

Caiete Silvane

Revistă de cultură a Sălajului editată de Centrul Culturii Tradiționale,
sub egida Consiliului Județean Sălaj, a Consiliului Local și Primăriei Municipiului Zalău
Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007. Apare până în data de 15 a fiecărei luni. Preț: 2 lei

Art. Copyright © Oak, Cezar

ACTUALITATE • ESEU • APARIȚII EDITORIALE • PROZĂ
ROMAN • STRĂNĂGERI DE MÂNĂ • EDUCAȚIE ȘI
MULTICULTURALITATE • RECUPERAREA MEMORIEI
DEZBATERI • JURNAL ITALIAN • EMINOS • TEXTE & STUDII
TRADIȚIONALE • CYBER-CULTURĂ • FILOSOFIE • ESTETICĂ
FANTAZMARI

SCRISORI CĂTRE ISOLDA

LII

politica
frumoașă vampă
imi face azi
cu ochiul
pe orizonturi roșii
să scris
cu
litere de-o schioapă
minciuna e

o

forță
deja dovedită
vântul
mușcă sălbatic
din cartierul sărac
mi-e noapte
de zămbetul
lacrimii
blond

LIII

te mai aștept
pe-un fărâm
stinger
al unei mări
de ne-nțeles
absurdistan
noaptea
pătrunde-n artere
grăbită
al tău
dor fără veac
mă fulgeră
alb
pe la tample

LIV

o
rafală
de vânt
un
referendum
al norilor
au
spulberat
amintirile blonde
sunt singur
ca o duminică
în
ploaia
de farse
politice

ISOLDEI (CU MĂNILE ALBE)

asteptă-mă
când ploaia răvășește
bezna rea

am să mă ntorc
cu pumnii plini
de sticle
am să mă mbăt
cu părul tău
bălai
am să te iau
la mine
în artere

asteptă-mă
când ploaia răvășește
bezna grea

POEM ÎNSERAT

ploaia cade
pusti
în oraș

tremură sticle ascunse
în trenu
pădurii

orice gând

o lacrimă

POEM EUROPEAN

europa - văduva neagră
cu bănăstare
amenință

revoluție
involuție
disoluție

norii de plumb
pe-un cer
romănesc

Marcel LUCACIU

Editorial

Grija pentru patrimoniu

La Sibiu - capitala culturală europeană în 2007 - a avut loc, în perioada 29-31 martie a.c., cea de-a IX-a Conferință Națională a Specialiștilor în Patrimoniu Cultural

Național în cadrul căreia a fost prezentată *Strategia pentru protecția și promovarea patrimoniului cultural național* (PCN). Printre deciziile care au dus la elaborarea strategiei sunt menționate identificarea unor mari disfuncții și vulnerabilități în domeniul patrimoniului cultural național din România, în urma evaluării stării de conservare, protejare, protecție și punere în valoare, promovare și valorificare a PCN, efectuată în anul 2005; necesitatea elaborării unei noi strategii în domeniul patrimoniului cultural național - "factor important pentru păstrarea identității valorilor patrimoniului cultural din România, de dezvoltare durabilă și coeziune socială în condițiile integrării. *Elaborarea strategiei în domeniul PCN are la bază premisa potrivit căreia patrimoniul cultural este un factor important de dezvoltare durabilă, coeziune și incluziune socială*".

Perioada de implementare, de la 1 la 7 ani, respectiv, 2007-2013. "Actorii" implicați în implementarea strategiei Ministerului Culturii și Cultelor sunt numeroși, de la instituții ale autorităților publice centrale, la cele județene și locale, de la instituții deconcentrate sau subordonate MCC, la instituții specializate și până la O.N.G-uri cu obiect de activitate în domeniul PCN.

În cadrul capitolului II - *Informații generale relevante* - sunt definite categoriile domeniului PCN: *patrimoniul imobil* (monumente istorice, situri arheologice), *patrimoniul mobil* și *patrimoniul imaterial*. Dacă ne gândim că sunt menționate 29.426 de monumente istorice (din care 23.624 monumente, 1.762 ansambluri și 4.040 situri), că patrimoniul cultural național mobil este estimat a atinge numărul de 13 milioane de bunuri și că în România există aproximativ 700 de muzee și colecții, putem spune că suntem o țară bogată și că trebuie să protejăm și să punem în valoare aceste valori.

Capitolul III tratează *Priorități, politici și cadru juridic existente*, la subcapitolul III.4.1. dându-se o *Analiză SWOT pentru patrimoniul imobil* (Avantaje/Dezavantaje/ Oportunități/ Riscuri). Alături de *Riscuri naturale*, sunt definite în cap. IV - *Definirea problematicii* - câteva *Riscuri antropice*, cum ar fi "abandonarea monumentelor de către autoritățile locale, proprietarii și administratorii acestora (persoane fizice și juridice, clerul); birocrăția excesivă; lipsa de claritate în atribuirea responsabilităților; vandalismul și furtul; lipsa de control asupra noilor construcții ce alterează mediul tradițional". Și, slavă Domnului, în ultimii ani s-a construit, nu glumă!

N-ar fi lipsit de interes să revenim mai amănunțit asupra acestei strategii și să parcurgem împreună cele XI capitole, la care se adaugă anexa cu reglementările juridice privind protejarea PCN și se atașează programele prioritare ale MCC - reabilitarea, modernizarea și dotarea așezămintelor culturale din mediul rural și mic urban; consolidarea, restaurarea și modernizarea monumentelor istorice din România; Programul Național eGISPAT - realizarea unui sistem informațional geografic (GIS) pentru protecția patrimoniului cultural național imobil (arheologie și monumente istorice).

Ileana PETREAN-PĂUȘAN

Gheorghe Chende-Roman, *Dicționarul Etimologic al Localităților din Județul Sălaj*

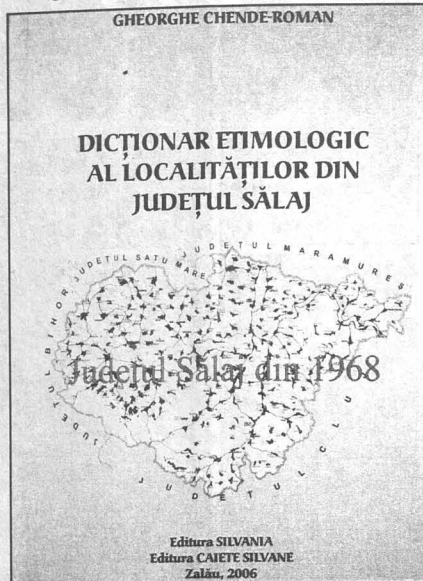
"Ideea de a scoate un asemenea dicționar mi se pare din capul locului genială" - a afirmat prof. univ. dr. Marius Ilie Oros de la Facultatea de Filologie a Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, după ce și-a exprimat "plăcerea și desfătarea intelectuală de a sta de vorbă cu domniile voastre", respectiv, cu numerosul și alesul public iubitor de carte care a participat marți, 20 martie a.c., la lansarea lucrării prof. drd. Gheorghe Chende-Roman, *Dicționar Etimologic al Localităților din Județul Sălaj*.

Într-adevăr, sala de lectură a Bibliotecii Județene "Ioniță Scipione Bădescu" a fost neîncăpătoare, poate și datorită "valorii subiective pentru sălăjenii a cărții". Continuator al tradiției în studiul onomasticii de la universitatea clujeană, discipol al profesorului Ioan Pătruș și al academicianului Emil Petrovici, Marius Ilie Oros, personalitate științifică bine cunoscută în lumea slavistică, a făcut observații pertinente asupra dicționarului prezentat: "Este, până în momentul de față, unica lucrare care analizează etimologia tuturor localităților unui județ"; "Dicționarul are o structură științifică impecabilă (...), foarte puține cărți, foarte puțini autori își permit a realiza și indiciile de nume"; "etimologizarea este foarte dificilă" dată fiind problema grafiei generată de faptul că "scribii locali n-au înțeles bine și n-au scris corect numele respectiv"; "o altă etapă importantă - de a lega etimologia pur lingvistică de anumite elemente de obiceiuri, legende, istorii legate de numele respectiv"; "ne documentarea până în cele mai mici amănunte te mână spre greșeli"; "M-a surprins finețea observației; sunt foarte bine și frumos explicate denumirile slave; aici l-a ajutat și specializarea pe care o are"; "aș sublinia bibliografia foarte consistentă ca număr de pagini și ca valoare". Distinsul invitat a spus: "Închei cu mulțumirea că am putut veni la dumneavoastră în oraș să prezint o asemenea carte și să-i urez succes autorului ei, Gheorghe Chende-Roman, la doctoratul de care nu mai are nevoie". Este, credem, o apreciere superlativă.

Domnul Gabriel Vasiliu, cercetător științific la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară "Sextil Pușcariu" - ale cărui aprecieri vizavi de cartea lansată le publicăm mai jos, într-o cronică de carte - a consensat o fericită coincidență: apariția dicționarului lui Chende-Roman - carte de autor - în același timp cu o altă carte - de industrie, de institut - *Tezaurul Toponimic al României. Transilvania - județul Sălaj* (microtoponime). "Cercetarea a durat câteva zeci de ani" - a spus dr. Gabriel Vasiliu, precizând că "documentarea pentru acest dicționar-tezaur a început în 1977. (...) Suntem singura țară francofonă care nu are dicționar-tezaur terminat. (...) Studiul onomasticii se impune mai mult ca oricând odată cu intrarea în Uniunea Europeană. Cărțile acestea vin să explice niște adevăruri pe care noi le-am lăsat, de multe ori, în umbră". Pleoaraia domnului dr. Gabriel Vasiliu despre tezaurul onomastic

GHEORGHE CHENDE-ROMAN,
DICȚIONAR ETIMOLOGIC AL LOCALITĂȚILOR DIN SĂLAJ,
EDITURA SILVANIA ȘI EDITURA CAIETE SILVANE, ZALĂU, 2006, 415 p.

Județul Sălaj se bucură și de data aceasta de favorul de a beneficia de o lucrare, care sperăm să deschidă o serie din domeniul onomasticii. În lexiconul fiecărei limbi, și în cazul limbii române din motive întemeiate, de factură istorică, în primul rând, studiul antroponimic și toponimic are o importanță majoră. Onomastica cu toate ramurile ei, chiar și zoomimia, au avut și mai au conotații de factură politică și chiar juridică. Nu întâmplător profesorul universitar Nicolae Drăganu, absolvent al Universității de la Budapesta (1906), și-a intitulat lucrările: *Toponime și istorie* (1928) și *România în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomasticii* (1933). Ambele lucrări își mențin și astăzi actualitatea și acest lucru îl dovedește și dicționarul etimologic scris cu pasiune de Gheorghe Chende-Roman. Structurat pe 6 capitole: *Argument, Studiu introductiv* (format din 6 subcapitole), *Abrevieri, Simbolurile județelor, Glosar de termeni lingvistici, Scurt istoric al județului Sălaj*, care este însoțit de trei hărți: Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul - 1929; Județul Sălaj (1876) și Județul Sălaj (1968) - anul hotărârii noii împărțiri administrative a României. În componența volumului avem o bibliografie care cuprinde 229 de titluri și o bibliografie selectivă. Volumul mai beneficiază de trei rezumate (în lb. română, engleză și franceză). Suntem conștienți că cititorii din România, chiar din Sălajul de astăzi, nu mai știu de frontiera Sălajului istoric, care ajunge până la granița cu Ungaria. Autorul cărții și nici cel care semnează aceste rânduri nu este un nostalgic, dar istoria adevărată un trebuie modificată, ca să nu spunem alt cuvânt mai grav. Autorul, de la început, și-a propus să reabiliteze adevărul într-un domeniu în care uneori fantezia sau reaua voință a făcut carieră, și acest lucru îl va susține cu informații lingvistice și istorice în capitolele: *Argument și Studiu introductiv* (p. 13-39). În cele 26 de pagini autorul face un excurs documentat în istoricul cercetărilor de onomastică cu bunele și relele existente, fiind convins că onomastica interesează pe istoric, arheolog, geograf, sociolog, dar *onomastica* este în primul rând o ramură a lingvisticii. De la pagina 56 urmează dicționarul propriu-zis a celor 298 de localități. Autorul nu poate să nu fiină seama de specificul Sălajului în contextul cercetărilor din România. Fiecare oicoinim (= macrotoponim) are un

românească s-a constituit într-un omagiu adus înaintașilor - Leontin Gheorgariu, Vasile Breban și "părintelui întemeietor de țară în lingvistică", Sextil Pușcariu, căruia i-a prezentat și cartea care a văzut recent lumina tiparului, sub îngrijirea sa, "Latinitate și Ortodoxie" Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2006).

Cu emoțiile firești unui asemenea eveniment care înconunează circa cinci ani de trudă, profesorul drd. Gheorghe Chende-Roman a vorbit, pe scurt, despre ideea nașterii unei asemenea cărți, despre istovitorul, îndelungat dar atât de plăcut travaliu de scriere a ei și a mulțumit celor care l-au sprijinit, în primul rând familiei și în mod deosebit Consiliul Județean Sălaj, fără de care această importantă lucrare nu ar fi putut ieși de sub tipar, cel puțin acum și în condițiile grafice deosebite în care a apărut.

Opinii și aprecieri asupra cărții au mai exprimat Ionel Penea și Tiberiu Marc, președintele Consiliului Județean Sălaj.

Dicționar Etimologic al Localităților din Județul Sălaj al prof. drd. Gheorghe Chende-Roman, apărut la Editurile "Silvania" și "Caiete Silvane" (Zalău, 2007), va intra în toate bibliotecile universitare, bibliotecile județene din țară, bibliotecile comunale din județul Sălaj și, în măsura exemplarelor disponibile, în marile biblioteci școlare din Sălaj. (I.P.-P.)

Colecția de călimări

Actualitatea lui I. L. Caragiale, ca și cea a lui Eminescu de altfel, nu ține cont de calendar, iar a vorbi despre ei în salturi, poate numai pe la "hranumi", e neproductivă hagiologie. De aceea, apariția eselui lui Ioan Derșidan, *Nordul caragialian* (Editura Univers Enciclopedic, București, 2003), n-aș lega-o în vreun fel de anul aniversar "Caragiale". Ea are o semnificație mai largă, venind să suplimenteze un gol, să emită și apoi să structureze câteva noi concepte aplicabile operei epice și dramatice a părintelui atât înconfundabil "eroi".

Fundamental nouă este noțiunea din titlu, *nordul*, pe care autorul îl explică din patru-cinci perspective de-a lungul întregului eseu: lingvistică, antropologică, istorică, meteorologică și literară. Încă din *Introducere*, el simte nevoia unei precizări: "Interpretarea noastră este una recuperatoare și complementară și se sprijină deopotrivă pe operă și pe documentele de însoțire a literaturii. Un Caragiale tăios și satiric, dar și sentimental și liric (grav) își face loc prin *Nord*. *Crucișul* lingvistic și atitudinal și speciile schiței, nuvelei, povestirii și dramei îl aproximează. El pare uneori mai aproape de natură și de fenomenele meteorologice decât se crede/știe de obicei. Post/modernitatea le asociază intens acestora inteligența și luciditatea și altermanța fragmentelor clasice și realiste cu cele euforice, argotice și eufemistice. Dinamica meteorologică și abisalitatea în de permanență". (pp. 10-11).

Pentru Ioan Derșidan, întregul demers biografic și bibliografic al lui Caragiale, de la opțiunea pentru o atât de mare varietate de genuri și specii, până la autoexilarea târzie într-o direcție septentrională a continentului european, de la atracția pentru muzică, la corespondența particulară, reprezintă tot atâtea versiuni ale căutării Nordului. *Nordul* și componentele sale esențiale: *crucișul* și *meteorologia* înseamnă la Caragiale, într-un fel, ieșirea în lume și desprinderea din cadrul autohton. La fel și predilecția pentru simbolistica ofidiană ori pentru elemente împrumutate din regimul nocturn al imaginării, în comedii, dar și în unele dintre nuvele. Da - conchide Ioan Derșidan într-un loc - "Alegând Germania, Nordul, Caragiale rămâne legat de sud, autohtonie, baladesc și căutare" (p. 55).

Cel de-al doilea capitol al cărții identifică drept temă fundamentală în schițe, precum și în cele trei

comedii principale, *carnavalul*, perioadă în care au loc petreceri, jocuri, în general forfodă. Dintre aspectele carnavalesci, numeroase la Caragiale, autorul insistă pe febra mututului, pe înconfundabilul repaus duminical, dar mai ales pe îngurgitarea anapoda a bucatelor de către emblematicea moașă Luxița în Târgul Moșilor. Foarte interesant este situată tema morții în context caragialian, fiind subordonată carnavalescului. "Puținele morți din proza caragialiană - spune autorul - sunt «experimentări» /.../, falsuri și normități /.../, fatalități și cazuri /.../, suceli /.../. Eroii caragialieni nu mor deloc sau nu mor bine. De fapt în carnaval se moare simbolic, demonstrativ, parodic" (p. 107).

Un concept care se instalează confortabil în cartea lui Ioan Derșidan și care va deveni de neocolit este *crucișul*. Termenul își are originea într-un semnal amuzant al unui personaj caragialian devenit de referință, Acrivița cea din nuvela *Kir lanulea*, care se uită "uneori, nu totdeauna, *cruciș*" (s.m. V.M.). Prin extensiune de sens, Ioan Derșidan va vorbi mai ales despre "crucișul lingvistic în dialogul caragialian", despre "crucișul lingvistic al zecilor caragialiene", dar și despre "crucișurile sufletesti" marcate de acel aproape tragic *viceversa*, precum și despre literatura parodică a autorului clasic, văzută ca un "cruciș programat".

Într-un subcapitol consacrat temelor, operelor și personajelor, Ioan Derșidan face o subtilă apropiere între *repertoriile* de nume proprii întocmite de Caragiale și *glosarul fișianidei*. Comparația e împinsă chiar mai departe, căci și exponentul Școlii Ardeleane, aflat "în căutarea Nordului și silit de istorie a «trăpădat» /.../ «usăbite» țări" (p. 106). Dintre temele identificate de noua cercetare caragialiană, multe dintre ele dezbătute deja în critica de profil, fapt - de altfel - cât se poate de firesc la un scriitor aniversat la 150 de ani de la naștere, se remarcă prin caracterul inedit sau cel puțin prin propulsarea ei spre centru, tema "călcărilor" (de obicei nocturne) în nuvele: *O făclie de Paști*, *În vreme de război*, *Inspețiune*.

Capitolul intitulat *Familia de spirite* consacră primelor sale zece pagini unei comparații între eminescienele "naturi catilinare" și "temperatori" caragialieni. Mai profitabilă din punctul de vedere al recepției critice simultane a celor doi scriitori este observația că "modul de existență scripturală

a textului eminescian este *monologul* (expresia singură), iar a celui caragialian îl constituie *dialogul*" (p. 138). O altă utilă aserțiune care completează paralela în discuție ar fi aceasta: "Prezentarea strigoiiului la Eminescu se face din perspectivă arheică, la Caragiale din cea comică și abisală." (p. 140). Comparația între cei doi junimiști e dusă și dincolo de granițele literaturii române, fiindu-le comună atracția față de creația lui E.A. Poe. Unul are ca afinități cu autorul *Corbului* magia limbajului și mirajul strigoilor, iar celălalt acuitatea notațiilor și căutarea Nordului. Aproximarea lui Caragiale de Cehov se face prin asemănarea dintre povestirea scurtă a scriitorului rus și schița caragialiană. "Preocuparea de stil, anonieme, modelele de scrisori și telegrame, variațiunile îl apropie pe I.L. Caragiale și A.P. Cehov" (p. 152), conchide, de asemenea, Ioan Derșidan. Paginile cuprinzând paralela dintre I.L. Caragiale și Mateiu I. Caragiale reprezintă o revenire a autorului la o idee mai veche, aceea de "dinastie Caragiale".

Lucrurile care îi deosebesc pe cei doi autori - tată și fiu - sunt mai numeroase decât cele care îi aseamănă. Astfel, observă Ioan Derșidan, timpul operei mateine este liturgic, având ca prioritare componente asfințirile, noaptea și vecernia. Scriitorul acestui autor e poetic, cu apăsat accent romanesc. Timpul operei lui I.L. Caragiale e prezentul carnavalesc, iar schițele dau profilul unui roman frescă. Cu Eugen Ionescu are comună Caragiale tema lumii ca mister, dar și histrionismul și autenticitatea. În schimb, "Absurdul vieții, anxietatea și plictiseala, întâlnite la eroii lui Eugen Ionescu, lipsesc eroilor caragialieni, activi, ocupați cu parvenirea și interesele materiale, cu surprinderea critică a jocului formelor cu fondul" (p. 182). Dinastia spiritelor afine lui Caragiale se completează cu Emil Cioran, al cărui neant se întâlnește cu abisalitatea eroilor caragialieni; utilizarea paradoxului îi unește de asemenea. Urmuz și Marin Sorescu vin să completeze familia de spirite care, într-o formă sau alta, se află în atingere cu I.L. Caragiale.

Un merit special al cărții în discuție îl constituie poate cea mai subtilă comparație care s-a făcut între Caragiale și Creangă. Paralela se dezvoltă pe trunchiul universului social din care își trag seva cele două opere: "Lumea lui Creangă din *Amintiri*... este așezată temeinic, consolidată. Numeroase pasaje se referă la muncă, obiceiuri,

etnografie, viață, civilizație, vechime și temeinicie. Jocul li se integrează firesc și pare protejat. Eroii își dau în petic într-o lume normală. În comedile și schițele lui Ion Luca Caragiale întâlnim strânsura și pripa, graba, prezentul, la Creangă întâlnim și trecutul, copilăria, memoria. Eroii lui Ion Luca Caragiale din schițe și din comedii nu au decât prezent, le lipsește trecutul. Ei se consumă verbal, oral, în replici. Jocul lor este înscenare, reprezentare și mască. Răsul lui Creangă este homerice (prăpădenie de râs), expresia unui gol lumesc (cu toată strânsura), este subțire, ca o lamă și provine din rictus și din grimasă. E vocația răsului "ca artă" și simțul comicului, "ca instinct fundamental". (p. 46).

În *Concluzii*-le cărții sale, în aproximarea Nordului caragialian, autorul polemizează cu o teză curentă încă, dar sclerozată: aceea că I.L. Caragiale nu ar fi fost interesat de natură. Ori, una dintre temele recurente ale studiului a fost preocuparea reflexivă a scriitorului de meteorologie. Aceasta funcționează determinat în (dez)echilibrul eroilor și în compoziția textelor. Prin paginile cele mai dense, *Nordul caragialian* e un nou studiu temeinic așezat la baza recepțiilor critice a operei lui I.L. Caragiale.

Viorel MUREȘAN

Câteva cuvinte despre... necuvinte

O lectură atentă a cărții* lui Marcel Lucaciu obligă la reținerea unui mecanism de idei, pe cât de susținut de formația sa de om cu vocație de dascăl, pe atât de curajos din partea exegetului bine informat, curaj îndreptățit, uneori prea evident, dar care nu intenționează să șocheze.

Dincolo de ineditul temei, se remarcă originalitatea excursului conceptual și de ordin formal. Profesorul și poetul nu se detașează total de poetul din el și, fără a face poezie despre eșistica poetică a lui Nichita Stănescu, își structurează studiul pe capitole și subcapitole care invită și invită la lectură, fie și numai prin titluri, sintagme împrumutate din Nichita, din alți autori sau de sorginte proprie: *Pământul de literă*, *Miorița sau "rezumatul aurului"*, *Toma Alimșoș și "cinstea luptei"*, *Ienăchișă Văcărescu*, *legiulor poeziei românești*, *Anton Pann și "poezirea"*, *Heliade Rădulescu - poetul care "citorește"*, *Cuvintele sau "partea noastră eternă"*, *Necuvintele - "acel laser lingvistic"*, *Poezia și "meta-poezia"*, *Poetul sau "zânaicul"*, cuvânt derivat de la substantivul *zână* etc.

Referirile docte la eșistica stănesciană, ocazionale sau ocazionate, dacă ne gândim la esențialul Nichita, ne arată o altă ipostază a Eminescului contemporan (vezi *Epigonii*) în care acesta realizează un compendiu, uneori călășescian, totuși, stănescian.

O remarcă la momentul *Toma Alimșoș și "cinstea luptei"*. *Lovit mișelește, haiducul pe moarte îl prinde din urmă pe Manea, îl ajunge, dar nu-l izbște pe la spate, așa cum se cuvenea. Îl depășește, îi iese în față și numai atunci îi taie capul. Aceasta este cinstea luptei.*

Poetica stănesciană, partea de rezistență a cărții, depășește, valoric, cea mai mare parte din ceea ce s-a scris despre poet în postura de eșist. Dincolo de superlativete inerente, dar parcimonioase, dincolo de originalitatea aproape șocantă și de profunzime a viziunii stănesciene asupra noii poezii ca expresie a sublimului, Marcel Lucaciu exponează norocos mobilurile *zânaicului* poet al necuvintelor, deloc speriat de asperitățile unor noțiuni ca: *meta-poezia*, *laser lingvistic*, *hemografie* etc. În esență, fără a intra în detalii, ne aflăm în fața unei temerare încercări

- și reușite - de a așeza poezia nu în *vehiculul cuvântului*, ci în cel al *necuvântului*, partea de deasupra, de dedesubt sau din interiorul cuvântului, părți care ar comunica altceva și exact.

S-ar putea obiecta că Bach, de pildă, sau baletul indian al cărui alfabet cuprinde numai pentru mișcărilor mâinilor peste șase sute de semne, acestea și alte acte de ordinul sublimului omenesc ar fi mai îndreptățite să creadă că pot trăi prin necuvinte, de vreme ce o fac de atâta timp. Nu insistăm.

Ca orice mare poet, Nichita rămâne într-o permanență și cumplită înclăstare cu absolutul pe care îl simte, îl intuiește, dar nu-l poate pipăi argehizan. Îl caută cu ardoare, scopul final fiind, mai degrabă, căutarea. În *Îngerul blond* clocotește o magmă necunoscută în care nu poate nici pluti, nici muri și căreia încearcă măcar să-i înțeleagă răbufnirile, spre a se răzbuna pe ele, deopotrivă, fericit și nefericit. La un moment dat e convins că, având credibilitatea oamenilor, ar vindeca, prin cuvinte-necuvinte, și cancerul. De aceea, spre a convinge, are el însuși răbufniri de geniu *zânaic*, lovește pe neașteptate cu alte arme-cuvinte, surprinde, uluiește, fiindcă numai exploziile sunt veritabile trepte ale scării de orice factură. Dar, ca orice poet în care lumile se izbesc continuu unele de altele în căutarea unei zămisliri mai ferice, căutătorul damnat își amintește, când și când, ce a, totuși, pământean get-beget și rămâne cumintele autor al compendului amintit, omul care își revendică patria și limba mai cu ardoare decât sufletul pe care îl oferă ca bun obștesc. Lui și altora, mai mari sau mai mici, trebuie să le admitem girul geniului și să le admirăm căutarea la fel de nobilă, indiferent ce morb al frumosului s-ar ascunde în ea.

Răpit, aproape încorporat în magicianul care tinde spre o altă geneză, cea a *necuvintelor*, fără să uite, totuși, că actualele cuvinte sunt sine qua non, furat de poetul care, iarăși, nu uită să se considere proprietate obștească, dar care nu se sfiește, în momente euforice, să strige întrebând, deloc retoric, cine e cel mai mare poet al României și să suporte răspunsul publicului adulator, de circumstanță:

Nichita Stănescu, copleșit așadar, de personalitatea controversată a poetului, de imaginația lui debordantă plecată în căutarea pietrei filosofale a noii poezii, Marcel Lucaciu, el însuși poet, și nu epigon sau alt oarecare, supralicitează frenezia marelui poet și forează în goluri și mai "abisale". Păcătuiește, cred, mai ales ca dascăl, prin sentințe neacceptate nici stănescian. "Am iubit întotdeauna o singură despărțire; anume aceea a literaturii de poezie. Un poet e mai mult decât un scriitor. Un scriitor e un poet mai puțin" (p.10). O afirmație cel puțin butaforică. Sau: "Cuvântul e doar organ al comunicării, nicicum material al poeziei" (p.64); "Poezia respinge cultul rațiunii" (p.71). La pagina 69, citim: "Fiind un alt Demiurgos, Nichita Stănescu creează în liniștea întunecatei mări <<Necuvintele>> care vor trebui să reprezinte - într-un viitor fabulos - limbajul autonom al poeziei". Și asta o spune poetul al cărui volum se intitulă *Poemul care a împușcat metafora*. La un moment dat, autorul afirmă: "Eu cred că putem trăi și fără pâine, dar n-ar trebui să trăim fără poezie". (p.74) Se pare că în lumea care se prefigurează e invers.

Îndumnezeirea poeziei, fie ea și a lui Nichita, absolutul ei în câmpul artei sunt, totuși, exagerări, deși pornite din laudabile pătimiri spirituale. De altfel, însuși exegetul, după ce decodifică aserțiunile incurabilului visător, insistând succint, dar profund asupra unor noțiuni aproape străine limbii literaturii noastre (*limba poezescă, poetică și poetică; poezie pulsatorie, laser lingvistic, strangulare lingvistică, hemografie, de ce vorbirea poate fi și scrisă*), după ce se desfată în lumea Demiurgosului, recunoaște că Nichita nu oferă un îndreptat poetic.

În concluzie, cartea lui Marcel Lucaciu prezintă virtuțile și valențele puțin cunoscutului eșistici stănesciene, exact ce și-a propus semnatarul.

Totul e frumos și inteligent scris, dar parcă rămâne o întrebare ce încă mai palpăie ca o scântie pe un ocean de gheață: *Cum să facem ca marele Nichita să devină ce și-a dorit, o pârțică a bunului obștesc?*

Irina GOANȚĂ

* Lucaciu, Marcel, *Re-lecturi stănesciene*, Editura Limes, Cluj-Napoca -2004

Mircea Popa - trei cărți - document

* MIRCEA POPA, *Andrei Veress, un bibliograf maghiar, prieten al românilor*, Editura Realitatea Românească, 2006, 271 p.; MIRCEA POPA (coord.), *Presa românească și ideea națională*, Editura Aeternitas, Alba Iulia, 2006, 434 p.; MIRCEA POPA, *Sub semnul Franței*, Editura Eurograph, Cluj-Napoca, 2006, 315 p.

Pentru fiecare cercetător din orice domeniu, sunt ani mai prolifici sau mai puțin bogăți în cărți publicate. Anul 2006, cred că, pentru profesorul Mircea Popa, a fost un an mai mult decât pozitiv, dar în același timp sunt sigur că nu este singurul an de acest gen din cei peste 40 petrecuți în bibliotecă din țară și străinătate. Mircea Popa este un autor prolific, cu teme diverse abordate, toate din domeniul istoriei literaturii, istoriei presei în mod special privitor la Ardeal și nu numai.

Prima carte, cea referitoare la istoricul Andrei Veress, este structurată pe 8 capitole: repere biografice, preocupări de istorie românească, operă manuscrisă și postumă, opera capitală: biografia româno-ungară, corespondența, portret în timp sau între acceptare și contestare, biografia operii lui Andrei Veress și anexe. Publicarea volumului are o adevărată aventură care explică modul cum consideră unele edituri din România să promoveze o astfel de carte rară, într-un fel unicat, în bibliografia de specialitate. Cititorul "Cuvântului lămuritor" semnat de M. Popa se va lămurii de cele afirmate și va înțelege, mai bine, valoarea acestei cărți, ceva mai mult îl va îndrăgi pentru tot ce a făcut și scris pe profesorul Andrei Veress, propus ca membru al Academiei Române, unde nu a ajuns, din motive greu de explicat într-un fel și refuzat din invidie (ca să nu spun alt cuvânt) de Academia maghiară. Autorul a gândit peste 35 de volume "Am adunat astfel (afară de

cele 15 volume publicate în literatura ungară) un material de 20 de volume privitor la istoria românilor, dar este o fatalitate funestă că publicarea aceluia nu se poate porni..." (p. 259). Corespondența, cu o personalitate care a marcat Academia Română, ardeleanul de la Blaj, Ion Bianu, cuprinde 132 de scrisori, este mai mult decât o cronică a timpului. Întreg capitolul *Corespondență* (p. 101-124) este plin de informații inedite. Andrei Veress a trăit la București, Cluj, Budapesta, a servit prin munca sa "două culturi, două popoare", călăuzit de legea care cerea "slujirea cât mai exactă a adevărului". De aceea a fost tinta "unor tiruri încrucișate". Andrei Veress s-a călăuzit de un principiu "istoria dacă ne desparte ne și apropie" și nu a abdicat de la acest precept cu toate greutățile întâmpinate

fie la București, fie la Budapesta. Opera capitală a lui Andrei Veress este "*Bibliografia româno-ungară*" de care vor avea nevoie tot mai mulți cercetători. Corespondența sa este o adevărată comoară, cuprinde 3000 de poziții (în Arhiva de la Budapesta) din care 2000 este cu personalități din România. Nicolae Iorga, Ion Bianu, Iorgu Iordan și mulți alții l-au apreciat și i-au prezentat activitatea. Pentru ardeleni un moment interesant este prietenia cu Elie Dăianu, acest preot cu gânduri de luptător pașnic, care a preferat ca armă cuvântul spus și scris cu blândețe la momentul potrivit. Raporturile cu I. Bianu, Nicolae Iorga, Gr. Tocilescu întăresc ideea lui Zenovie Păclișanu, care se referea doar la o singură lucrare a lui A. Veress, pe care o putem aplica la întreaga operă, ea "ar fi produs o mică revoluție în istoria românească".

O carte inedită și prin modul cum a fost concepută este cea intitulată "*Presa românească și ideea națională*". Mircea Popa este coordonatorul unei echipe, pentru că volumul este "rezultatul muncii unui mic colectiv de la catedra de limba și literatura română de la Universitatea 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia". Colectivul, să fim sinceri, nu este chiar mic, cuprinde 11 persoane, cum

afirmă coordonatorul. Întreg volumul este gândit sub următoarea idee: "lucrarea de față nu a intenționat decât să rememoreze etapele acestui drum parcurs și sacrificiile care l-au marcat atât sub raport cultural literar, cât și ideologic". Studiul introductiv, semnat de coordonatorul volumului (p. 5-44), este un adevărat curs de istorie a presei românești din Ardeal pe o perioadă importantă de luptă pentru susținerea drepturilor românilor din Imperiul Austro-Ungar. Este știut că Mircea Popa și Valentin Tașcu sunt autorii unui consistent volum, apărut în două ediții "Istoria presei românești din Transilvania". Prezentarea "Procesului memorandiștilor" în presa timpului este documentată și plină de noi informații. De la pagina 45 urmează capitolul "Articole de presă" preluate din 16 periodice, dominante fiind revistele: *Tribuna* și *Revista politică și literară*, toate abordând subiectul discutat de coordonator în studiul introductiv. Un loc aparte i se acordă revistei *Familia* în capitolul intitulat "Momente ale luptelor naționale ale românilor oglindite de revista «Familia» în perioada mișcării memorandiștilor" (p. 263-338) redactat în întregime de M. Popa. Cele două paragrafe sunt completate cu o "Antologie de poezie patriotică" (p. 193-260). Tot coordonatorul volumului este autorul unui studiu riguros care se referă exclusiv la ținutul Alba Iulia ("*Cronologie privind acțiunile culturale și politice din ținutul Albei Iulia, excerptate din presa timpului*" - p. 339-378). Pentru o mai bună lămurire și înțelegere a celor relatate, autorii dau și un "Dosar critic" care prezintă succint istoricul a 29 de periodice (p. 379-412). O carte document care este un suport pentru mai multe teme de cercetare care pe lângă coordonator i-a avut ca autori pe: Constantin Cubleşan, Ileana Ghemeș, Rodica Pîoariu, Diana Cămpăan, Georgeta Orian, Lucian Băgiu, Gabriela Chiciudean, Iuliana Wainberg, Carmina Tămăzălaru, Ovidiu Ivancu.

Cea de a treia carte se intitulă "*Sub semnul Franței*" și autorul, în primul capitol "Visul de Paris al Românilor", își expune cu argumente tema cărții. M. Popa din primele rânduri afirmă «Comparația Parisului cu o carte, pe care ne-a acreditat-o Nicolae Balotă, nu e nouă și nici nu-i aparține lui în exclusivitate. O folosise în 1889 o călătoare transilvăneancă prin Paris, care, comunicându-și impresiile de călătorie prin Tribuna sibiană, afirmase: "Parisul e o carte deschisă, e o oglindă pururea zămbitoare, în care se oglindește gloria strălucită a gîntei latine"» (p. 5).

Sunt făcute cunoscute, prin tot ce au scris și au realizat 17 personalități. La toți se caută cu ardoare și se dovedește, în același timp, legăturile pe care le-au avut sau le-au putut avea cu România. Punctele de vedere sunt

susținute cu citate din opera lor sau ce s-a scris în presa timpului despre ei. Sunt amintiți oameni și zăriști, unii din ei rar amintiți azi: Ulysse de Marsillac, Emile Picot, J. A. Vaillant, Frederic Damé. Plin de căldură este evocată viața unei mari scriitoare Dora d'Istria (= românce Elena Ghica), "deși în România nu este cunoscută și apreciată nici astăzi, la adevărată valoare" (p. 53) și a lui Jean Richepin "un prieten (adevărat) al poporului român".

Volumul se citește pe nerăsuflate, deși este plin de informații, chiar stufos, dar nu obositor, care te trimite permanent la un dicționar enciclopedic. Prezentatorul volumului nu poate decât să-i enumere pe cei puși în discuție: Baudelaire, Dora D'Istria, Pierre Ronsard, Jules Brun, Jean Richepin, Léon Bachelin, Jules Verne, Adrien Le Corbeau, Léon Thévenin, André Gide, André Maurois, Paul Morand, Georges Duhamel, Louis Léger, Jules Romains, Eugen Ionescu, Rainer Biemel.

Dacă despre unii din cei amintiți informațiile cititorului sunt mai bogate (Baudelaire, Jules Verne, Georges Duhamel, André Gide, André Maurois, Eugen Ionescu), despre alții Louis Léger - slavist francez sau scriitorul Rainer Biemel născut în România și care a scris cărți în trei limbi (română, franceză, germană) se cunosc lucruri mai puține. Despre Georges Duhamel, în ziarul "Drumul Nou", în 1931, Sextil Pușcariu a semnat un articol excepțional, cu ocazia vizitei scriitorului francez în România. Întreg volumul, deși are peste 300 de pagini, se parcurge de cititor cu plăcere și pasiune.

Toate cele trei cărți, ar fi fost bine, dacă ar fi beneficiat de un indice de nume de persoane. Mircea Popa, în primăvara anului 2007, poate fi bucuros, a mai făcut fericirii (și informații) un număr, destul de mare, de cititori.

Gabriel VASILIU

Prozo-poeme de Daniel Mureșan

Ce vor

Clipele de încântare fără întrerupere
Dar câtă constrângere!
Veștile triste îndeamnă la ce se poate ajunge;
Să se bucure mult mai des într-un ceas.
Bucuria nu-i dată peste cumpăna suferinței,
Că-i legea firii.
În zadar se cer povețe chibzuinței liniștitoare
Ea și sperie și-i pieritoare

Vor construcții în oaze și pe creștele munților
Și alți piloni - și iar fundații
Intimitatea și visele mută castelele,
Să nu se știe de venirea, plecarea plăcuților;
Îmbeșugate și întinse recreații.
Pe cei mulți îi preocupă străduința celor avuți
Iar frunzișurile denunță brutalitatea pașilor,
Sărbătoresc cu drag absența stăpânului

Silnica conviețuire este clară
Ramurile se inspiră din cupa trufiei
Se înalță, încovoale-cerând preeminența,
Își măsoară an de an rezistența în fața veșniciei

Ce-i mai însemnat ?

Ce-i important!
e inima în jurul căreia se țin strânse alte inimi,
dar și vasele sanguine ce-i dau viață
Esențele pot fi corpuri și spirite
Au naturi diferite ori imprezibile îmbinări
Radiază în vecinătate ori în propriul nucleu
legături cu forme verbale, poate doar simțite că au adâncimea,
rezonanța cuvântului

Cehemați de esențe, să ne împlinim înălțimea
în nelămurita preschimbare.
Temeiul nostru se dovedește după procente,
puterea de a măsura, a pune la loc tot ce ne înconjoară,
ne înăruște.
A duce puțința la capătul ei, la înălțimea suprafeței,
construind în atâtea feluri.

Cum ne urcăm trăirea spre miezul lumii?
Ne întorcem capul, fixăm orizonturile,
ascuțim auzul, iuțim pașii, surprindem clipă,
Apelul de prezență.
Simțim ce-i mai însemnat:
Gândul, curiozitatea, lupta de a găsi.

Din numerele viitoare ale revistei "Caiete Silvane"

- Ștefan Goanță - fragment de roman
- "Diaspora" sălăjeană - Claudiu Mesaros, Timișoara
- Interviu cu Elena Musca, directorul Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău și cu scriitorul Viorel Tăutan
- Flavius Lucăcel - teatru - "Marțianul Telemah"
- Mircea Gui - Cetatea Valcău
- Imelda Chinta - "Oceanul întors", analiză naratologică după romanul lui Radu Petrescu
- Zaharia Prodan - Mircea Cărtărescu - poet al limbajului inventat
- Despre cărți primite la redacție: Nicolae Iștoc, "Oglinda dintre milenii", Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 2006; Virgil Nemoianu, "Străin prin Europa. Note de călătorie 1983 - 1992", Institutul Cultural Român, București, 2006.

(D.S.)

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Caiete Silvane

Noaptea lui Prometeu

(Fragment)

Spre liniștea mea sufletească, nu cred că Prometeu a existat cu adevărat. Nu pot crede că între o mie de personaje absurde scoase în întâmpinare de omenire poate apărea o expresie atât de coerentă și logică încât pare să aibă la origine divinitatea. Consider că Prometeu nu este altceva decât tendința omului de a-și ucide în chinurile partea solară care i-ar da viabilitate în armonia cosmică.

A pune acțiunea lui Prometeu alături de tevatura iscată în jurul filozofilor "cu sistem" și a "inițiatorilor" ar însemna contestarea sacrificiului lui Hristos - or omenirea n-a îndrăznit încă să anuleze formidabila prestație a martirului de pe Golgota.

Eu spun că mitul în baza cărui se fandosec atâtea "persoane importante ale culturii" este doar o metodă prin care oamenii s-au opus Cerului, comparabilă - dacă am insista în acest raționament - cu degustarea mărului primordial. Evident, specia umană nu numai că a greșit părăsind iubirea aproapelui în lanțuri pe un munte al cărui unic guvernator este un călău neînduplecat, nevorbitor de limbi omeneste, ci a și savurat ideea că nu se întâmplă nimic dacă repetă acest gest. L-a repetat și în cazul meu, cel trimis pe niște creste înalte tocmai pentru a descifra rostul unor povești inexplicabile.

Știind acum niște lucruri după care mulți filozofi au jinduit în taină de secole, îmi dau seama că nu sunt lasă să dezvolt decât ceea ce omenirea ar putea asimila deocamdată. Marea problemă este însă succesiunea rapidă a evenimentelor care o orientează spre groapa comună. Tributară epocii mecanice și electronice (complicării), cu variantele comunicării universale blocate în formolul science-fiction-ului, agonizează în miezul putred al civilizației ei atât de golită de sens.

Știu că, după ce voi coborî din munte cu această lucrare sub braț, o seamă de oameni, pentru care frazele mele vor suna înfumurate și disprețuitoare, se vor grăbi să umilească ceea ce a mai rămas în mine uman. Și, de fapt, ce a mai rămas în afară de iubirea sfâșietoare pentru ultima femeie care-mi este permisă? Totul, totul mi s-a furat sau mi s-a confiscat, toate valorile materiale sau tendințele de realizare socială mi-au fost spulberate de ignoranța semenilor mei care, iată, au reușit să mă elimine din perimetrul speciei lor și m-au ridicat involuntar pe treapta de unde nu mai pot vedea decât Cerul. Ce va rămâne după ce voi face ultimul pas, ce poate rămâne după ce îmi voi lăsa în urmă? Voi lăsa moștenirea unui popor care m-a trădat scrierile, muzica mea, formele eliberate din lemnul muntelui și multe renunțări, multe adăposturi părăsite în fugă pentru a-mi împlini menirea.

Singer. Mi-e teamă că e prea târziu pentru aceste rânduri - sunt foarte puțini cei care mai pot fi iertați - misiunea mea de salvator al omului aproape că a eșuat și aproape că mi-am uitat cuvintele pentru scrierea ELIBERĂRII. Căci mai are vreun rost să te ocupi de o specie al cărei scop esențial a fost să-și pregătească în cele mai mărunte detalii dispariția?

NOAPTE CU NORI. Când nu scriu și nu mă rog, cîmplesc până târziu în noapte, bucăți de lemn căzut la pământ. Dacă în tinerete am făcut diverse studii pentru a mă perfecționa în sculptură, acum conștientizez cu o naivitate copilărească și curiozitate de adolescent că forma nu trebuie decât eliberată din învelișul putregaiului. Într-o noapte, fîntuit în piroanele dureroase ale gândurilor, am aflat că și forma umană urmează același drum al descompunerii numai pentru a elibera esența ascunsă în cărnuri. Mi-am reconfirmat ideea că îngroparea morților ar trebui să fie un spectacol al bucuriei, nu un prilej de jeluire.

De fiecare dată când finalizez câte-o "eliberare" din lemn mă cuprind mirarea: adevărul este că nici eu nu știu ce formă poate apărea dintr-o uscătură oarecare. Așa am învățat că fiecare om este în egală măsură filozof, artist, poet, pictor sau țărăn și că mia de ani de pace promisă va aparține acestui "om nou" care-și conștientizează statutul pe pământ.

NOAPTE ÎNSTELATĂ. Ce înseamnă, de fapt, transformarea Apostolului Petru în "piatră" pe care urma să se clădească Biserica lui Isus? Și de ce tocmai Petru? Ce biserică putea el construi după ce a dat adevărată măsură a lașității sale, a instabilității sale sentimentale?

Eu spun că ordinul lui Hristos nu viza în nici un caz înlăturarea altor temple (ceea ce din păcate s-a întâmplat și a dus, în 2000 de ani, la o întreagă industrie religioasă) ci popularizarea triplei lepădări, exemplul viu că adevărata Biserică este sufletul nostru care e bine să fie mereu curat și care, odată vândut, nu mai valorează nimic. Am avut două milenii la dispoziție pentru a învăța asta și pentru a studia științele corecte. N-am făcut-o - ne-am făcut, în schimb, de râs, în fața Universului.

ÎNCĂ O NOAPTE SENINĂ. Doar pentru a reface în sens opus suplicii lui Prometeu, am lăsat călăul cu aripi să consume fără milă intoleranța pe care am folosit-o la scrierea lucrării "Condamnați să fim ca El" și am coborât mental până la originea terifiantei situații în care se zbate omenirea. Prăpăd.

A plecat din peșteri și și-a construit zgărie-nori care se prăbușesc peste ea. A schimbat mersul pe jos cu mijloace de transport rapide care, dacă nu creează catastrofe feroviare, aeriene, navale sau auto, slujesc intereselor războinice ale unor descoperiri. A exterminal pădurile pentru a face loc terenurilor agricole și acum se plâng că nu-i ajunge mîncarea, a abandonat comunicarea normală pentru telefon, frumusețea veșmintelor pentru goliștea de lux a paradelor de modă, necesarul real pentru îmbogățirea nejustificată, îngerii păzitori în favoarea salariilor draconice.

Nu te poți elibera de grija zilei de mâine decât rugându-te în Biserica sufletului tău, dacă ești conștient că există și dacă ai curajul să ignori limbușia preoților și predicatorilor pe care i-ai admis și i-ai crezut până acum.

ALTĂ NOAPTE. Ca un fel de viziune completă a derizoriului, prin partea vîrfului meu de munte apar turiști care-mi alungă ființele vorbitoare de alte limbi decât cele omeneste. Am văzut în apropiere o cabană, cred că pe undeva trece un traseu turistic. Unele cupluri vor să facă sex în natură și atunci ocolesc micul meu sălaș pentru a se pierde printre pinii cuminți și binevoitori. Ambii protagoniști apar apoi fericiți, coboară muntele spre cabana unde fi așteaptă vinul, berea și grătarele. Nu le vorbesc niciodată iar ei mă ignoră. Mi-e dor de femeia mea - de gesturile și cuvintele ei calde, nu de trupul ei.

Călăul nu renunță la munte lui nocturnă, îndepărtează conștient toată fărâmele corporale de pe aurul din care sunt alcătuit. În afară de puținii despre care cred cu disperare că trăiesc prin alte părți ale pământului, sunt aproape convins că restul omenirii nu poate înțelege tortura de-a staționa suspendat între om și Dumnezeu, înlăunțit de patima umană și revendicat cu duritate de Cer. Desigur, întrebați-mă dacă plâng. Răspund cu sinceritate că da, există momente în care angajamentul lucid asumat mi se pare ori infernal de greu, ori stupefiant de ușor. Într-o asemenea extremă se întinde, indiferent și exactă, activitatea călăului ce nu uită că datoria lui este să ucidă fiara din mine.

SINGUR NOAPTEA. Se văd de aici luminile câtorva orașe, sunt înconjurat de o sumedenie de mușuroaie de luminie. Oamenii s-au înnulțit și în așezările lor se presupune că fiecare evoluează, luptă trup și suflet pentru binefacerea "civilizației", are, fiecare, țel în viață: spre diferență de înțelepciunea fumicilor, truda lor individuală frizează aproape nimic care are, și el, o durată de timp ridicolă.

Totuși, fiecare noapte de aici nu egalează grozăvia celei ce urmează. Atâtea înfricoșare conțin nopțile viitorului încât până și călăul meu devine o ființă tandră, încât mocirla umană este preferabilă acestor stări de grație. Întrebați-mă dacă rezist acestor frici care mă fac mai umil decât chiar firul de iarbă. Voi răspunde cu sinceritate că da: între iubire și întinerire nu există nici o relație, forța prin care aceste două cuvinte au fost asociate este incorectă - ele fug unul de altul precum magneții de semn identic.

NOAPTE BUNĂ. Într-o zi, pe munte a poposit o echipă de muncitori și s-a apucat de spart stâncile cu târnăcopul, pickamerul, lopata. De la înălțimea așezământului meu le urmăream truda îndârjită, încercarea de-a supune cu orice preț echilibrul natural. Bieți neștiutori! Piatra se

opunea furioasă, curentul electric folosit în scopuri atât de ciudate cum ar fi să te bați cu pietrele munților risca să depășească limita fondurilor investite. Ei nu cedau, asudau zilnic iar noaptea tremurau de frig într-un cort verde.

Odată, careva a zis: "Cât s-a chinuit muntele ăsta să-și așeze pietrele astfel iar noi le stricăm". Am crezut un moment că lucrurile se vor schimba, oamenii aceia vor înțelege inutilitatea muncii lor și vor pleca. N-a fost așa iar într-o noapte cu tunete și fulgere, unul din ei, care înjura mult, aproape că a fost electrocutat de un trăsnet ce s-a prelinș, cu un bubuit înfricoșător, pe bățul metalic al cortului. Evenimentul a fost însă repede uitat, continua săparea a trei gropi ce urmau să fie baza unui pilon pentru primirea și transmiterea semnalelor radio-TV. Iată unde a fost îngropat limbajul Universului, unde s-au betonat pentru totdeauna puterile divine folosite de primii oameni ai lui Dumnezeu: pe vîrfurile munților care n-ar fi trebuit sabotați ci binecuvântați de crucea lui Isus.

NOAPTE RECE. Bărbatul n-ar trebui despărțit sub nici un motiv de femeia lui. Unul din muncitorii poartă cu el o interesantă încălțătură spirituală și un dor năprasnic de o femeie. În general tace, intervine rar în discuțiile celorlalți și aproape că-l deplîng, așa cum se zbate în interiorul trupului obosit căruia nu-i prea acordă atenție.

Într-o seară, pe când stătea și bea ceai singur în fața focului, i-am trimis niște pasaje din Ecclesiast, doar atât am putut face pentru el de la înălțimea schingiurii mele. Îmi este limpede că, de-ar mai avea oamenii cui se adresa, de data asta ar pune corect întrebările.

Gânditor, muncitorul acela a scos Biblia dintr-o geantă ponosită și a citit:

"Apoi, când m-am uitat cu băgare de seamă la toate lucrările pe cari le făcusem cu mâinile mele și la truda cu care le făcusem, am văzut că în toate este numai deșertăciune și goană după vînt, și că nimic nu este trainic sub soare (...).

Am ajuns acolo că m-a apucat o mare desnaideje de totată munca pe care am făcut-o sub soare.

Căci este câte un om care a muncit cu înțelepciune, cu pricepere și cu izbândă, și lasă rodul muncii lui unui om care nu s-a ostenit deloc cu ea. Și aceasta este o deșertăciune și un mare rău.

Căci, drept vorbind, ce folos are omul din munca lui și din toată străduința inimii lui, cu care se trudește sub soare?

Toate zilele lui sunt pline de durere, și truda lui nu este decât necaz: nici măcar noaptea nu are odihnă inima lui. Și aceasta este o deșertăciune.

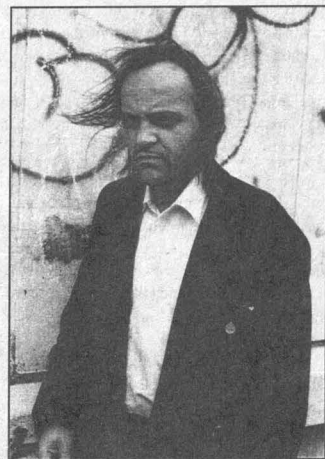
Nu este altă fericire pentru om decât să mănânce și să bea, și să-și învescească sufletul cu ce este bun din agoniseala lui! Dar am văzut că și aceasta vine din mîna lui Dumnezeu.

Cine, în adevăr, poate să mănânce și să se bucure fără El?

Căci El dă omului plăcut Lui înțelepciune, știință și bucurie; dar celui păcătos îi dă grija și strângă și s-aduce, ca să dea celui plăcut lui Dumnezeu! Și aceasta este o deșertăciune și goană după vînt."

NOAPTEA, DUPĂ TRECEREA CĂLĂULUI. Uitați-vă la România asta, oameni din alte părți, uitați-vă cum se târăște, lovită și scuipată atât de nomenclatura bunăstării materiale occidentale cât și de cea internă, mai arțagoasă și mai feudală ca niciodată. Uitați-vă bine cum s-au stins artiștii ei cei mai puri- neștiind care le este rostul. Acești profeți ratați merită conservați sub cupole de sticlă spre veșnică aducere aminte. Spre diferență de mine, încarceratul pe acest munte, ei nu s-au lăsat derogați de incredibilul spațiu care stă între Dumnezeu și om. Au murit și mor încă fără a permite descinderea înaltului în trupurile lor frumoso construite. Confuzi, nedumeriți, neînțelegând ce caută pe lume și de ce sunt- neapărat - artiști, așa se duc.

Acest lucru se întâmplă la nivel mondial numai că aici, în țara întinsă la poalele muntelui meu, tulburarea e mai dramatică și mai irezolvabilă ca oriunde.

NOAPTE CU STELE PUȚINE.

Muncitorii de jos fac foc în fiecare seară. O furtună violentă a scos din rădăcini brazii acestor înălțimi iar ei s-au grăbit să-i taie așa verzi cum erau, în ideea că lemnul verde păstrează cărbunii aprinși până dimineață. Nici unul nu sesizează lacrimile de rășină care se aprinde și strigă - în limba ei - că rădăcinile copacului mai aveau putere să-și reechilibreze jnuta.

Pentru a limpezi situația, afirm că Omul n-are nevoie de foc, de apă, de pământ sau de aer, de toate utilitățile civilizaționare derivate din acestea: Omul este altceva, este altitudinea supremă a liniilor de forță ale iubirii iar asta face din expresivitatea lui trupească doar punctul material în care ele se întâlnesc.

Dacă și fi ascultat cu atenție și s-ar pune preț pe ceea ce spun, și-ar întoarce și Pământul față spre specia aceasta deabusată, spre neliniștii acestia pentru care zboară avioane și pentru care tace energia nucleară. Dovediți-mi că mint.

NOAPTE CUPLOAIE. Toți oamenii sunt făcuți din cuvinte, sunt transportorii unor sunete excentrice; spun excentrice pentru că rezultatul sunetelor emise nu este decât în mică măsură depozitarul intenției inițiale. Celălalt, destinatarul, aude ceea ce vrea sau ceea ce îi convine.

Muncitorul acela, de pildă: știind că soția lui va veni pe munte, a făcut 30 de kilometri în 4 ore, pe un traseu măturat de ploaie și vînt puternic. Iată partea a doua, reversul medaliei, m-am gândit, știind că Mănăstirea Argeșului a supraviețuit datorită ideii de Ană, datorită acestui aparent ciudat și neomnesch reper.

ALTĂ NOAPTE CU PLOAIE. Trăim în paralel, eu și muncitorul acela, o cutezătoare dramă: eu - condamnarea, el - absența femeii lui, o ființă mică și bună. Nu știe că l-am remarcat, că îl țin sub observație, n-a învățat că Cerul este sus și omul este jos, nu știe că fulgerele și ploile torențiale sunt creațiile naturii și se teme de frumusețea lor. Păcat, dacă ar exista mai mulți ca el s-ar putea, ipotetic vorbind, curma războiul omului cu omul.

Din înălțimi, admir dezlănțuirea naturii, avertismentele pe care ea le dă muncitorilor tot mai insistenți. Chiar și protejatul meu credea că izolarea de aici nu va dura prea mult dar acum zilele fără jumătate a lui îi redimensionează viața. Scrierile pe care i le scrie în limba omenescă nu pleacă nicăieri, rămân în patrimoniul muntelui fără cutii poștale. Încet-încet, degetele lui primesc orientarea spre alte semne, diferite de literele general acceptate, pierd rutina caligrafiei umane. Omul acesta va succomba alfabetic și asta nu poate decât să-mi aducă o fărâmă de bucurie înainte de vizita călăului meu.

NOAPTE CU NORI. Dacă ar fi să-mi evaluez corect viața de până acum aș spune că mi-e milă și rușine de modestele sancțiuni primite. N-o fac, am fost pedepsit prea rar pentru înfumurarea de-a aduce în lume focul. Sunt la discreția Ultimului Judecător iar acesta a considerat că o pedeapsă mai mare decât a fi dat pe mâna oamenilor nu există. Un fel de masă rotundă a erorilor la care sunt chemat să particip și, cum nu mă pot nici cum scuza, sunt obligat să iau cuvântul și să mă auto-demasc. (...)

Ștefan Doru DÂNCUȘ

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Continuare din nr. 11-12 (23-24)

Cu mâinile legate (II)

Moto: "Ce mi-e Tanda, ce mi-e Manda!..."

Mă aruncară pe intervalul dintre lavite ca pe-un balot. Simții o durere ascuțită sub omoplatul stâng. Mă lovise în cădere de o proeminență rigidă. Eram în mâna lor. Ce aș fi putut vorbi cu astfel de oameni?! M-ar fi crezut oare dacă le-aș fi mărturisit că și eu făcusem stagiul militar la grăniceri? Și fusesem chiar comandant de pichet într-o zonă din Delta Dunării. Numai că nu puseseam atâta zel; probabil că de aceea fusesem degradat. Sau poate că de atunci intrasem în colimatorul puterii. Totul plecase de la o întâmplare oarecum banală...

Terminasem școala de gradați. Făceam practică la Pichetul Comorova, pe litoral, nu departe de Mangalia. Într-una din zile primisem ordin să execut misiunea denumită "patrulă de pază". Zi cu ghinion. Trebuia să legitimez toate persoanele întâlnite pe plajă. În mod normal, n-ar fi trebuit să întâlnesc pe nimeni.

Era primăvară, pe la începutul lunii mai, și încă nu fusese deschis sezonul.

Excepție făceau, desigur, cele vreo câteva persoane pe care le vedeam mereu în preajma vilelor unde erau găzduiți an de an cei din C.C., adică din comitetul central al partidului comunist. Grangurii de la București, de! Nu prea ne apropiam de ei. De data asta la fel. Mă deplasam conform itinerariului obișnuit. Văzui vreo câțiva indivizi învârtindu-se pe lângă două bărci cu format special. Se vedea clar că nu erau din cele pe care le folosesc pescarii. Se îndepărtaseră cam mult din locul în care apăreau de obicei. Prea se aflau în drumul meu. "Uite că am dat de dracu", mi-am zis necăjit. La Pichet se discuta că ar fi aroganți, niște bătași instruiți special pentru situații conflictuale. De la grănicerii mai vechi aflasem că aceștia fuseseră cursuri speciale de bătaie la școala pe care o absolviseră. Aidoma celor din Legiunea Străină. Buni, buni, cum s-ar spune. M-am apropiat. Nu mă abăteam de la traseul stabilit pentru nimic în lume. Nu m-au observat până în momentul când am călcat pe-o scoică mai mare care se zdroy zgomotos sub talpa grea a cizmei cazone. Unul dintre ei a privit înspre mine și ejectionă disprețuitor o flegmă cam la doi metri în fața mea, după care își văzu nestingherit de treabă. M-am oprit. Un altul, blond cu pometii obrajilor proeminenți, s-a apropiat și m-a privit măsurându-mă, parcă, de jos în sus, cu aceeași aroganță, apoi îmi șuieră printre dinți:

-Vezi-ți de drum, băi, sulică!

Îmi întoarse spatele cu intenția de a se apropia de ceilalți. Greșeală de neiertat. Două sărituri și am fost în spatele lui. L-am secerat cu o lovitură energică de picior la încheietura gambelor cu coapsa. A căzut cu nasul în nisip. Tovarășul său, cel care scupa atât de "artistic", își cabră corpul, probabil intenționând să se arunce asupra-mi. Alți doi urmăreau atenți scena de la vreo trei metri mai încolo, pregătiți desigur să intervină în cazul în care, doamne ferește!, situația s-ar fi agravat. Am îndreptat pistolul mitralieră spre ei și l-am armat:

- Culcați! Și voi la fel!

- Ce faci, sergent?

- Gura! Bagă nasu-n nisip și taci! Ai auzit, băi, tuciuriule? Toată lumea la pământ! Așa! Atenție, comanda la mine! Direcția marea, înainte târâș marș! Se-aude? am urlat demențial.

Toți patru au executat comanda. Când au ajuns cu frunțile în valuri, s-au oprit.

- Rămâneți pe loc! Cel care mișcă pierie! am strigat mulțumit.

Un salt și am dispărut în spatele unei denivelări mai adânci de teren. M-am îndepărtat apoi în viteză protejat de vegetația destul de bogată. Am ajuns la Pichet, am predat postul, am introdus arma la rastel și, fără niciun comentariu, m-am dus în dormitor. Ieșisem din schimb.

După ce mi-am scos cizmele și mi-am desfăcut centura, întins pe patul așternut cu pătura cazonă gri și aspră "să sară moneda", am început să inventariez ceea

ce se întâmplase. Ce făcusem, de fapt? Am vrut să-i testez, să văd cât sunt de curajoși? Nu-mi dădeam seama. Dar căzuseră la acest examen, după aprecierea mea. Atunci n-am realizat că și eu picasem. Trebuia să-i somez înainte să atac, regulă esențială în misiune, dar mă lăsasem provocat de instinct.

După două zile, prin ordin de front, am fost mutat tocmai în Delta Dunării, să mă satur să mai fac "glume proaste în timpul serviciului", după cum fusese menționat în raport. Cu alte cuvinte, fusesem "trecut pe linie moartă".

Abia acum începui să înțeleg slăbiciunile vârstnicilor pentru trecut. Să te îndrăgostești de imagini vechi, de amintiri. Există cineva care să-ți permită să ai amintiri dragi? Hm! Ridicol.

Ce să le spun unor... oameni(!) ca și cei în mâinile cărora mă aflam? Nu-i mișca faptul că eu mă numărăm printre semenii lor care sunt întotdeauna de partea celui năpăstuit. Și că aceasta mi-a adus numai neazuri. De fapt, de când mă știu am fost propriul meu dușman. După ce mă chinuiam în perioade mai lungi sau mai scurte, uneori ani în șir, să construiesc ceva frumos, făceam ce făceam și dăream bruce totul. Voiam pacea, dar de fapt eram un luptător înăscut. Pe "câmpul de bătaie" mă simțeam în elementul meu. Apoi sufeream primul. Încă din școala primară, învățătoarea mi-a pus arhicunoscuta stampilă pe frunte: "Brânză bună în burduf de câine". Un impuls pe care nu-l pot stăpâni mă pune în mișcare, mă împinge de la spate. Temperamentul o ia înaintea caracterului format în "cei șapte ani de acasă", și rezultatele sunt catastrofale. Chiar și acum, bănut, reținut pentru Dumnezeu știe ce infracțiune, mă aflam într-o situație din cale afară de dificilă. Fizic - la pământ, dar cu moralul ridicat. O misterioasă relație între spirit și trup.

De neînțeles sunt căile Domnului!

Sigur că "timpul trece și tace", iar eu - tot mai singur, mai izolat, mai de neînțeles chiar și de către cei apropiați. Cum bine îmi zicea deunăzi unul dintre puținii prieteni pe care-i mai am: "Cum știi tu să-i îndepărtezi pe acei care te apreciază și te ajută!" N-am avut niciodată slăbiciunea de-a fi un bun prieten. Însă am profitat din plin de prietenia lor dezinteresată. Am fost ajutat de către mulți în viață. Nu mi-a reușit să ajut și eu la rândul-mi. Sau să demonstrez măcar un dram de recunoștință. Consideram că mi se cuvenea tot ce făceau ceilalți pentru mine. Singurul ajutor dispus să-l ofer: Să mă iau la bătaie în locul lor, atunci când erau agresați de alții mai puternici. Asta știam să fac, fără să mă fi învățat cineva. O forță care făcea parte din mine, din instinctul meu de conservare, se declanșa brusc în preajma pericolului. Și nu spiritul de într-ajutorare mă stimula, cât orgoliul de-a demonstra că sunt mai bun, mai tare, mai agil decât potențialii adversari.

Îmi spionai cu coada ochilor paznicii. Sau călăii. Oare m-ar cotozogi dacă le-aș spune că vreau să văd locul unde a fost insula Ada Kaleh? Termină! Nu întinde coarda prea tare! Caută să te stăpânești! Îmi șopteam în gând. Și asta mereu. Mereu...

Memoria-mi înregistrase un amestec incoerent și bizar de imagini, strigăte, locuri, chipuri omenești care se perindau ca pe-un ecran uriaș, cum spunea odinioară poetul: "Umbre pe pânza vremii".

Foto Gyorgyi - Deak Gergely

"Oare tot ce mi se întâmplă, toată această încurcătură, este realitate?" mă întrebam în momentele când socoteam că sunt lucid. "Ce se întâmplă aici? Și, mai ales, unde dracu sunt? Cât am zăcut oare în infirmeria grănicerilor?" Începusem să-l suspectez pe infirmierul care prea se apropia pe furie de mine.

Gânduri negre.

Flancat de doi vlăjgani, pe care îi urmam ca un lunatic, am intrat într-o încăpădere unde, în spatele unei teighele, aidoma celor din cărciumi, trona un milițian învârstă, gras și chel. "O luăm de la-nceput", mi-am spus. Acesta mă examină plictisit, le spuse ceva înșoțitorilor mei, care mă țineau zdravăn de brațe, probabil ca nu cumva să-mi iau zborul, apoi ne continuarm drumul pe un coridor lung, la capătul căruia o cotitură spre dreapta și ne oprirăm în fața unei uși capitonate în piele. Nu trebuia să fi fost cine știe ce umblat prin lume pentru ca să-ți dai seama că înăuntru era cineva care își scria întregul nume cu majuscule, și în preajma căruia mulți vorbeau în șoaptă.

Intrărăm.

Încăpădere standard în care-și desfășurau activitatea "stălpini" recunoscuți ai puterii locale, dotată cu o masă de birou masivă. Într-un colț - bustul din ghips al Tovarășului, pe un piedestal încaadrat de cele două steaguri, al patriei și al partidului. Peretele din fața ușii pe care intrasem era acoperit aproape în întregime de o hartă în relief a întregii zone, de la intrarea Dunării în țară. Una asemănătoare văzusem și la Compania de grăniceri, însă aceea cuprindea numai sectorul de pază al Companiei.

La birou, cu privirea lipită de hârtii, omul care, asemenea unui mic Dumnezeu, avea drept de viață și de moarte asupra fapturilor de pe malul stâng al Dunării, pe o întindere de nu știu câți kilometri; cred că nici el nu știa, dar asta nu are nici un fel de importanță.

- Ai apărut, leule?

Hopa! Vocea! Recunoscuți timbrul celui care se târguise cu grănicerul. Mi se lumină creierul: "Negociatorul!" îi recomparam imaginea în bilele memoriei. Într-o fracțiune de secundă îl "fotografiai". Mijlociu de statură, umflat, capul mic, ochi de broască, obraji buclăți cu pete stacojii care se prelungeau până sub bărbia terminată cu o gușă proeminentă de om mulțumit care mânca și bea pe-ndestulate, dormea bine, răgăia zgomotos și bine...

- Ai auzit ce-am spus?

- Da!

- Da, să trăiți! Așa te adresezi aici. Nici atât nu știi? Numele și prenumele! Repede, că nu am vreme de pierdut!

- De acolo de unde m-ați adus, nu ați luat și dosarul meu? Că probabil am așa ceva, de vreme ce am fost reținut. Sunt sigur că dumneavoastră știți mai multe decât aș reuși

eu să vă spun...

- Ce, măăă? urlă surprins omul legii, nefiind obișnuit să i se vorbească în felul acesta. De fapt, nici măcar nu asculta ce spuneau cei aduși în fața lui. Câtă neobrăzare, își zicea probabil, în timp ce-și trase răsufarea. Izbucni cu aceeași violență în glas:

- Unde te trezești, măăă? Tu mă chestionezi pe mine, măăă?

Ultimele cuvinte le pronunță cu ton ascuțit, ceea ce-i tăie respirația pentru a doua oară.

- Nu știu unde sunt. Până în prezent nu mi s-a spus nimic, așa că așteptam să-mi spunăți dumneavoastră care-i baiul, am răspuns pe un ton aparent liniștit, prefăcându-mă a nu observa mânia care pusese bruce stăpânire pe el.

Scrumiera din sticlă de pe biroul său, proiectată cu putere, mă izbi în umăr. Dacă nu aveam prezență de spirit și nu eschivam... Comandantul, căci el era, sări ca ars:

- Tu-ți dumnezeii măti!... 'Tu-ți mama dumnezeului lu' tactu-tău!...

- Mama Dumnezeului meu este Fecioara Maria...

- Ceee?

Ocoli masa de birou, neașteptat de rapid pentru kilogramele sale, se aruncă asupra-mi și mă răsturnă pe spate cu scaun cu tot. În cădere, l-am tras după mine, înșfăcându-l de cravată. Ușa se deschise larg și patru găligani năvăliră în încăpădere. Văzând scena, nehotărâți, se opriră la un pas de noi. Comandantul, stânjenit, se ridică în pripă, izbi furios cu piciorul scaunul cu pricina și mă arătă cu degetul:

- Luați-! Eu reprezint puterea, mă! îmi zise. Cine te crezi tu în țara asta? Îți spun eu: UN NIMENI. Am să te arunc până în celălalt capăt de țară! Te trimt la mama dracu! Zii, deșteptule, pe asta cum o cheamă?

Ceilalți mă apucară ca pe-un sac. Zburai pe ușa larg deschisă până în coridor, în timp ce comandantul nu-și putea stăvilii urletele în urma mea:

- Huligan!... Măgar!... Idiot!... Duceți-l la "unu"!

Celula "unu" era o cămăruță de circa trei pași pe patru, fără paturi, fără mese sau scaune, fără ușă. Cu alte cuvinte, o încăpădere goală, fără niciun fel de mobilier. Un grilaj metalic o separa de coridor. Aici erau înghesuite persoanele suspecte, culesse de prin preajma frontierei, dar și de pe străzile orașului.

Mi-au făcut vânt înăuntru. Cei câțiva "locatari" s-au retras în tăcere. M-am privit câteva clipe, apoi își reluară conversația, aruncând pe furie câte-o privire spre locul în care zăceau. Începură, după o vreme, plimbarea prin celulă, acel atât de cunoscut "du-te, vino" de la grilaj până-n fundul celei.

Florin Leonard MOCANU

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Caiete Silvane

Festivalul "Primăvara poeziei - Költészet Tavasz"'

În anul 2001, Centrul Culturii Tradiționale Sălaj, în colaborare cu Consiliul Județean Sălaj, a inițiat organizarea Festivalului "Primăvara poeziei" - "Költészet Tavasz", prin Szöke Ana, referent cultural al minorităților județului Sălaj, Cristian Contraș, directorul CCTS și domnul Kiss László, redactorul șef al revistei de cultură "Versmondó" din Ungaria. Pe parcursul anilor, festivalul a fost sprijinit material sau moral de Asociația Culturală "Pro Zilah", de presa locală română și maghiară, de Muzeul de Istorie și Artă Zalău, Primăria Municipiului Zalău, Tipografia Color Print și de către persoane fizice, Kerekes Edit, Fejér László, Józsa László ș.a.

În fiecare an, în cadrul Festivalului se organizează un concurs de recitări pentru elevii din județul Sălaj.

Începând cu a treia ediție a Festivalului, au avut loc întâlniri ale poezilor români și maghiari din județul Sălaj, la care a fost prezent și publicul zăläuan. Pe parcursul anilor, întâlnirea poezilor a căpătat și un caracter internațional. Au participat la aceste întâlniri poezii maghiari din Budapesta, Békéscsaba, Győr, Kapuvár și Szentendre.

Colaborarea internațională s-a manifestat și în editarea unor volume de poezii, bilingve și trilingve. Menționăm că, începând din anul 2002, în revista "Versmondó" au fost publicați poezii români din Sălaj traduși în limba maghiară, la fel și autori maghiari sălăjeni. De asemenea, revista de cultură a județului Sălaj, "Caiete Silvane", a publicat poezii maghiari traduși

în limba română.

Volumele au fost lansate în localități sălăjene, în alte județe precum și peste hotare, în Austria, Ungaria, Italia. Poeziile prezentate în cadrul întâlnirilor au fost publicate în presa culturală de limbă română și maghiară. La fiecare ediție a Festivalului s-au organizat expoziții de artă plastică, expoziții colective din România și Ungaria.

Scurt istoric al Festivalului "Primăvara poeziei"

Prima ediție a Festivalului a fost organizată în 2001, la Galeria "Ioan Sima", în luna aprilie. În cadrul concursului de recitări, poezia obligatorie a fost aleasă din creația poetului Ady Endre.

Ediția a doua a avut loc la Primăria Municipiului Zalău, în Sala "Avram Iancu", în 13 aprilie 2002. Poezia obligatorie recitată de concurenți a fost aleasă din creația poetului Jozsef Attila.

Ediția a treia a festivalului a fost organizată la Primăria Municipiului Zalău în Sala "Avram Iancu", în data de 3 mai, 2003. La această ediție, concurenții au avut de recitat ca poezie obligatorie din creația poetului Radnoti Miklós. În cadrul acestei ediții a festivalului a avut loc și întâlnirea poezilor români și maghiari, în clădirea Asociației Culturale "EMKE". Au recitat din creațiile proprii, poezii români și maghiari din Sălaj și din Ungaria.

În 15 aprilie 2004 a avut loc ediția a

se pregătește de scaldă.

A Vers

Medrében magányosan a Vers
a lény ujjongva
mártózik tükreiben

ezernyi pocegér tapodná tisztaságát
vívva a hosszú szárnyak ellen
felszínen úszó hullák - végül
iszapos peremén
hódolnak néki

ocsmány fekete róvar mindegyik
padlásról alászállva igyekszik
szétrágni szóhadserégét
(villámbe égetett mentéj védnökök)
a sötét éjszakába kergetettek
fénycsóva szemektől égettettek

(mély kriptában nyugszik
mindenik förtelmes voltuk
örökkön tartó homályra
fíteltetik)

medrében egyedül a Vers
a lény a parton

Foto: Jozsa László

patra a festivalului, la care poezia obligatorie a fost aleasă din creația poetei Hervay Gizella. În 14 aprilie s-a organizat întâlnirea poezilor români și maghiari din Sălaj și din Ungaria în Sala "Avram Iancu" a Primăriei Municipiului Zalău.

Ediția a cincea s-a organizat în data de 5 aprilie 2005 la Galeria "Ioan Sima". În deschiderea festivalului a avut loc un vernisaj al pictorului Krizbai Sándor și a pictoriței Krizbai Szabó Éva din Ungaria. La această ediție, poezia obligatorie a fost recitată din creația poetului Jozsef Attila, 2005 fiind și anul

centenar al poetului. După amiază, a avut loc întâlnirea poezilor români și maghiari în aceeași locație.

La ediția a șasea, organizată în 31 martie 2006 la Galeria de Artă "Ioan Sima", poezia obligatorie a fost aleasă din creația poetului Dsida Jenő. În cadrul acestei ediții a avut loc expoziția de grafică a artistului plastic Kurcsis László. În cadrul întâlnirii poezilor români și maghiari, a fost prezentat volumul bilingv al poezilor români și maghiari din Sălaj și din Ungaria, editat de Centrul Culturii Tradiționale Sălaj.

SZÖKE Ana

Daniel Hoblea

Poemus

Singur în matcă Poemul
ființa se scaldă-n
oglinzile sale jubiland

șobolani mii îi urcă zăpezile
în luptă cu aripile-i lungi
cad răpuși - stărvuri plutitoare -
pe mlaștina de la margini
lui închinându-i-se

gânganii negre și slute de toate
coboară grăbite din poduri
să-i roadă oștenii cuvinte
(păzitori cu pielea pironită-n fulgere)
izgonite-au fost în noapte
arzând de ochii ca flăcări

(acum toate odihnesc
în criptele-i adânci capcane
pentru hidoșenii condamnate
la moarte prin întuneric)

singur în matcă Poemul
pe mal ființa
oglinzindu-și surăsul

Foto: Jozsa László

Caiete Silvane

önnön mosolyában tükrözve
fürödni készül.

B. Simon György

Tükör

lelked tavaszába csobbannak
hullnak az eldobott kövek
tükörfelszínük alatt élünk
arcod eltorzul hogy hullámzik
minden fájdalom után
az a gyermekarc amit
hajhatsz egy forrás fölél

Oglindă

cad zgomotoase pietre azvârlete
în primăvara sufletului tău
trăim în apele oglinzilor
chipul tău unduind schimonosit
rânit de suferinți
e chipul de copil pe care
deasupra izvorului poți să-l apleci

Marcel Lucaciu

Poemul care a împușcat metafora

nu
mai scriu poeme
decât cu mâna stângă
și numai
despre democrație
veacul
e plin de proză
era ca un început
sublim și banal
de septembrie
da
abia orașul
ca o mare
cu valuri de umbrele
plouă
frumos și bogat
cu întrebări retorice
cineva strigă întruna
"intrați în europa!"
"intrați în europa!"
nu

ușile sunt ferecate
pe masă
arde lumânarea
și nu mai știu
dacă voi termina
vreodată
poemul care
a împușcat metafora

Szóvirágot gyilkolt e versem

nem
még írok verset
csak balkezemmel
és csupán
a demokráciáról
hisz évezredünk
prózával oly telített
olyan voltál
mint egy gyönyörű
közönséges szeptemberi virradat
igen,
de aztán a város
esernyőkkel díszített
tengerében
szépen gazdagon
zuhogni kezdett
választ nem váró kérdések
rivallják untig
"európába indulj!"
"európába indulj!"
de nem
a kapukon lakat áll
az asztalon
gyertya csupán
s nem még tudom,
befejezem-e
valaha
e versem,
szóvirágot gyilkoló versemet

Devecseri Zoltán

Kezdő mondatok

1.
Frázist égetni -
anyatejje!

continuare în pag. 8

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

2.
Akhilleusz pajzsán
az Allegro barbaro-val
lépek vérszikkasztó szélbe!

Fraze preliminară

1.
Să arzi o frază-
n lapte matern!

2.
Pe scutul lui Achile
în ritm de allegro barbaro
pășesc în viforul dezlănțuit!

Ion Pițoiu-Dragomir

Panoplia lui Nero

siniorina - striga actorul pe scenă - eu
cel puțin lacrimiez în ficcare scară
și toți spectatorii
mei amână parțialul
despre sinucideri...

În verde îți stă bine siniora - lasă
că unii te asemănă Cleopatrei!

nu mai miră pe nimeni de ce
ultimul amant și-a împletit
vene și țî-a
dăruit un
șezlong de frig

Neró

senyorina - kiáltá színpadán a színész - én
legalább minden este könnyet ontok
minekután nézőim elodázzák
öngyilkosságuk
percét...

senyora, jól áll önnek zöldben - ne nézze,
hogyan Kleopátrát látják önben!

Foto: Jozsa Laszlo

utolsó szeretője
mért ajánlott fonatot
didergő ereiből
emlék gyanánt

Gujás Márta

Pesszimista vers

Elmaradt csók,
Tqnő szerelem,
Testetlen évek,
pzött értelem
Nincsenek érvek,
Hangtalan ének,
Háttal a szélnek
Ez maradt nekem!?

Stih pesimist

Sárut uitat
Iubiri pierdute
Ani fără chip
Sens hăituit
Fără dovezi,
Fără grai, cănt
Cu spatele-n vânt,
Doar asta mi s-a dat?!

abil șlefuite a tandru

tu nu mă recunoști
în tine
dezorientat neîncrezător furios
și nici nu vrei
să încerci

Viorel Tăutan

...

De câte ori moare un poet
nu știu. Doar Soarele înmărmurit
uită să alunece spre-apus; ca o pată
pe coala sinilie în așteptare.

Dar de câte ori învie apt pentru
o nouă iubire, moașteale norilor
se adună-ntăcerea la apelul amiezii.

Poeți sunt doar cei care trec
adevăruil prin înviere spre dragoste.

...

Hogy hányszor pusztul el egy költő
nem tudhatom. Csak a megmeredt Nap
felejt el lenyugodni; kérdőjelként
a lét vérvörös oldala fölött.

De valahányszor felújult szerelmek
között feléled, bábáskodó felhők
gyqlnek némán a déli névsorolvasásra.

Ki igazát a szerelemben
támasztja fel, csupán az költő.

Újházy László

Házasság

Veled minden új.
A vakságon vagy.
Nem értek semmit.
Veled maradok.

Căsnicie

Cu tine totul e nou.
Tu m-ai orbit.
Nu înțeleg nimic.
Rămân cu tine.

Din volumul "Zece poeți - Tiz költő
Poeme Versek", Editura Caiete Silvane,
Zalău, 2006, Traducător: Simone Györfi.

A költészet zilahi ünnepe

Lélektől lélekgig szóló üzenet

A Népi Alkotások Központja szervezésében, a megyei tanács és a polgármesteri hivatal anyagi és erkölcsi támogatásával *A költészet tavasza* elnevezéssel versmondó-velétkedőt tartottak Zilahon, az egykori vármegyeháza tükörmében. A kezdeményező Szőke Anna kororgófus, a szervező intézmény egyetlen magyar munkatársa, egyben a kisebbségi közművelődési tevékenység felelőse. A versenyre több mint húsz diák nevezett be Krasznórád, Sarmaságról, Szilágycsehéből, Szilágysomlyóról, Varsolcáról, Zilahról és Zibóráról. Ellenében a tavalyi első, hasonló rendezvényen, idén a középiskolások többsége a vidéki liceumokból és nem a megyeszkolákra jelentkezett. S akárcsak tavaly, most is a lányok uralták a mezőnyt, mindössze két fű versenyzőt állt színpadra.

A szervező intézmény igazgatója, Cristian Contraș és Szőke Anna referens, meghívására ezúttal külföldi szakember lett a zsűri elnöke. A Radnóti-díjas Kiss László Budapestről érkezett, aki a negyedévenként megjelenő *Versmondó c. lap* főszerkesztője. A zsűri tagjai voltak: Főris Mónika (Szilágycseh), Mátyás Éva (Zsibó), valamint László Tibor és Mózes Szilágyi Katalin (Zilah) magyar nyelv és irodalom szakos tanárok.

A költészet zilahi ünnepét április 13-án tartották, s azon megjelent Seres Dénes szenátor, Fekete András, a megyei tanács elnöke, Fekete Károly, a házigazda megyeszékhely alpolgármestere, magyar tanfelügyelők, RMDSZ-tisztségviselők.

Kiss László zsűrielnök szerint ünnep volt a szombati nap azért is, mert bölcsen és okosan szóltak a lélektől lélekgig üzenetet hordozó versek; s noha Magyarországon és határain kívül számos vers- és prózamondó vetélkedőn vett részt, a zilahihoz hasonló színvonalú versenyen kevesebb alkalommal lehetett jelen. Szólt arról, hogy szinte egyedülálló a világon az a buzgalom, amely a versmondás

előadó- és alkotóművészetére jellemző, és ugyanakkor a magyar nemzetről elszakíthatatlan jelenség.

Nem hallgatta el az észlelt hibákat: a versválasztás nehézségéből adódóan nem mindegyik versenyző állt a közönség elé adottságához, képességéhez illő költeménnyel; némelyikük megelégedett a versek zeneiségéről. Külön szomorú volt azért, hogy az előadott versek nem szóltak az élet szabik oldaláról, a szerelemlől hallani sem lehetett a fiatal közpiskolások versenyzők szavataiban. Csodálatos élményt jelentett viszont számára, hogy a magyar nyelvet milyen szépen beszélik ezen a vidéken, azaz a Szilágyságban. Ha ez a nyelv így megmarad, a nemzet is megmarad - mondta. A *Versmondó* folyóirat főszerkesztőjeként egy-egy lapszámmal ajándékozta meg a versenyzőket.

A versmondó versenyen egyébként az Orsolya nevet viselő lányok taroltak, mind az ötven dicséretben, külön-díjban részesültek. Különdíjat és oklevelet adott az RMDSZ városi szervezete, valamint a Pro Zilah Egyesület, az Erdélyi Múzeum Egyesület helyi főszerkesztője, a Szilágyi Társaság és a Kincs Gyula Alapítvány.

Az első díjat Kovács Tótos Katalin (Zilah), a másodikat Szijgyártó Szabolcs (Szilágysomlyó), a harmadikat Mike Abigél (Szilágysomlyó) szerezte meg.

Fejér László

A versmondó verseny kitalálójá Szőke Anna, a szilágysági magyar kultúra kiváló szervezője, értő mindenesége volt. Ennek az igen fontos és árnyékos munkának a segítője Cristian Contraș a zilahi Népi Alkotások Házában igazgatója. Bár nem érti a nyelvünket, mégis rendkívül érdeklődéssel, figyelemmel hallgatta végig a versmondó versenyt, s mint mondta; érezte-hallotta nyelvünk csodálatos zeneiségét, lírikusait, érezte a lélektől lélekgig suhanó költői üzeneteket.
Cristian Contraș mint lenyűgöző, kiváló román költő.

K. L.

Cristian Contraș

Trupul poetului

O corabie neagră e moartea,
ce se prălinge pe artele de rubin ale cerului
atunci când se-aude furtuna
când miroslu potopului inundă zărele...
O corabie albă e moartea
poetului miicăru nu mai e legat de catarg,
nici urechile nu i le-au astupat cu ceardă...
O corabie neagră, o corabie albă
e moartea
poetului e sângele cu care-au stropit furtunii
e nisipul
pe care l-au vărsat în fântâni
e membrana ruptă a cerului...
O corabie neagră, o corabie albă
e moartea...

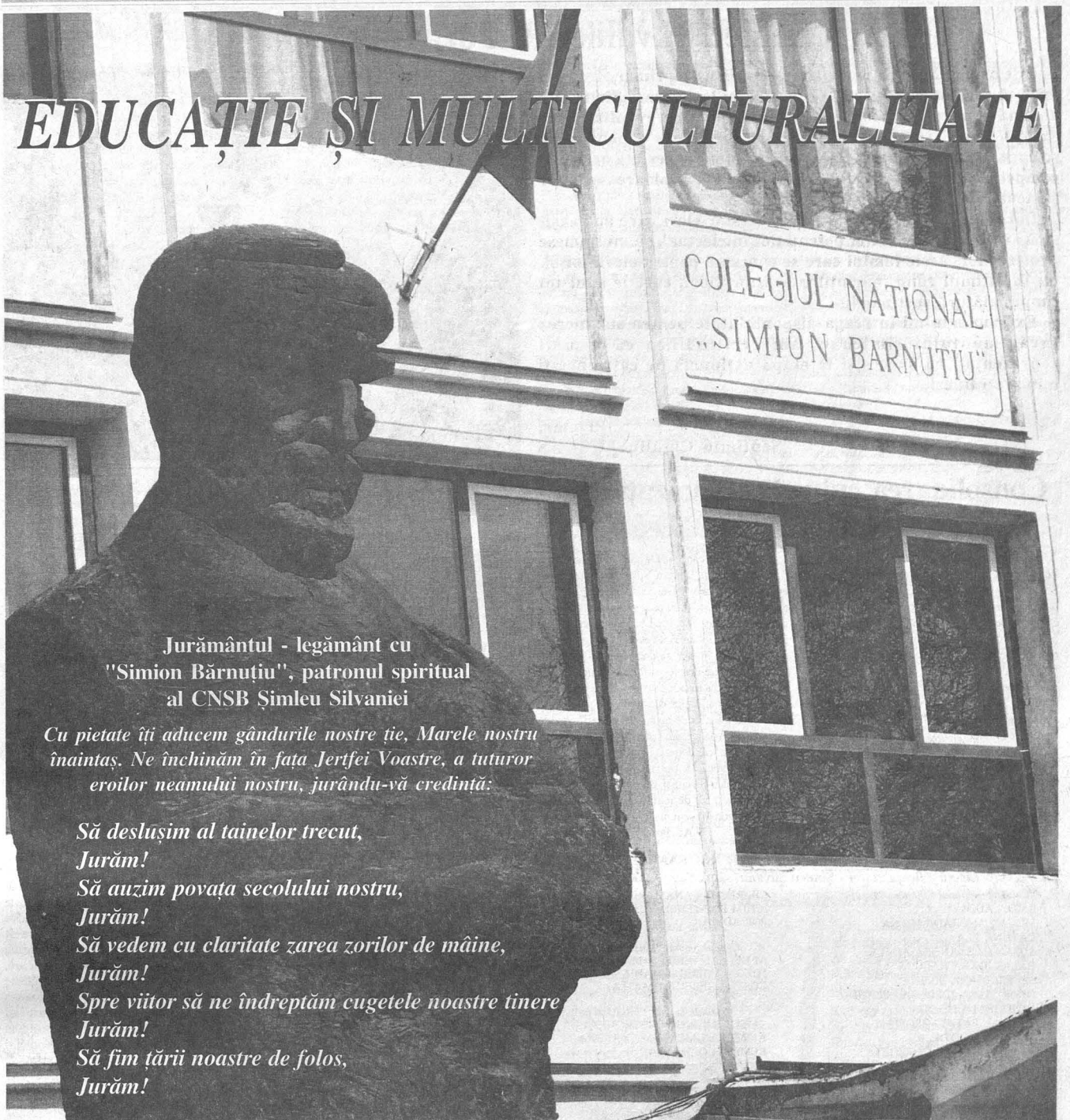
22 versmondó

A költő teste

Egy fekete vitorlás a halál
mely az ég rubin-erein készült
s midőn vihar készül
és ozonív illata árad a légből...
Egy fehér vitorlás a halál
a költő már nincs árbóchoz kötözve,
jülét viasszal nem tömtek be...
Egy fekete vitorlás, egy fehér vitorlás
a halál
a költő vér mellyel a vihart ontózták
homok
melyet a kutakba szórta
az ég egy szakadt hátrójára...
Egy fekete vitorlás, egy fehér vitorlás
a halál...
Fordította: Szabó K. István

EDUCAȚIE ȘI MULTICULTURALITATE

Jurământul - legământ cu
"Simion Barnuțiu", patronul spiritual
al CNSB Șimleu Silvaniei

*Cu pietate îți aducem gândurile noastre ție, Marele nostru
înaintaș. Ne închinăm în fața Jertfei Voastre, a tuturor
eroilor neamului nostru, jurându-vă credință:*

Să deslușim al tainelor trecut,

Jurăm!

Să auzim povata secolului nostru,

Jurăm!

Să vedem cu claritate zarea zorilor de mâine,

Jurăm!

Spre viitor să ne îndreptăm cugetele noastre tinere

Jurăm!

Să fim țării noastre de folos,

Jurăm!

Septimiu Cătălin ȚURCAȘ, Adrian POP, MARTON Agota, prof. Laura GALVACSY, Monica SÂRCA, Gianina TODORAN, prof. Octavian GUȚU, SZORODAI Melinda, prof. Cornelia NEAGA, Szücs Orsolya Noémi, Raul SÂRBE, prof. drd. Mircea BRĂBAN, Ioana OROS, Teodor CRIȘAN, Loredana CHIȘ, Andrada MOCAN, Nicoleta MUDURE, Anamaria CHERECHEȘ, Elena ISPAS, Ramona MUSTE, prof. Stela IONIȚĂ, Ioana - Anamaria ARDELEAN, Natalia GROSS

Urmașii lui Bărnutuțiu

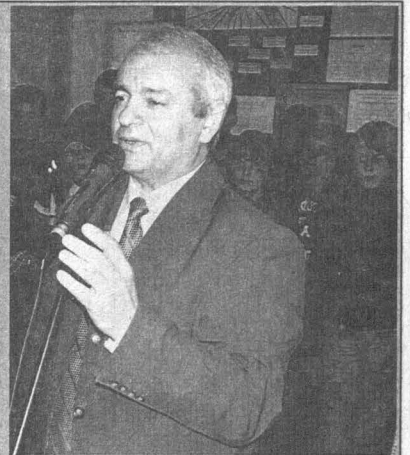
Generații după generații de elevi și profesori, cu neasemuită dăruire, cu pricepere și har, au pus bazele unei școli care a dobândit personalitate și recunoaștere, au făurit o tradiție dezvoltată, an de an, printr-un plus de valoare și autenticitate.

La 88 de ani de la înființare, Colegiul Național "Simion Bărnutuțiu" se prezintă ca o instituție cu o cultură organizațională consolidată, cu o strategie care are rădăcinile în trecut, dar și o puternică ancoră în viitor.

Prezentul are, așadar, echilibru, are sens

și legitimitate. Toate acestea, transpuse într-un climat care promovează competența și performanța, aduc după sine eficiența purtătoare de împliniri și satisfacții. O părticică de "prezent", izvorâtă din mințile iscoditoare și sufletele curate ale tinerilor noștri minunați, dar și din strădaniile dascălilor lor, o veți putea parcurge în paginile următoare.

Directorul
Colegiului Național "Simion Bărnutuțiu",
Prof. Teodor CRIȘAN

Șimleu Silvaniei - un oraș al școlilor

Este o mare bucurie pentru mine în calitate de primar al acestei urbe să constat că numele de oraș al școlilor pe care Șimleu l-a dobândit în timp este onorat și în acest an prin rezultatele de excepție pe care elevii noștri le-au obținut la concursurile școlare. Faptul că acești tineri talentați ne reprezintă orașul la competiții de cel mai înalt nivel reconfirmă valoarea școlilor șimleuane.

Doresc să mulțumesc din suflet acestor elevi care au reușit să își valorifice la maxim potențialul intelectual, să mulțumesc profesorilor, acele lumini care se consumă pentru elevii lor și, nu în ultimul rând, părinților acestor elevi, care le sunt tot timpul alături, susținându-i.

Exprimându-mi întreaga disponibilitate pentru susținerea învățământului șimleuan, am certitudinea că vom fi reprezentați cu succes și la etapa națională de către acești minunați tineri.

Primar,
Septimiu Cătălin ȚURCAȘ

Consolidarea culturii organizaționale a leadership-ului în licee

Pe 1 martie a.c. Fundația Codex pentru Leadership România, a lansat și la Șimleu Silvaniei, la Colegiul Național Simion Bărnuțiu, programul educațional "Liderii Mileniului Trei". Douăzeci de liceeni participă, săptămânal, la câte o întâlnire de câte 90 de minute, unde vor învăța mecanismele de management al schimbării, facilitându-li-se astfel accesul la practici educaționale alternative, de mare atractivitate.

Tinerii participanți vor dobândi deprinderi și abilități sporite pentru lucrul în echipă, comunicare, negociere în soluționarea conflictelor, toate bazate pe "arta de a conduce".

Educația în "arta de a conduce" este nouă în învățământul liceal românesc și reprezintă o investiție necesară tinerilor liceeni pentru proiectarea cu succes și gestionarea propriilor cariere profesionale.

Argumentul care a stat la baza acestui proiect a fost, potrivit lui Marian Stas, unul dintre cei aproximativ 50 de absolvenți Harvard din România, președintele Fundației, prezent la lansarea de la Șimleu Silvaniei, faptul că tinerii "au nevoie de programe educaționale interesante, inteligente, care să-i sprijine și în care să creadă. Copiii noștri au nevoie să învețe despre performanța individuală, dar și despre cea a echipei, comunicarea eficientă, soluționarea conflictelor, cunoașterea organizațiilor, executarea rolurilor de manageri și lideri". Acesta este spiritul Programului Liderii Mileniului Trei la care au aderat cei douăzeci de colegi din CNSB, Colegiul Tehnic Iuliu Maniu și Grupul Școlar Ioan Ossian, Șimleu Silvaniei, de curând.

Azi suntem, deocamdată, cool, dar, cu siguranță, vom deveni mai mult decât credeți!

Adrian POP, cls. a XII-a C

1. LISTA ELEVILOR ÎNSCRIȘI ÎN PROGRAMUL Liderii mileniului trei - Șimleu Silvaniei, Jud. Sălaj - 2007,

Colegiul Național "Simion Bărnuțiu"
SAS CLAUDIA
MOCAN ANDRADA IOANA
CATUNA ELA
SUSAN ALEXANDRA ADELA
BALAS IOANA RALUCA
SELESI IOANA SIMINA
OROS DIANA IULIA SAS CLAUDIA
SZODORAI MELINDA
ANGYAL PATAKI ZSOFIA
MARTON AGOTA
GROSS NATALIA GEORGETA

CHERECHES ANAMARIA
ICHIM POP-TEREU VLAD
POP ADRIAN

Grupul Școlar "Ioan Ossian"
ARDELEAN LORENA MARILENA
MIZGAI MIRELA MARIA
COSTEA REBECA IOANITA

Colegiul Tehnic "Iuliu Maniu"
SABAU MARIUS GHEORGHE
ARDELEAN MONA ALEXANDRA
REMES FLORIN VLAD

*Ești COOL sau ești CULT?

Dicționar necesar:

COOL(1): Știi ce înseamnă? E bine! Nu știi?

Întreabă un prieten!

CULT(2): persoană cu un nivel intelectual ridicat, care posedă cunoștințe variate în diverse domenii, instruit.

Prietene,

În ambele cazuri, compară sensul celor două cuvinte (1), (2) și vezi care te definește sau ai vrea să te definească! Acționează în consecință!

Noi îți sugerăm o alternativă: PREGĂTEȘTE-TE SĂ DEVII UN PROFESIONIST ÎN COMUNICARE!

Va fi nevoie să devii astfel în viitorul apropiat, atât în cariera profesională, cât și în viața socială! Vino în trupa LMT-știlor șimleuani!

Te așteptăm!

MARTON Agota, XIE

"GEMENELE"

Alexandra Maghiar, XII C

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Dacă lumea se schimbă, școala trebuie să se schimbe și ea

În școala tradițională informaționalul prima, era centrul instruirii. În cadrul acestei paradigme se pornea de la informații în ipoteza că ele vor asigura automat capacitatea de a opera cu ele. Concepția a generat performanțe înalte, dar la nivelul masei de elevi a condus la eșecuri de proporții, care au obligat sistemele de învățământ deschise să recurgă la reforme de mare amploare. Astăzi școala românească se află în fața unei decizii care nu mai poate fi amânată: învățământ tradițional, în care elevul este tratat ca un simplu "recipient" de informații, sau învățământ modern, care să aibă ca scop formarea de persoane cu resurse adaptative la solicitările sociale și psihologice ale vieții? Dacă alegem cea de-a doua variantă, atunci în demersurile educaționale trebuie integrat cu o mai multă forță conceptul de activitate educativă formală și nonformală precum și recunoscut statutul echivalent al acestora cu cel al instruirii clasice, prin disciplinele de specialitate. Altminteri, școala riscă să devină un mediu artificial, rupt de exigențele și presiunile vieții reale. Activitatea educativă, ca parte esențială a educației obligatorii, reprezintă tocmai acel spațiu aplicativ care permite transferul și aplicabilitatea cunoștințelor, abilităților, competențelor dobândite în sistemul de învățământ, dezvoltă gândirea critică și stimulează asumarea de către tineri a responsabilităților sociale. La rândul-i, concepția mai sus-menționată se sprijină pe o realitate tridimensională:

- Instruirea și educația realizate în școală, atât prin activități educative școlare cât și extrașcolare, presupun interacțiunea complexă dintre cunoștințe, valori, atitudini și comportamente.

- Relația dintre educația oferită de școală și cea oferită de comunitate este deosebit de puternică și se condiționează reciproc.

- Familia are un rol extrem de important în pregătirea și dezvoltarea copiilor, în sprijinirea acestora de-a lungul școlarității și ulterior.

De aceea, asigurarea unei continuități firești între educația formală și nonformală din școală, între educația furnizată de școală și oferta partenerilor din comunitate, între educația familială și cea nonfamilială devine imperios necesară.

Pentru ca dezideratele unui învățământ modern și flexibil, centat pe elev și pe viitor să nu rămână simple formule retorice, noua strategie a activităților educative sălăjene își propune eliminarea vechilor tare din sistem. Astfel, festivismul, conservatorismul, elitismul, depersonalizarea, autoritarismul și obediența, segregarea școlii de persoană, familie, comunitate și societate nu își mai au locul în școlile noastre. Această nouă viziune și demersurile care i-au urmat, au găsit la Colegiul Național "Simion Bărnuțiu" Șimleu Silvaniei un teren propice de dezvoltare, entuziasm și flexibilitate, abordări ieșite din stereotipie, un răspuns prompt și un feedback imediat. Pot afirma cu responsabilitate că această unitate de învățământ a înțeles mai repede și mai bine decât multe altele, nu numai importanța ridicării standardelor calitative ale activității educative, cât și oportunitățile pe care

acest domeniu le oferă în vederea asigurării plus-valorii sistemului educațional și formării elevilor ca cetățeni europeni pro-activi. Astfel, în cadrul ariei curriculare "Consiliere și Orientare", profesorii diriginți propun conținuturi și activități accesibile, inedite și atractive. Aici, clasa "ora de dirigenție" a îmbrăcat haine noi și este gândită ca un spațiu în care elevii experimentează practic diferite tehnici de învățare, relaționare, comunicare eficientă, își explorează relațiile personale și își evaluează propriul progres. Cum să nu îți placă o oră la care nu primești note, dar înveți să-ți asumi responsabilitatea propriei învățări și a deciziilor tale?

În ceea ce privește managementul activităților educative non-formale la Colegiul Național "Simion Bărnuțiu" Șimleu Silvaniei, acesta este un profesionist, conștient și responsabil. Dovada o constituie marea varietate a activităților, flexibilitatea sporită și implicarea unui număr tot mai mare de elevi în aceste acțiuni, toate gândite sub forma unor proiecte educative coerente și grefate atât pe nevoile particulare ale școlii cât și pe interesele elevilor. De la campanii umanitare și anti-violență, la spectacole de teatru, editare de reviste școlare și concursuri pe diferite componente ale educației, întreaga gamă a activităților educative extrașcolare și extracurriculare este abordată. Elevii școlii au reprezentanți în Consiliul Județean al Elevilor și în Consiliul Local al Tinerilor, obțin premii la concursurile organizate de către Ministerul Educației și Cercetării, autoritățile județene și organizații nonguvernamentale. Lista acțiunilor e foarte lungă, calendarul propriu al activităților educative este unul foarte bogat, dar importanți nu sunt indicatorii cantitativi, ci cei calitativi: elevii au posibilitatea să opteze pentru un anumit domeniu de interes (activitățile non-formale având un caracter opțional), nu sunt valorizate doar elevii cu rezultate școlare deosebite, potențialul creativ al tinerilor este descoperit și valorificat.

Cultura parteneriatului promovată la Colegiul Național "Simion Bărnuțiu" conduce la responsabilizarea comunității în ceea ce privește viața școlii. Colegiul devine astfel un organizator social al comunității, un centru de legătură și sprijin pentru alte instituții din comunitate.

Exemple de bună practică întâlnite aici trebuie promovate la nivelul întregii rețele școlare din județ în vederea racordării actualui educațional la tendințele de dezvoltare ale societății și recunoașterii educației non-formale ca dimensiune fundamentală a procesului instructiv-educativ. Mentalitatea eronată potrivit căreia elevul trebuie să se dedice în exclusivitate studiului specific educației formale, accentul care cade încă pe transmiterea cunoștințelor în detrimentul caracterului educativ al conținutului, sunt elemente contraproductive, anacronice, "prăfuite", care nu își mai au locul în societatea postmodernă a noului mileniu.

Inspector activități educative formale și non-formale ISJ Sălaj,
prof. Laura GALVACSY

Este "Amintiri din copilărie" de Ion Creangă o operă tristă?

Noi credem că putem, deopotrivă, afirma și da și nu!

Un prim argument, de netăgăduit, care susține faptul că opera în discuție este tristă, este însuși titlul "Amintiri din copilărie", care sugerează faptul că întreaga creație literară are la bază amintiri. Amintirea este reflectarea realității în oglinda minții, dar mai ales a sufletului unei ființe umane. Când un om își amintește un moment plăcut din viața lui, îl copleșește o emoție care tinde spre bucurie, fericire. Aceasta este, însă, doar preluatul tristeții pentru că în urma evocării episoadelor agreabile apare un sentiment de nostalgie, de părere de rău pentru faptul că acele sevențe nu mai pot fi trăite la intensitatea lor, parfumul acestora pierzându-se încet, încet intensitatea.

În cazul nostru, amintirile sunt ca o pedecășă pentru Ion Creangă. Spunând acest lucru, mă bazez și pe ideea unui critic, Mircea Moș, care susține că "în urma extirpării sale din lumea autarhică, cea guvernată de legea oralității, a anonimului și a iniierii lui în universul scrisului, natura îl pedepsește pe Ion Creangă, condamându-l la o continuă aducere aminte a frumoaselor momente din copilăria sa". Așadar, ce poate fi mai trist pentru un om decât să simtă gustul fericirii, apoi să fie conștient că trebuie să renunțe la ea? Fericirea trăită va aduce mereu durere din moment ce nu mai poate fi trăită.

O altă dovadă venită în sprijinul ideii de carte tristă a "Amintirilor din copilărie" este totalitatea nostalgică, trăsătură esențială a modului de a nara. Părerea de rău pentru acele vremuri apuse se deduce din anumite expresii în care naratorul nu-și poate masca regretul "Doamne, frumos era pe atunci!". Naratorul are vocația spunerii, dar, totodată, este și de o cuceritoare sinceritate ce numai un suflet infantil o poate avea. Sinceritatea autorului este omniprezentă, dar, uneori, ca este în forma ei cea mai directă "Dragu-mi era". Datorită faptului că infantilitatea nu s-a oprit în sufletul naratorului, s-a păstrat spiritul pueril, și, ca orice spirit ce-și căuta locul, așa și cel al naratorului își caută originea, încercând măcar să rămână viu prin evocarea lumii sale a copilăriei. Pe măsură ce timpul amintirii se apropie de momentul pierderii paradisului copilăriei "vocea" autorului devine mai duioasă, iar durerea despărțirii (din partea a IV-a) este exprimată

printr-o triplă comparație: "Cum nu se da scos ursul din bărlug, țărânu de la munte strămutat la câmp, și pruncul dezlipit de sânul mamei sale, așa nu mă dam eu dus din Humulești în toamna anului 1855, când venii vremea să plece la Socola, după stăruința mamei".

Că "Amintiri din copilărie" este o carte tristă, o putem ilustra și prin interpretarea ultimei sale părți. Aceasta pune într-o lumină aparte oximoronul naștere și moarte, conturarea noii condiții a individului afirmat ca fragment și anularea celei anterioare, ce a corespuns vârstei aurale. În acest fel este naturală luarea locului veseliei dominante din prima parte de starea de tristețe din final "urcătoasă întristare". Aici traectoria lui Nică este propusă ca ieșire semnificativă în afara, într-un spațiu profan, identificându-se cu un "surghiu" (în vârsta modernă) și nu întâmplător "dracului pomană" deoarece, pierzând edenul, individul intră într-un univers cu totul diferit. Dedicat în totalitate rușii de cea sevă ce-i asigură consubstanțialitatea cu cosmosul naratorului, ultima parte a "Amintirilor din copilărie" este locul care găzduiește schimbul. Astfel, nașterii sub semnul altei condiții îi precedă moartea condiției existente. Sentimentul nostalgic este potențat de antiteza dintre tabloul vieții pentru totdeauna, în afara căruia omul devine Străinul (din mi) "Halal pe la noi" apele-s dulci, limpezi ca cristalul și reci ca gheața (...) vara umbră și răcoare în toate părțile; oamenii mai sănătoși, mai puternici, și mai voioși și mai voioși, iar nu ca își de la câmp, sarbezi la față și zbârciți de parcă se hrănesc numai cu ciuperci fripte în toată viața lor".

Pe fondul imaginii Humuleștii aflat în zi de sărbătoare, când "fetele și flăcăii gății frumos (...) foiau prin sat în toate părțile, cu bucuria zurgăvită pe fețe" - imagine emblematică a satului etern se face ieșirea din copilărie a lui Nică.

Timpul în care intră personajul de acum înainte poartă semnele îmbătrânirii; aici, în fața porților Socolei, întineritului și mulțimea candidaților, creează impresia de carnaval al măștilor. Acum Nică pierde insula de nemurire care era Humuleștii, fapt care va conduce la o adevărată dramă a înstrăinării.

În timp ce biografia lui Ion Creangă este vizibil marcată de orgoliul desprinderii de universul natural și al afirmării personalității sale, opera lui,

este expresia încercării dramatice a individului de a sustrage tocmai acelei forțe care-l împinge continuu în "afară", în lumea scrisului. În contrast cu existența, romanul lui Creangă transpune acel autentic refuz al căderii într-o altă condiție fiind percepută ca o anulare a consubstanțialității cu universul. De aceea ruperea de țărâmul originar va primi în operă evidente accente tanatice: ritulul și succesivitatea morților (până la un punct) personajului sunt absolut necesare pentru ca individul să se elibereze de condiția degradată, s-o consume într-o moarte simbolică, pentru a rămâne pur în universul căruia îi este pe deplin integrat. Putem spune că Nică se leapădă de câte ori are puțința, prin aceste morți, de o ipostază degradată a existenței sale. După cum vom vedea, "moare" întotdeauna în operă numai acel Nică contaminat de teama total străină unui univers prin excelență vesel, cum este, în planul semnificațiilor de profunzime, Humuleștii.

În plan biografic, nu este deloc întâmplător faptul că, devenind învățător, viitorul scriitor are ambiția de a scrie niște cărți de școală în primul rând. Nu ne îndoiim că aceste cărți aveau menirea să umple în domeniul respectiv; mai mult decât atât, însă, gestul lui Ion Creangă primește niște semnificații de o incontestabilă profunzime. Realitatea pare pregătită să se metamorfozeze în text. Într-un anumit fel, Creangă se găsește în situația în care, deprimându-se fără nici o rețineră de lumea căreia atât timp i-a aparținut, poate să-i dea acesteia lumi o semnificativă replică. Păstrând proporțiile, se poate spune că Ion Creangă caută, în felul său niște "cuvinte potrivite" (în m od obligatoriu scrise) pentru a corespunde realității concrete, "potrivite" aici având sensul de adecvate, simetrice realului, în măsura în care îl pot oglindi fără să-l trădeze în dimensiunile sale definitorii.

Dar "Amintiri din copilărie" nu este, obligatoriu, o operă tristă, iar aserțiunea care contrazice ideea susținută până acum este tema operii în discuție - copilăria văzută ca o vârstă a jocului perpetuu. După cum stim cu toții, copilăria a fost și va fi "vârsta cea mai fericită", aceasta o dovedește inocența, viața fără grija mâine, puterea de "a visa", puteritatea unui copil. Că așa este, o spune chiar naratorul ("... dar eu, cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi băieții de-a mijoaca, și la alte jocuri și jucării pline de

hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!". "și eu eram vesel ca vremea cea bună și șurlubatic și copilăros ca vântul în tulburarea sa".

Un alt argument, similar cu cel de mai sus, este, indubitabil, originalitatea stilului caracterizat prin umorul cu care este relatat totul. Nică, naratorul - actant, are câteva particularități ce-l individualizează: el este un spirit dinamic, fără stare, de o inventivitate ieșită din comun (dovada sunt nazdrăveniile pe care le face : fură cireșe, fură pupăza din tei etc.), este, în același timp, optimist, regenerează ușor, dă impresia de domolire după care ne surprinde iar cu năzbătările lui, are simțul umorului, intuiește oamenii, de fapt Nică este un tip jovial, iar aceste trăsături ies în evidență foarte bine în felul de povesti. Narațiunea este densă în aspecte ce provoacă râsul sau cel puțin zâmbetul cititorului. Acest umor este unul tonic, terapeutic, deoarece este unul care bineispune și nu unul cu urme de ironie, bațjocitor.

În opinia noastră, "Amintiri din copilărie" este o carte modernă, deci o operă deschisă. Dacă este citită, analizată, decodificată atent, într-adevăr, este o carte tristă, ca dovedi în argumentele din această lucrare ce susțin afirmația. Pe de altă parte, dacă este numai lectură, umorul, veselia eclipează fărâma de tristețe din tonul nostalgic al naratorului. Este și de așteptat având în vedere că umorul doar înșiropează opera ce ascunde miezul trist al acesteia.

Și, totuși, înclinăm spre afirmația următoare: Cartea "Amintiri din copilărie" de Ion Creangă este una tristă. După cum am spus și mai sus, acest atribut al ei reiese din analiza atentă a unui cititor avizat. Și, cum o carte trebuie citită în acest fel pentru a fi apreciată și a-i da valoarea, în cazul nostru în urma descrierii rămâne tristețea ei. Deci, așa cum oricât de frumos ar fi exteriorul, după decojire rămâne esențialul, așa și aici, oricât de frumos ar fi învâșmântată opera (print-un stil original - umor, oralitate, comic) după decodificare rămâne doar esența - tristețea, pedestalul ei fiind amintirea.

Monica SĂRCA cls. a IX-a A,
Gianina TODORAN cls. a IX-a A,

Profesor îndrumător,
prof. Octavian GUȚU

Aspecte din viața muzicală a CNSB

Manifestare a frumosului artistic, muzica este un mijloc esențial de cultivare spirituală a omului, de formare a unei personalități integre și armonioase, sensibile și creative, capabile să-și exprime sentimentele și ideile, să comunice cu semenii, să vibreze afectiv la valorile artei. Funcția sa cromatică se întregeste cu cea expresivă, cognitivă, estetică, educativă, oferind căi multiple de modelare a ființei umane. Necesitatea educației muzicale în rândul elevilor este un fapt ce nu mai trebuie demonstrat fiind susținut atât de argumente de ordin filosofic, muzica având efecte benefice asupra întregului organism, fiind utilizată și ca mijloc terapeutic, precum și de argumente de ordin psihologic, influențând întregul psihic uman.

Citându-l pe compozitorul D.S. Kiriac, care spunea în urma cu un secol "Soarta muzicii românești în școală se hotărăște", susțin acest lucru și consider că reintroducerea educației artistice implicit a celei muzicale în curriculum-ul liceal asigură un echilibru al arilor curriculare, contribuie la formarea unui univers cultural-artistice bogat al adolescenților. Prin studierea muzicii la acest nivel de vârstă se urmărește cultivarea unor valori și formarea unor atitudini, conștientizarea tinerilor privind contribuția acestei arte la constituirea fondului cultural, receptivitatea față de diversitatea culturală. Ne-am integrat în UE, deviza acesteia fiind: "unitate în diversitate", iar imnul European "Oda bucuriei", scrisă de Friederich von Schiller (1785) pe Simfonia a noua a lui Ludwig van Beethoven îndeamna la fraternitate între toți oamenii.

Adolescenților Colegiului Național "Simion Bărnuțiu" din orașul Șimleu Silvaniei le place muzica. Colegiul a avut

și are elevi artiști cu performanțe în lumea muzicală. Dacă la alte discipline (de profil) s-au obținut rezultate deosebite naționale și internaționale, ei sunt ambicioși și interesați în a desfășura și activități muzicale. Astfel dintre formațiile artistice existente în Colegiul Național "Simion Bărnuțiu" amintesc: grupul coral **Acord** care s-a remarcat în cadrul concursului județean "Voces Primaverae" (loc I) prin acuratețea și sensibilitatea interpretării repertoriului, un grup vocal-instrumental de muzică ușoară avându-le ca soliste pe **Ivan Delia** și **Părăia Andrada** cls. a IX-a C, solistul instrumentist la chitară **Man Paul** cls. a X-a C, laureat la mai multe festivaluri dintre care amintim: premiul II la festivalul de interpretare Alba Iulia 2006, premiul de excelență la concursul de chitară "I. S. Bach" - Cluj Napoca 2006. Un alt gen muzical în care elevii acestei școli s-au făcut remarcă este **folclorul muzical**. Există un grup vocal-folcloric iar dintre interpreții individuali care s-au remarcat în concursul județean "Voces Primaverae" - elevii: **Chiș Ioana** cls. a IX-a A și **Chiș Lavinia** cls. a XII-a A. **Preda Alexandra** cls. a XII-a A a obținut mențiune la Concursul Național "Rapsodia Românească" București 2006 ed. I.

Rezultate deosebite a obținut eleva **Lupău Mărioara Vladuța** cls. a X-a G, laureată a mai multor festivaluri naționale de folclor dintre care amintim: premiul I la Concursul Național "Rapsodia Românească" București 2006 ed. I. Precum și premiul I la marele festival național al cântecului popular românesc "Maria Lătrețu" - Tg. Jiu, 2006.

Felicităm călduros acești elevi talentați și le doresc succes!

Prof. Cornelia NEAGA

Az átok hatalma

Mennnydörgés, villám, zivatar!
Megint vitázik az égi kar.
"Nem elég okos az ember!"
Kialjtja Zeusz kidülledt szemmel;
"Pallas-Athéné! Kiugrottál agyamból,
De nem csináltál okosat, te semmirevaló!
Mégem oly nagy s kegyetlen
Fuss, rohanj, ha kedves még éleled"
Átok szörök rád te lusta dög,
S ez átok, mint az idő, örök!"

Pallasz féltregrott, hisz érezte vesztét,
Megvilágosodott a varázstól a sötét éj.
Az átok sajnos mára szállt,
Mikor Pallasz hegyen-völgyön túl járt.
Eltűnt vele a bölcsesség égről-földről,
Csak egy mondás maradt fenn ez időkből:
Kicsiny Földünk sem érletlen, se bölcs,
Kronosz nagy seggén véletlen szemölcs.
SZORODAI Melinda XLE
Colegiul Național "Simion Bărnuțiu"

Mi a cél? Hol az irány?

Te szeretsz. Téged szeretnek. Őket is szeretik. A levegőt bejárja a szeretet hulláma. Melegség, fény, boldogság; püha szívbillentyűk elhaló dobogása.

Tűp... Tűp... Érzed, hogy léted nem hiábavaló, élsz és éltetnek a vágyak. Szeretni! Kimeríthetetlen forrás, melynek te is részese vagy. Nem tudod, mit ígér a holnap, de nem foglalkoztatnak titkai. A ma is ragyogó kincsavadászat, hiszen a ma te magad vagy azokkal együtt, akik veled fürdenek a tisztaság, reményesség tavában.

Észreveszed, hogy új képességekkel gazdagodtál. Agyad eddig ismeretlen termei nyílnak meg és terjesztik testedbe a hűvös tudat cseppeit.

Rábédre, hogy agyaddal is képes vagy szeretni. Egybeolvadnak fizikai burkodból szerveid és mind egy dallamot harsognak: szeretet himnuszát! Zene szól mindenhol, felcsendül Beethoven szonátája. *Soha...* Nem ismered ezt a szót. *Szavak...* csak egyet ismer nyelved: *Szeretni!*

S hirtelen minden elmosódottá válik, egybeolvadnak a színek, a dallam, a léted percei. Szomorú tekintetek és itegető kezek sodrásában kavarogsz és hiába kaparsz tíz körmöddel, nem tudsz felülkerekedni Bol forgatagán. Újra érzed a fizikai fájdalom keservét, eszedbe jut, hogy ki is vagy és, hogy elfelejtetted kifizetni az utolsó számlákat. Nem tudod merre, de repülsz, sodor, sodor a Léthe folyója.

Hirtelen kinyitod a szemed. Meghalod a kardiográf éltelt sítópó hangját. Orvosok hada vesz körül, akik egymásnak gratulálnak nehéz feladatukért. Közöttük megpillantod aggódo családod. Arcok, melyek vonalait már teljes valójában ismered. Édesanyád szava szól feléd:

-Isten hozott újra az életben, drága gyermekem!

Szereted... már nem tudod, mi az. Visszatértél..., hogy a nyomorult világ marionettbábúinak a sorát bővítsd.

Hát, Isten hozott!

Szücs Orsolya Noémi X - E
Colegiul Național "Simion Bărnuțiu"

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Caiete Silvane

"Veni, vidi, vici !" în Fasano, Italia

Odată cu începerea unui nou an școlar a reînceput și lucrul la proiectul demarat anul trecut de către Colegiul Național "Simion Bărnuțiu" din Șimleu Silvaniei. Mai sunt încă doi ani de activități ce își propun să demonstreze că valorile olimpice își găsesc loc și printre noi, oamenii obișnuiți, și că, mai mult, ele ne fac mai buni și mai optimiști în această lume care ni se pare de multe ori de neînțeles. După ce în anul trecut elevii din cele șase instituții partenere (școli din București, Landeck-Austria, Cassino-Italia, Fasano-Italia, Sliven-Bulgaria și Șimleu Silvaniei - colegiul coordonator al proiectului) au reușit să se cunoască, după ce coordonatorii au devenit adevărați prieteni și după ce atenția ne-a fost concentrată asupra unei teme majore, fair-play-ul în sport și în viață, în acest an, subiectele care ne vor atrage atenția vor fi non-violența-tema deja tratată în numărul 2 al revistei proiectului "Citius! Altius! Fortius!" - toleranța și egalitatea șanselor.

Această temă nobilă, a toleranței, a fost cea care a coordonat și activitățile desfășurate în cadrul reuniunii de proiect de la Fasano, Italia, din luna noiembrie. Se pare că acest obiectiv (al promovării toleranței) a fost atins atât prin cazarea elevilor străini la familiile din Italia, eliminându-se astfel stereotipurile ce există de obicei între oamenii aparținând unor culturi diferite, cât și prin conferința organizată de gazde, conferință la care au participat și doi sportivi paralimpici. Ei au reușit să transmită celor aflați în sală o emoție deosebită, mai ales atunci când au vorbit despre sacrificiile pe care trebuie să le facă în viață, despre ambiția pe care o au și despre optimismul cu care merg mai departe chiar dacă destinul le-a răpit o parte a corpului.

Una din lecțiile învățate a fost aceea că nimic nu poate opri omul în drumul său, că sportul poate fi practicat de oricine dorește cu ardoare acest lucru.

Acestor probleme serioase li s-a dat o lumină de speranță prin ospitalitatea deosebită a partenerilor noștri din Italia, conduși de profesorul Zizziti Flaviano. Ei au reușit, doar pe parcursul

câtorva zile, să ne facă părtași la frumusețea locurilor din regiunea Bari, să simțim adierea brizei marine, să pătrundem misterul istoric al acelor locuri și să învățăm să ne bucurăm de viață, așa cum italienii știu să o facă. Aceste aspecte cât și buna funcționare a sistemului de învățământ au fost remarcate atât de profesorii cât și de elevii români participanți la această vizită:

"Am fost foarte impresionat de căldura cu care am fost primiți și de buna organizare a instituției gazdă. Și de această dată există o mare diferență între condițiile în care se desfășoară procesul de învățământ acolo și la noi în țară. Dotarea sălilor și a laboratoarelor era impresionantă iar toată activitatea educativă pare mai mult centrată pe individ. Chiar materialele existente într-o sală de curs îți permit profesorului să desfășoare orice activitate dorește și să modifice așezarea în spațiu în funcție de obiectivele lecției predate." (Florin Butușină - prof. responsabil cu proiectele europene)

"Elevii au la dispoziția lor tot ceea ce își doresc pentru a învăța mai ușor. Comparativ cu noi, materia predată era mult mai acrisită și foarte mult se pune accent pe aplicații practice. Toate activitățile organizate m-au făcut să îmi doresc să revin în această țară minunată și să cunosc mai mult din cultura și civilizația ei. Parcă a fost doar primul pas dintr-un drum pe care îmi propun să îl parcurg de acum înainte, un pas ce a însemnat o deschidere a orizontului meu de adolescent."

(Loredana Pușcas -elevă clasa a XII-a F)

"Alături de colegii admirabili din alte țări-Austria, Italia, Bulgaria sau din București, am participat la diverse activități care ne-au demonstrat încă o dată, dacă mai era nevoie, ce frumoasă este Italia. Fie că a fost vorba de Ostuni - cel mai alb oraș din lume, de Alberobello și casele sale specifice din piatră albă, numite trulli, de Mare Adriatică, de timpul petrecut cu gazdele noastre în familiile lor sau de conferința despre handicapul în sport și despre egalitatea șanselor, concluzia este aceeași: am avut mult de învățat din această vizită și am legat numeroase prietenii. Ne-am întors acasă cu imaginea unei țări primitoare care își respectă valorile și ai cărei oameni se caracterizează prin spirit organizatoric, respect față de sine și de ceilalți, amabilitate și ospitalitate."

(Manuela Barbu -elevă, clasa a XII-a A)

Impresiile de călătorie ar putea umple pagini întregi dar cel mai important lucru este ceea ce s-a păstrat în sufletele noastre, ceea ce am câștigat în interiorul nostru chiar dacă am părăsit această țară deosebită iar minunea pe care am trăit-o a ținut doar 5 zile. Iată că Uniunea Europeană, prin programele sale educaționale Socrates-Comenius, ne oferă această șansă de a călători în alte țări, de a vedea locuri și oameni alături de care trăim clipe deosebite, de a ne deschide către o altă perspectivă a învățământului, potrivită unei țări care a aderat de la 1 ianuarie 2007 la Uniunea Europeană.

Raul SĂRBE
prof. coordonator al proiectului,
Colegiul Național "Simion Bărnuțiu"

"Ceea ce mi-a plăcut cel mai mult au fost diferențele pe care le-am observat în pregătirea noastră școlară și în mediul lor de studiu. Sistemul nostru de învățământ este mult mai înaintat și acolo ne simțeam foarte bine când vedeam ca noi știm lucruri pe care elevii francezi le făceau în clasa a XII-a".

Gurzău Diana, clasa a X-a C

"Proiectul a fost un prilej de a-mi îmbogăți cunoștințele despre energie și de a cunoaște alte mentalități, alte moduri de gândire și, în primul rând să-mi fac noi prieteni. La familia la care am stat am fost găzduită sau mai bine zis am fost primită ca și un membru al familiei. Au încercat să-mi arate locuri noi, interesante, și-au dat silința să mă simt cât mai bine și au reușit. Această experiență va fi de neuitat, mai ales pentru locurile vizitate și prietenii făcuți".

Socaciu Ioana, clasa a X-a C

"Proiectul la care am participat împreună cu o școală din Franța a fost pentru mine o adevărată încercare. Părerile mele despre elevii francezi s-a schimbat odată cu trecerea timpului. La familia unde am locuit am observat că sunt foarte amabili și au simțul umorului. Au făcut totul ca eu să mă simt bine. Au o țară frumoasă, curată și civilizată. Sunt mult mai comunicativi. Au o școală foarte dotată, însă cu un program foarte lung".

Geczi Anamaria, clasa a X-a C

"Experiența europeană preparată cu iz de vacanță. Un stil de viață nou, tradiții și obiceiuri aparent necunoscute, rețete culinare îmbinate cu prietenii de o viață, toate plătite cu prețul unei munci instructive, educative, accentuată de adâncirea cunoștințelor în domeniul lingvistic. Amintiri pe care sperăm că și alții le vor gusta în viitorul apropiat!"

Brisic Horatiu, clasa a X-a C

"Departate de rasism și de ură am descoperit un ținut unde munții se unesc cu orizontul iar oamenii par sa fie făcuți pentru a-ți întâmpina cu un surâs pe oaspeții de pe alte meleaguri. După 5 zile am ramas cu imaginea unei țări care știe să-și prețuiască valorile și să se bucure de viață în fiecare clipă. Am câștigat noi prieteni și ne-am despărțit zămbind".

Chiș Loredana, clasa a XII-a A

"Am reușit să promovăm sportul chiar prin activitatea noastră. Am avut ocazia să participăm la activități sportive- volei, fotbal, ski -, să schimbăm impresii despre sport și aspirațiile tinerilor din alte țări. Fiecare a reușit să învețe câte ceva de la ceilalți și am câștigat noi prieteni de încredere. Suntem mai bogați pentru că am avut șansa să cunoaștem acest popor minunat pe care l-am putea caracteriza în câteva cuvinte: spirit organizatoric, respect, amabilitate, tradiție și modernitate. Pentru câteva zile am văzut ce înseamnă să fii european".

Galea Cristian, clasa a XII-a F

"Chiar dacă am făcut parte din delegații diferite ca naționalitate, toți am avut ceva în comun: minunea pe care unii o numesc Jocurile Olimpice. Sportul, la fel ca și pe stadion sau pe piste, a reușit să ștergă orice diferențe dintre noi, timp de 5 zile toți am fost sportivi și am vorbit în franceză, am format un nou colectiv în care nu mai există diferențe insurmontabile ci doar prietenie".

Gross Natalia, clasa a XII-a A

IMPACTUL CULTURAL AL PARTENERIATTELOR TRANȘNAȚIONALE DESFĂȘURATE DE COLEGIUL NAȚIONAL "SIMION BĂRNUȚIU"

România trăiește anul acesta prima primăvară cu adevărat Europeană în calitate de membru a Uniunii Europene, primăvară care are semnificații profunde și pentru Colegiul Național "Simion Bărnuțiu" care, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la semnarea tratatului de la Roma, a fost gazda unui eveniment unic până acum în viața școlilor sălăjene.

Agencia Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale București a decis, la 25 martie anul acesta, dezvelirea în incinta Colegiului Național "Simion Bărnuțiu" a unei plăcuțe comemorative Robert Schuman și crearea unui cabinet care să poarte numele acestui artizan a ceea ce avea să devină mai târziu comunitatea celor 27 de state independente: Uniunea Europeană. Acest lucru se datorează fără îndoială pleiadei de parteneriate tranșnaționale în care această unitate de învățământ este implicată încă din anul 2001, se datorează celor 30 de parteneri din 16 țări europene cu care am colaborat și colaborăm și în prezent, se datorează dimensiunii europene pe care o au activitățile desfășurate cu elevii în cadrul diferitelor evenimente din școală.

Despre cele nouă proiecte pe care le-am desfășurat în școală s-au scris multe, informația fiind diseminată utilizându-se atât presa scrisă cât și paginile web create în cadrul parteneriatelor. Nu doresc să mă refer la despre activitățile desfășurate în cadrul celor 39 mobilități tranșnaționale ale cadrelor didactice din unitatea noastră nici despre cele 54 de mobilități ale elevilor în diferite școli partenere, consider că toate obiectivele asumate și toate activitățile avute în vedere pentru realizarea acestor obiective au fost realizate la parametrii proiectați și toate elementele de natură tehnică ce vizau proiectele au fost prezentate cu lux de amănunte. Doresc să evidențiez un alt aspect al acestor activități de colaborare, aspect neplanificat oarecum colateral, dar la fel de important pentru toți participanții la proiecte. Este vorba de enormul impact cultural al acestora, impact care deși este greu de cuantificat își lasă amprenta adânc înțipărită în conștiința participanților la reuniunile de proiecte organizate de-a lungul celor șase ani de proiecte europene. Una este să știi din cărți, alta este să faci cunoștință pe viu cu aspecte ale vieții sociale, economice, culturale ale diferiților parteneri. Cunoșcând oameni din diferite părți

ale Europei cuoști diferite mentalități, în contextul social al partenerilor, cunoști diferite abordări ale aceluiași probleme, înveți că o problemă are multiple soluții. Nu este totuși să cunoști teoretic anumite aspecte ale vieții artistice, culturale, religioase sau să le trăiești pe viu, nu este totuși să răsfoiești un album de pictură sau să vizitezi un muzeu, nici să citești despre mentalitatea anumitor popoare sau să o descoperi singur cu ocazia deplasărilor în străinătate. Lista obiectivelor culturale vizitate cu ocazia diferitelor reuniuni de proiect la care au participat cadre didactice și elevii ai Colegiului Național "Simion Bărnuțiu" Șimleu Silvaniei ar fi prea lungă pentru a fi prezentată în acest spațiu. Ea vizează însă atât situri UNESCO cât și obiective religioase sau arhitecturale, situri arheologice, muzee, expoziții, locuri cu valoare peisagistică deosebită. Ce poate fi mai interesant pentru un elev decât să trăiască efectiv, timp de două săptămâni, în familia unui coleg de-al său dint-o altă școală parteneră, să participe nemijlocit la viața acelei familii? Astfel se realizează unul din obiectivele asumate prin proiect: acela de a stimula învățarea limbii partenerului de proiect, aspectul cultural, nu întotdeauna asumat, având

însă cel puțin aceeași pondere. Elevii participanți la astfel de schimburi prin cele două proiecte lingvistice au admis că a fost o experiență unică, mulți și-au format prietenii care dăinuie și după încheierea proiectului, rămân în legătură unii cu alții împărțindu-și emoțiile și evenimentele speciale prin care trec. Același lucru se poate spune și despre cadrele didactice participante la proiecte în multe cazuri legăturile cu partenerii păstrându-se și după încheierea proiectelor.

Un proiect se desfășoară într-un interval limitat de timp, cu un anumit grup de oameni, ceea ce dă valoare însă acestuia este ce rămâne în urma lui după ce acesta s-a încheiat, atât din punct de vedere al achizițiilor pedagogice cât și din punct de vedere cultural. Fiecare participant la reuniunile de proiect din străinătate este beneficiarul unui câștig greu de cuantificat dar evident, care îl marchează pe viață, lăsând imprimate urme în conștiința acestuia, iar aceste câștiguri sunt motivația celor care sunt implicați în astfel de activități de a continua și de a implica mereu noi colegi sau grupuri noi de elevi.

prof. drd. Mircea BRĂBAN

Caiete Silvane

* Altarul din Capela

"Liceului "Simeon Bărnuțiu" este cel dintâiu locaș de artă românească prin inima scumpă și sufletul distins al unei Române, care cu hâmcia, statornicia și dância largă proprie sufletelor mari și inimelor delicate, a creat din lemn sculptat întreg altarul și l'a împodobit cu lucrul mânilor sale cu ornamente delicate și cu felinare artistice plătuite și desemnate de Ea și sub conducerea Ei executate cu multă măiestrie de talentul ȋranului Român din Bădăcini și Siciu. Fiecare obiect parcă e o rugăciune către D-zeu și un îndemn către părinți, către elevi, către întreg publicul românesc. Prin acest fapt este eternizat în istoria Sălajului un nume care strălucеște lângă capela pe placa de marmură comemorativă - modest prins de recunoștință - menită să perpetueze amintirea Ilustrei Donatoare și care placă este și va fi imbold de ȋrie și virtute pentru toți cari vor înghenunchia înaintea acestui altar. Acest fapt și Reun. Fem. Rom. Săl. l'a înregistrat pe una din cele mai frumoase pagini din istoricul ei, pentru că Cornelia Maniu - ca membră fundatoare și cassieră - ani de a rândul a fost sufletul acestei Reuniuni. Orfelinat, casa lui D-zeu. Cine ar pute-o spune care dintre aceste fapte își poartă menire mai sublimă. Nu reclamă cuvinte elocinente spre a le ridica valoarea lor grăitoare. În munca tăcută e ȋrie! În inima nobilă este numai adevărată dragoste și toate deșertăciunile vieții pier în fața virtuții, în fața pildelor mari."

Anuarul Reuniunii femeilor române sălăjane, 1925-1929

VICLEIMUL

Cu *Vicleimul* ne aflăm pe deplin în genul dramatic, deoarece sub acest nume se înțelege o reprezentare dramatică în care se înfățișează scene din istoria nașterii lui Hristos și a creștinismului.

În Moldova și în Transilvania, numele de *Vicleim* e înlocuit prin *Irozi*.

În postul Crăciunului, băieții din sat se adună pentru a face repetiții: își repartizează și învață rolurile, își confecționează costumele. De obicei personajele sunt: Irod, un soldat, doi ȋngeri, cei trei crai (Gaspard, Melchior/Melhiör), Baltazar (Valtazar), popa, un cioban.

Mersul acțiunii e următorul: Irod primește de la ofiteri vești din împărăție. I se raportează că s-au prins trei oameni străini care sunt aduși înaintea lui și, la întrebările puse, răspund că sunt trei crai care au plecat călăuziți de o stea, să caute pe împărat. Irod le spune despre tăierea celor 14.000 de prunci:

Toți prunci, măruni copii
De doi ani și mai în jos
Împreună cu Hristos.

După o mică sfadă, Irod poruncește să-i ducă la închisoare, dar speriat de blestemele lor - le dă drumul și ie pleacă să se închine lui Hristos.

În actul II se aduce un copil, care profetizează lui Irod tot ce are să i se întâmple lui Hristos: botez, răstignire, înviere, înălțare.

Reprezentarea se sfârșește cu mărturisirea lui Irod că nu are nici o putere față de Hristos.

După slujba din ziua de Crăciun, *Vicleimul* dă prima reprezentare în biserică apoi pleacă pe la casele oamenilor să vestească:

Mărire-ntru cer se-nalță
Toate stelele se saltă
Saltă cerul și pământul
Și se laudă cuvântul.

C-astăzi s-a născut Hristos
Mesia cel luminos
Cântați, lăudați
Și vă bucurați.

Ioana OROS, cls. a IX-a A

Glossă

*Curg munții, câmpia și marea
prin ploaie și flori și morminte,
strigând neclintit căutarea
de rosturi și-aduceri aminte.
Curg ura,iubirea și dorul
prin focul ce lacrima-l stinge,
purtând în speranță florul
cuvântul de veacuri învinge.*

Aici s-a născut nemurirea
din foșnet de ram și visare,
din clipe ce umplu tăcerea
ducând suferința-n uitare.

Aici s-a născut armonia
și versul divin și iertarea,
în valuri purtând simfonia
curg munții, câmpia și marea.

și curg fremătând în durere,
în cântec de dor și de jale,
legând pe dușmani de himere
în sunet de clopot și zale.
Răzbate-nainte solia
de trupuri arzând în veșminte,
să dăinuie neamul și glia
prin ploaie și flori și morminte.

Pătrund în miracolul tainic
să-și vadă menirea și visul,
să-și dăltuie legea statornic
zidind cu migaală abisul.
Privesc printre gene batrâne,
scrutând răsăritul și zarea,
câci glia de-a pururi rămâne
strigând neclintit căutarea.

Când lanca de strigăt răsună
seismic vestind adunarea,
apar rădăcini în furtună
negând vehement resemnarea.
și seva se crește pe sine
având veșnicia părinte
în falcice trunchiuri ce-s pline
de rosturi și-aduceri aminte

Adâncuri de clocoț înconșe
se zbat și erup fără tihnă,
de tainice gânduri împinse
se-ntind luncând spre lumină.
Divinul miracol uimește
sporind cu putere izvorul
prin râul de viață ce crește
curg ura,iubirea și dorul.

În crudul diurn și fierbinte
se coc întrebări și răspunsuri,
iășnesc și se cern simțăminte
control dobândind în impulsuri.
Din hohot de pl ȋns și iubire
se naște dorința de-a-ninge,
ducând inerent spre călire
prin focul ce lacrima-l stinge.

Viuiește în freamăt și forță
lăstarul călăt de furtună,
având călăuză o torță
de vise și lege străbună.
Devine matur și părinte
cu mintea clădind viitorul
prin fapte și gând și cuvinte
purtând în speranță florul.
Cuvântul inuindă tăcerea

și trece prin ziduri de ură,
sporește și-alină durerea
făcând din iubire armură.
Se-ntoarce și sparge uitarea
spre zări de lumină se prelinge
ducând mai departe visarea
cuvântul de veacuri învinge.

*Cuvântul de veacuri învinge
purtând în speranță florul,
prin focul ce lacrima-l stinge
curg ura,iubirea și dorul
De rosturi și-aduceri aminte,
strigând neclintit căutarea,
prin ploaie și flori și morminte
curg munții, câmpia și marea*

Teodor CRIȘAN

Fantoma mea

Nu-mi vine să cred că urăsc iubind.
Urmăresc fantoma ce-mi bântuie
toamna din mine.
Nu merită nici să-i sărut urma
nici să-i păstrez amintirea.
O urăsc iubind-o jalnic.
Fără prezența ei sunt un ecou fără suflet,
Un cântec fără note,
O poezie fără versuri.
Dar sufăr.
Privesc printre lacrimi cum mă separă
de viață.
Mi-e plin creierul de concepții despre
IUBIRE. ATĂT.
N-am nevoie de Cloran sau Goethe
să-mi explice teorii.
Teoria mea se hrănește cu fantome.

Când&

Când vreau să mor puțin
Închid ochii minții
și-mi umezesc buzele
Cu roua Raiului.
Nu-mi privesc trecutul pângărit,
viitorul încețoșat&
Sunt prea aproape de Dumnezeu
Să mă gândesc la diavoli.
Ating atăta fericire
Încât simt parfum de ȋngeri.

Picuri de tăcere
Sunt tot eu& visul urât
din mintea leilor.
Beau tristețe să nu-mi schimb
constituția efemeră.
Doamne, asemenea apei calde
mă evapor pentru a redeveni
picuri de tăcere.

Loredana CHIS,
cls. a XII-a A

Iluzie

Oglinzile
de sânge s-au spart
și-un ciob m-a taiat.
ȋmi curg sentimentele roșii
și mâna mi-e rănită.

Nu opresc sângele,
vrând să alung durerea
pricinuită de nepăsarea ta.
și, totuși, nu trece...
Las sângele să curgă.

Dorința

Doresc
să fiu zăpadă în ochii tăi,
albul furat de la ȋngeri,
puritatea și frăgezimea
copilului inocent.
Oare,
ȋ-ar fi de-ajuns?

Cerul

Cine a pictat cerul
cu sentimentele noastre?
Dimineața-i albastru deschis
ca ochii tăi, iubite!
Ziua e alb și fără stele.
Noaptea, când tristă sunt,
e negru, și iarăși fără stele.
Sparge paravanul întunericului
și dă-i libertate luminii.

Andrada MOCAN,
cls. a IX-a C

Misterul

Aș vrea să pătrund
În misterul sufletului tău
Să-l ating
Și să-l simț;
Să citesc de pe foaia minții tale
Gândurile tale negre
Precum noaptea ce ne învăluie.

Oare ce se ascunde
Dincolo de întuneric?
Care e misterul ce trebuie "acoperit"
În manta neagră a nopții?

Acum

Stau nedumerită și te privesc
În adâncul ochilor tăi zăresc
O rază de lumină
Care invadează
Mantia neagră
A misterului tău.

Prea mult

Am pus prea mult aur
Într-o singură mină;
Am dat prea mult soare
Peste un oraș;

Am udat prea mult florile
și toate s-au înecat;

Am scris prea multe pagini
și acestea s-au pierdut;

Am avut prea mulți bani
Dar pe toți i-am risipit;

Am iubit prea mult,
Dar am suferit,
Căci din prea multă iubire
S-a născut o mare ură.

De prea mult soare
Mi s-a înunecat vederea;

De prea multă apă
M-am înecat în propriile lacrimi;

Din prea multe gânduri
Mi s-a ivit confuzia

Sfat

Privește, tinere, răsăritul
unicului soare
și ține minte că timpul
trebuie să zboare.

Admiră picăturile de ploaie
ce cad din norii grei
La fel cum admiră lacrimile
ce cad din ochii tăi.

Lasă marca involburată
Să ȋi se răsfrângă la picioare,
Dar nu uita că viața asta dulce
e trecătoare.

Privește cerul albastru cum
lumea o îmbrățișează;
și nu uita de norii care
pe ritmul vântului dansează.

Culege roua de pe petalele
unui trandafir, iar apoi,
Păstrează-le ca pe-un scump suvenir,
dar nu te mai întorci.

Adu-ȋi aminte de vorbele mele,
scurte și grele, dar, înainte de toate,
Să știi meru, că sus,
există un Dumnezeu

Dimineața

Lumina lină și pură
A invadat întunericul lăsat
De nedumerita noapte
Asemenea unui ȋnger
Ce în iad brav a intrat.

Așa și zorii zile s-au născut
Și ne-au adus o nouă zi,
Un nou început

Un vânt tornatic ușor adie
Și scunură roua de pe trandafiri,
Ca un șir de perle adunate
Dulci, suave, parcă-s amintiri.

O frunză din ramul ei se desprinde
Și se leagănă căzând la pământ;

Un zgomot din grădină se aude,
Iar pe minc mă trezește un gând:
"A venit dimineața!"

Ȋntre două lumi

Pe cărarea unde se plimbau cândva
Sfinții și păcătoșii,

Călugării și vrăjitorii,
ȋngeri și demoni,

Mă voi plimba în curând și eu&
Cu nostalgie sau hotărâre,

Ȋmbrăcată-n alb sau în negru,
Purtând o eșarfă roz sau una verde,

Cu un ochi plângând
Și cu celalalt răsând,

Ducând în brațe trandafiri negri
Sau crini albi

Nicoleta MUDURE,
cls. a XI-a G

Visare

Ațipeșc în interiorul tău
Și-ȋi visez gândurile&
Sunt reci precum un mort,
Pesimiste ca o stea căzătoare
Și prea mult așteptate.

Tresar precum un om zguduit de trecut,
Cuțite de fier mi se înfig în subconștient,
E înunecat totul ca un cer iritat.
Furtuni diabolice răsăr din străfunduri,
Tu te cutremuri, iar speranța se evaporă,
Visul se pierde printre răutățile lumii,
Iar eu rămân cu tristețea,
Cu teama c-avem aceleași gânduri,
Rămân doar cu groaza.

Pustietate

Vântul îmi taie gându-n două
Miroase a moarte-n aer
Copacii părăsiți de acoperământ

Se clatină în vid
Ultima picătură de speranță
Se spulberă îngrozită.
Mi-e gol în suflet
Mi-e pustiu de dor
Tu, și numai tu,
ȋmi crezi pustietatea.

Răzburane

Smoală, foc și pulbere
E tot ce simt că mișcă.
Respir singurătate și dezamăgire,
Crucile de morminte se răzburan și ele,
Ȋntunericul și spaima domnesc.
E frig în mine,
Aud cum fulgeră iubirea din sicrie,
Pământul mă cheamă cu lacrimi negre.
Cere sânge suferind
Mă aplec și-i spun:
E prea târziu, cu plec să mă răzburan.

Anamaria CHERECHEȘ,
cls. a XII-a A

Clubul de carte - centru de armonizare și promovare a inițiativelor educative din școli

Educația omului modern este considerată, într-un mare număr de țări, ca o problemă de excepțională dificultate și, în toate, fără excepție, ca o sarcină de cea mai mare importanță. Este un subiect capital, de anvergură universală pentru toți cei care se preocupă să îmbunătățească lumea de azi și să o pregătească pe cea de mâine.

Scopul educației preconizate și dorite de membrii unei comunități, la un moment dat, este, în mod esențial, optimizarea relațiilor interumane și a calității vieții. Acest demers, cu tot ceea ce presupun cei doi vectori, mereu interferenți, are ca rezultat o civilizație superioară. Civilizație spre care, noi, românii privim cu jind cam de departe.

Credem cu toată convingerea că societatea de mâine este oglinda școlii de azi. Credem cu încredere că și profesorii pot face mai mult și mai bine pentru civilizarea nației. Aceasta presupune, însă, abandonarea oricărei comodități, o disciplină fermă, rigoare și concentrare pe dimensiunea practică a educației.

Trebuie să recunoaștem (și căți o facem?) că elevul, aflat la vârsta adolescenței și necesar să fie pregătit pentru confruntarea cu probleme necunoscute și chiar imprevizibile. El trebuie să se înțeleagă în primul rând pe sine, să stabilească relații armonioase cu cei din jurul său, să-și formeze o concepție care să-i asigure echilibrul interior, ceea ce îi permite adaptarea la condițiile unei societăți aflate în permanentă schimbare și, în sfârșit, să-și determine, într-un fel sau altul, dezvoltarea ulterioară. Doar

Vă informăm: Colegiul Național "Simion Bărnuțiu" - Șimleu Silvaniei a fost acreditat ca centru ECDL nr 398.

Permisul European de Conducere a Computerului (ECDL - European Computer Driving Licence) este cel mai răspândit program de certificare a aptitudinilor de operare pe calculator, recunoscut la nivel internațional în peste 146 de țări.

Avantajele programului ECDL pentru candidați:

- Obținerea unei calificări recunoscute internațional
  - Deschide noi oportunități pentru a obține un loc de muncă mai bun sau o bursă
  - Îmbunătățirea perspectivelor de promovare în carieră
  - Crește competența, încrederea în sine și motivația
  - Scade probabilitatea de a pierde o ofertă de serviciu
  - Oferă o bază pentru specializări ulterioare
- Obținerea **Permisului de conducere a computerului** este recunoscută la nivel european și internațional ca un standard prin care angajatorii pot stabili abilitățile de operare pe computer ale angajaților curenți sau potențiali și prin care personalului îi pot crește perspectivele de angajare viitoare.

astfel va putea și el contribui, la momentul potrivit, la civilizarea societății din care va face parte.

Așa ar trebui să se întâmple! Dar, cum stau lucrurile, de fapt? Tinerii de pretutindeni se întreabă, și-și întreabă profesorii: "La ce ne folosesc în viața noastră de azi și în cea de mâine cunoștințele oferite de școală?". Profesorii de la noi și de altă parte s-au dovedit prea puțin interesați și prea modești în ceea ce privește posibilitățile de răspuns la această întrebare.

Trebuie să mărturisim că, în experiența pe care o vom relata, în calitate de inițiatori, coordonatori și colaboratori de proiect, timpul a constituit o veritabilă problemă. Se cuvine să recunoaștem dificultatea încercărilor de a găsi un echilibru optim între obligațiile școlare, extracurriculare și familiale. Și totuși!

În concret, înființarea Clubului de carte reprezintă o posibilitate alternativă de atingere a câtorva obiective ale reformei învățământului preuniversitar: stimularea elevilor pentru învățare, accentuarea caracterului practic-aplicativ al programelor și manualelor școlare, diversificarea parcursurilor de învățare pentru elevi, asigurarea raporturilor încrucișate între diferite discipline și arii curriculare, favorizând interdisciplinaritatea și complementaritatea diferitelor conținuturi școlare, orientarea "culturii generale" spre diverse, dar precise și concrete domenii de cunoaștere. Obiectivele specifice Clubului de carte sunt: largirea orizontului de cunoaștere prin orientarea și facilitarea accesului la informație din cât mai multe domenii ale cunoașterii, păstrarea gustului pentru lectura tradițională alături de cea de pe suport electronic, formarea, dezvoltarea și consolidarea tehnicilor de lectură (de la lector inocent spre cel eficient, competent

și performant), depășirea barierelor sociale și etnice, prin folosirea împreună, în mod util, a timpului și a energiei personale, apropierea tinerilor pe baza interesului pentru valori spirituale comune.

Experiența activităților din Clubul de Carte, ca parte integrantă a procesului de educație, demonstrează și determină comportamente noi din partea profesorilor și a elevilor. **Elevii** gândesc mult mai profund asupra conținuturilor abordate, fac cunoscute cu încredere propriile idei, deoarece simt că acestea sunt apreciate, conștientizează responsabilitatea propriilor acțiuni, constată că dialogul și activitățile în echipă sunt mijloace de clarificare a ideilor și de găsire a soluțiilor pentru rezolvarea unor incertitudini, învață să identifice zonele în care au nevoie reală de ajutor, dezvoltă încrederea în sine, au mai mare înțelegere și respect pentru ideile celorlalți.

Profesorii înțeleg mai bine modul de gândire a elevilor, dezvoltă abilitățile de a trata corespunzător elevii și de a le asculta cu atenție ideile încurajază elevii să construiască și să comunice propriile idei. Adevărată problemă constă în utilizarea echilibrată a acestei activități în funcție de obiectivele educaționale urmărite. Polarizând energii latente nebușuite, o activitate care părea întrucâtva elitistă și ultraspecializată are și se bucură de remarcabile ecouri în universul adolescentin pe care numai ignoranța, nepăsarea, și indolența noastră, a celor chemați să-i formăm, să le educăm gustul pentru cultură, îi transformă în apatici, indiferenți și blazați. De aceea nu vom ostendi nicicând să recidivăm în tentative similare, propunând și alte viziuni globalizatoare trans- și interdisciplinare.

Ing. bibliotecar, Elena ISPAS,
psiholog școlar, Ramona MUSTE,
prof. Stela IONIȚĂ

Oportunități egale pentru toți

Țara lălelelor... Amsterdam... Olimpiada Internațională de fizică. Festivitate de premiere.

Toți participanții așteaptă înmărmuriți, cu sufletul la gură anunțarea câștigătorilor. Emoții... o mare de emoții stăpânește sala încăpătoare și luminoasă. Apare președintele juriului care are în mână trei medalii. El este urmat de o pleadă de personalități grupate câte două; cele din prima coloană oferă buchetul recunoștinței și strădaniei câștigătorilor iar cele din coloana a doua înmânează diplomele înnumerate de foarte multe zile de muncă. Craicnicul sălii anunță câteva mențiuni. Urmează apoi premianții: Premiul al III-lea și medalia de bronz este obținut de Richard Wianess din Marea Britanie. Aplauze...Urale...Pe treapta a doua a podiumului a urcat Rossa Alvarez din Spania. Iarăși aplauze& Urale... Suspans...a mai rămas neocupată cea mai înaltă treaptă a podiumului. Șoapte... zumzete... oare cine va urca pe această treaptă? ...și președintele onorificului juriu anunță: "Premiul I și medalia de Aur i se acordă concurentului Ardelean Ioana-Anamaria, de la colegiul Național "Simion Bărnuțiu" din Șimleu-Silvaniei - România.

- Ura!Ura!... Sar în sus de bucurie și pornesc spre podium. Nu-mi vine să cred că s-a pronunțat numele meu. Mi se înmânează un buchet imens de lalele roșii ca focul, diploma mărginită cu auriu și medalia cea mai strălucitoare. Atărându-mi medalia de gât, mă întrebam: "Oare este din aur adevărat?" Sunt foarte fericită.....Mă simt de parcă aș fi în al nouălea cer...Dacă-ăș putea aș opri această clipă de fericire.

În timp ce eu radiam de bucurie, se anunță Premiul special al juriului și un CEC în valoare de 20.000 - care este obținut de eleva Istrate Maria de la Liceul "Gheorghe Asachi" din Cluj - Napoca - România.

Mulțimea exclamă întruna: Brava! Bravo!... Felicitări România!... dar premiantul întârzie să-și primească laurii. Când a apărut, adolescenta se afla într-un scaun cu rotile, împins de profesorul care a îndrumat-o și i-a coordonat pașii spre cea mai înaltă culme a competiției. O felicit pe Maria și urmează apoi felicitări din public.

Craicnicul rostește ultimul anunț: "Toți câștigătorii vor beneficia de o excursie de două săptămâni în Franța"

- Ura! Ura!... exclamăm toți în cor.

În jurul nostru roiesc o mulțime de oameni aflați în culmea fericirii: profesorii îndrumători, părinții noștri, directorii școlilor și alți susținători. În urma lor

strălucesc luminile orbitoare ale aparatelor fotografice. Câștigătorii sunt invadați de reporteri de la diferite cotidiane de pe întreg mapamondul.

Domnul X mă interviează:

- Sunt reporterul Smith Gissel de la cotidianul "The Time's" din Anglia și aș dori să-mi accorzi un interviu pentru ziarul nostru.

- Da. Cu cea mai mare plăcere!

- Spune-mi mai întâi câte ceva despre locurile și oamenii din orașul în care înveți tu.

- Școala în care învăț eu, se află într-un orașel la poalele Măguri - un deal împânzit de vii roditoare, semn că pe acele meleaguri s-a păstrat cu sfințenie o ocupație moștenită de la daci - cultivarea viței-de-vie. Șimleu - Silvaniei este străbătut de râul Crasna, pe malul cărui străjuiesc o mulțime de sălcii pletoase care împropăștează aerul destul de poluat uneori din cauza fabricilor de pe platforma industrială a orașului.

În timp ce întrebările pentru mine curgeau una după alta, un reporter din țara gazdă îi lua un interviu, Mariei:

- Spune-mi de cât timp te afli în acest scaun cu rotile?

- De trei ani de zile.

- Cum s-a întâmplat nefericitul accident?

- Mă întorceam împreună cu părinții mei de la Sinaia - unde petrecuserăm un week-end de vis și când să urcăm Pașul Tihuța, un tir cărui a ieșit defectaseră frânela, a intrat în noi, ne-a proiectat masina într-un copac și numai printr-o minune dumnezeiască am scăpat toți cu viață, dar eu am rămas imobilizată în acest scaun.

- Și totuși nu te dai bătută. Ai reușit să obții rezultate excepționale concurend alături de participanți care au o dezvoltare fizică normală. Care este diagnosticul bolii?

- Pareză lombară.

- Ce șanse de vindecare ai?

- Șanse sunt. Ar trebui să fac o operație în Germania dar costă 80.000-.

- Și să-nteleg că familia ta nu poate aduna această sumă?

- Desigur. De aceea m-am zbatut și am muncit peste puterile mele pentru a câștiga această competiție, ca recompensa primită să o folosesc într-un scop precis - Șansa de a mă vindeca, de a merge din nou -

- Atunci primește din partea redacției ziarului nostru un CEC în valoare de 15.000 -.

O bucurie nemărginită se putea citi pe chipul Mariei, iar din ochii negri și strălucitori s-au prelinș câteva perle

fierbinți... lacrimi de fericire...

- Mulțumesc! Mulțumesc!

- Te felicit pentru performanța obținută și pentru curajul de a lupta cu boala... cu viața ...

- Vă mulțumesc! și sper să ne vedem și la olimpiada din anul viitor.

A venit și ziua mult așteptată, ziua plecării spre Franța. Am revăzut-o pe Maria pe aeroportul din Cluj - Napoca și eram amândouă tare nerăbdătoare să ne reîntălmim cu ceilalți câștigători din alte țări. Timp de câteva ore pasărea de oțel a zburat peste câmpii mănoase, râuri și fluvii vijelioase și învolburate, nenumerate și strălucitoare orașe și metropole, munți înalți cu creste zvelte, înzăpezite tot timpul anului ... Și câte... Și mai câte privești ferice, mirifice și încântătoare am admirat în timpul zborului.

Am aterizat la Paris. Aici... îmbrățișări... fotografii... schimb de impresii despre călătorie...

Primele impresii la superlativ despre capitala Franței au fost: curățenia citadină - curățenie cu care din păcate noi românii nu ne putem mandri -, impunătorul Turn Eiffel - emblemă a acestei străvechi metropole și parcul EURODISNEY - LAND. Tot aici am întâlnit "Pasărea măiastră" al celui mai mare sculptor român - care a dezvoltat admirabil lucruri deosebite despre țara de origine a cititorului ei- celebrul Constantin Brâncuși.

După o plimbare nocturnă pe malul Senei, am avut ocazia de a trece a doua zi cu autocarul prin cel mai mare defileu din Europa - Cheile Verdon. Aici zidurile pe piatră calcaroasă - de două ori mai înalte decât Turnul Eiffel - se oglinesc în râul Verdon ce șerpuiește printre munții abrupti, trufași și legendari. Era luna lui Cuptor, și ținuturile erau împânzite și colorate în movul intes al florilor de levănțică care emanau un aer plăcut și înmiresmat asemeni parfumului fabricat în orașul Grasse.

După ce am străbătut cea mai impresionantă privești din Franța, ne-am răcorit într-un trenuleț cu cremalieră prin pădurile umbroase de pini și molizi până la marginea Mer de Glace - Mării de Gheață - cel mai mare ghețar din Masivul Mont Blanc ale cărui creste și crevașe fascinează și inspiră turiștii care vizitează Munții Alpi, de peste 250 de ani. Din mers abia am zărit agiile capre negre, care săreau grațioase peste steniurile și comișele de piatră.

- Sunt la fel de sprintene ca și cele din Munții Făgăraș de la noi din țară! spune Maria.

Cu această dezvoltare, ea a stârnit curiozitatea turiștilor străini de a ne vizita țara. Olimpicii de la Amsterdam au avut acest fericit priej cu ocazia revederii Mariei după ce operația ei în străinătate a reușit, astfel încât, aceștia venind în România au reîntălnit o tânără care nu mai era într-un scaun cu rotile ci era o adolescentă energică, veselă, plină de viață pe chipul căreia se putea citi seninătatea, optimismul de care permanent a dat dovadă cât și mulțumirea și împlinirea visului ei de a merge din nou. Maria chiar s-a înhamat să fie alături de noi - olimpicii fizicieni - într-o expediție în Carpații Orientali.

De ce expediție în Carpații Orientali? Pentru că turiștii străini au vrut să vadă ei înșiși, "minunata panoramă" despre care aflaseră din "România pitorească" a lui Alexandru Vlahuță - carte ce le-o oferisem eu cu prilejul primei noastre întâlniri din capitala Olandei. Atunci nici nu visau ei că aveau să viziteze cea mai tânără țară a Uniunii Europene.

Și într-adevăr impresiile lor despre țara noastră au fost la superlativ - absolut, când au văzut "satelile presărate pe frânturi de codru ... îndoiturile Carpaților cu creste încununate de raze, cu văile adânci și întunecoase, spintecate de izvoare repezi și umbrite de păduri seculare".

Același grad de comparație l-au folosit vizitând lăcașurile de cult din Bucovina, puternice nuclele de cultură și creație artistică, încântând du-le ochiul prin arhitectura și pictura mănăstirilor: Putna, Dragomirna, Râșca, Pătrăuți, Probota, Bogdana s.a. "Mai presus de toate câte pot fi văzute în Moldova - considera Josef Strzygowski - sunt curiozitățile biserici care prin policromia fațadelor se pot compara cu biserica San Marco din Veneția sau cu Domul din Orvieto... ceva asemănător nu ne oferă o a doua țară din lume". Fresca, cea mai îndrăzneț și mai dificilă dintre tehnicile picturii, îmbracă pereții exteriori ai bisericilor: Voroneț, Humor, Moldovița, Arbore, Sucevița s.a. constituind un act de bravură cu care zugravii au avut temeritatea să înfrunte firea și natura ce parcă "... întreține anume peisajul pentru a asigura un cadru responsabil înfăptuirii omului", cum avansa dr. André Lwoff, laureat al Premiului Nobel, continuând: "totul este atât de armonios că te dispune la o meditație ce-ți dă impulsuri optimiste... În pridvorul fiecărui lăcaș din arhipeagul mănăstiresc, în ȚARA DE SUS cunoști și trăiești împlinirea sentimentului liniștii..."

Ioana - Anamaria ARDELEAN, cls. a IX - a F

Pot să aleg - dar ce aleg?

Din mulțimea de mesaje pe care le-am primit de sărbători, mi-a rămas în minte un pasaj foarte interesant, demn de a fi reținut prin conținutul său plin de semnificații: "(...) Ești unic(ă) nu doar pentru această lume ci și în fața lui Dumnezeu (...). Trăiește cu siguranță că Poetul acestui Univers ți-a dat și ție o rimă, un sens pe care să-l descoperi...". Această ultimă parte a mesajului dezvoltă ideea de bine semnificația unui destin uman, încât mă face să mă gândesc la viața noastră, la viața mea& Cum ajungi să-ți descoperi sensul și cât e de greu să-l și duci la îndeplinire?

De multe ori, în viață, ai impresia că nimic din ce există nu e pentru tine, că totul îți este de neîngăduit. Iubiri efemere și depresii creează "decorul funebru" (parcă ai lui Bacovia) în care ne mișcăm asemenea unor copaci "albi și negri" în bătaia furtunii fără sfârșit. Și din uraganul în mijlocul cărui ne aflăm, ne pare nepermisă liniștea ca și cum seninul nu ar avea de unde să apară. Dar are! Nefiind însă în deplină maturitate (noi, adolescentii), jonglăm cu mingi pătrate și înghițim săbii de foc. La capitolul vise, suntem primii, dar nici la capitolul dezamăgiri nu ne lăsăm mai prejos.

E teribil de greu să descoperi dintr-o dată că, de fapt, nu există atâta bine cât ai crezut că este! Realitatea ne înghite copilăria și inocența, transformându-ne în oameni obișnuiți care nu au decât puține sau infime speranțe și nu cred în iubirea adevărată! Rând pe rând devenim acei oameni streșiți pe care îi detestăm. Cu toate acestea, ca peste tot în lume, și în aceste "reflecții" apare timid însă în toată puterea cuvântului, un binevenit "DAR" ca o conjuncție adversativă necesară ori dorită.

Nu contestă nimeni brutalitatea lumii care ne înconjoară, dar poate dacă am fi noi înșine mai umani, atunci și cei de lângă noi

s-ar mai umaniza. Dacă am păstra conexiunea cu sentimentul trăirii depline, am fi cu siguranță mai fericiți. Din păcate, unii îneri au găsit un sens negativ al acestui "dar" și l-au metamorfozat într-o distrugere lentă echivalentă cu consumul de droguri, tutun, și alcool. Normal că fiecare are posibilitatea de a alege, liberul arbitru făcându-și pe deplin simțită prezența în orice moment al vieții noastre, influențându-ne deciziile. Însă această libertate primită mai presus de toate, e înțeleasă greșit de multe ori, lăsând loc interpretărilor.

Prea multă iubire de sine sau poate prea puțină stimă față de noi înșine, determină încercarea de a atinge "împlinirea iluzorie" produsă de droguri. Nu vreau să exagerez și nici să oblig pe cineva să mă creadă. Sunt om și am slăbiciuni, deci nu-mi permit să judec un dependent de stupefianți care e măcinat de o moarte lentă în ciuda fericirii superficiale care i se instalează pe chip după o doză. Ceea ce nu înțelegem noi este faptul că fericirea artificială nu înseamnă trăire, ci ieșire din existență, risipa unei vieți primite în dar pentru a lăsa ceva în urmă, pentru a da un sens interior. Cei care se droghează au nevoie de ajutor, dar putem constata, de asemenea, că noi, ceilalți, rămânem corigenți la a da ajutor.

Este mult mai simplu să arăți cu degetul și să urâști pe cineva decât să-l ajuti să se ridice de jos. Este mult mai ușor să scuipi și să râzi decât să iubești. Iar nepăsarea provoacă răni adânci, greu de vindecat.

Aș vrea să rămân cu observațiile mele în domeniul vindecării de consumul de droguri, dar vrând nevrând ajung la viață și la sensul ei pentru că cele două realități, drogurile și viața, au în

comun mai mult decât un element.

Neînțelegerea faptului că suntem "unici nu doar pentru această lume" ne determină să alegem dacă nu să alegem greșit. Și probabil printre spiralele de ADN din corpul nostru, se "rătăcesc" prea des neîncrederea și nesiguranța. În fond, nesiguranța apare în momentul în care nu ne regăsim pe noi înșine și nu ne putem desfășura în voie. De fapt, adorăm să suferim pentru că mereu alegem calea asta.

James Blunt spunea în cântecul său "Goodbye my lover": "I am a dreamer/And when I wake/ You can't brake my spirit/ Is my dream you take". ("Sunt un visător și când mă trezesc/ Nu poți să-mi distrugi sufletul/ Mi iei de fapt visul"). Cu toate că, noi oamenii suntem niște vizitatori, există oricând posibilitatea să rămânem fără vise, seva de speranță din inimile noastre. Dar și fără acestea ne mai rămâne sufletul. Visul doare uneori, ne hrănește artificial spre dimineață, moare cu prima rază a Soarelui, pe când spiritul dăinuiește prin lumină chiar și fără dorințe. Atâta timp cât "nu poți să-mi distrugi sufletul", acesta, chiar și fără vise, multiplică alte celule de speranță care la un moment dat, vor renaște.

Ești dependent de droguri, doar încerci sau ești manipulat de circumstanțe. Nu te gândi că e sfârșitul! După orice furtună iese soarele iar un nou început îți dă țărcoale când te aștepti mai puțin. Pot să aleg, dar ce aleg? Cântărește, iubește, ai încredere, într-un cuvânt, ALEGE SĂ TRĂIEȘTI!

**Loredana CHIȘ
Clasa a XII-a A
Colegiul Național "Simion Bărnuțiu", Șimleu Silvaniei**

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Caiete Silvane

PROIECT DE PARTENERIAT CULTURAL MULTIETNIC

Sălajul, județ aflat la confluența mai multor culturi, religii și etnii, a găzduit la începutul lunii martie, prima ediție a ineditului Concurs interjudețean, intitulat sugestiv, *Valori*

multietnice și multiculturale în Nord-Vestul României. Concursul s-a desfășurat în comuna Nușfalău, cu ocazia lansării unui Proiect de parteneriat cultural multiethnic, inițiat de prof. dr. Ioan Ciocian, prof. Viorel Mărginean și prof. Laszlo Laszlo de la CNS Zalău.

Profesorul, doctor nu numai în istorie, ci și de suflète, nu este la prima inițiativă educațională de răsunet mondial. După Concursul Național *Istoria Holocaustului-2006*, primul de acest gen în lume, desfășurat la Șimleu Silvaniei, în vara anului trecut, profesorul Ciocian a gândit, a organizat și a coordonat întregul program desfășurat în perioada 2-4 martie a.c. la Centrul Cultural Multiethnic Șimleu Silvaniei-Nușfalău. Vineri, la Sinagoga-muzeu din centrul orașului, invitații au fost primii de profesori: Teodor Crișan, directorul CNSB Șimleu Silvaniei, Vasile Groza, directorul Grupului Școlar Ioan Ossian; Vida Ana, director al Școlii Maghiare și de prof. dr. Ioan Ciocian.

Deschiderea oficială a evenimentului, de la Primăria orașului Șimleu Silvaniei, a prilejuit întâlnirea echipajelor participante la concurs (2 elevi de gimnaziu și 2 elevi de liceu, însoțiți de profesorii coordonatori) din județele Bihor, Bistrița Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj, cu viceprimarul municipiului Zalău, Onorica Abrudan, primarul

orașului Șimleu-Silvaniei, Septimiu Țurcaș, primarul și viceprimarul comunei Nușfalău, Dioszegi Gyula, respectiv Varga Mihály, vicepreședintele Jewish Architectural Heritage Foundation, Alex Hecht și prof.dr. Ioan Ciocian.

A doua zi, echipajele au vizitat, în Șimleu Silvaniei, Cetatea Bathory, Sinagoga-muzeu, Muzeul de anticități de la Biserica Ortodoxă, iar la Nușfalău, școala Gimnazială *Petri Mor*. Aici, timp de o oră, lângă un ceai cald și un cozonac proaspăt, a avut loc un schimb de impresii cu cadrele didactice și elevii școlii. A urmat concursul propriu-zis, în care, membrii echipajelor au demonstrat că știu, că vor și, mai ales, că pot promova valorile multietnice și multiculturale din zonele din care provin. Ore în șir, juriul a urmărit cu atenție și real interes pasiunea acestor copii de a păstra și duce mai departe tezaurul valorilor și tradițiilor culturale ale emiților din această parte de țară, după cum aprecia prof. Dumitru Corbeanu, directorul Bibliotecii Orașenești Șimleu Silvaniei, membru al juriului.

Evenimentul n-ar fi fost complet fără prezența înaltelor oficialități județene: prefectul Andrei Todea, primarul municipiului Zalău, Radu Căpîlășiu, viceprimarul Zalăului, Onorica Abrudan, inspectorul școlar general adjunct, Szabo Stefan Carol, din partea Inspectoratului Școlar Județean, care, în cuvântul lor, au apreciat ideea organizării unui asemenea concurs, prestația concurenților și ospitalitatea gazdelor. Din partea Asociației "Hebraica Șimleu - Nușfalău" a fost prezentă Natalia Gross, fiica președintelui Asociației, elevă în clasa a XII-a la Colegiul Național Simion Barnuti.

Înainte de festivități de premiere, desfășurate la Casa Hecht, din Nușfalău, a avut loc un scurt, dar variat program artistic, ilustrând educația inter și multiculturală realizată, cu succes, în școlile din județul nostru. Astfel, elevii școlii din Făget au încântat auditoriul cu un colaj de cântece și poezii în limba slovacă, elevii romi de la școala din Pustă Vale au recitat câteva rugăciuni în limba romani, impresionând fiind până la lacrimi, elevii Școlii Maghiare au cântat la țiter, cei din Nușfalău la mandolină, iar cei de la Liceul Reformat au interpretat, cu deosebită sensibilitate un vechi cântec ebraic. După masa de prânz, pregătită și servită la Casa Hecht, evenimentul s-a încheiat cu festivitatea de premiere, concursul de cântărie și o seară distractivă mult așteptată.

Concluzia acestei întâmplări fericite, la început de primăvară europeană pe meleaguri silvane, au surprins-o, foarte plastic, domnul profesor Otto Adler, președintele

A.E.R.V.H.: "Diversitatea, inclusiv cea culturală, este un dar divin. Ea va trebui să fie pilonul păcii universale. Dacă nu - nu vom mai fi nici noi." și domnul inspector general adjunct, prof. Szabo Stefan: "Dacă există asemenea tineri, preocupați de păstrarea și cultivarea obiceiurilor și tradițiilor populare, avem motive să fim optimiști. Valorile autentice trebuie păstrate, astăzi am făcut un pas însemnat în acest sens."

Prof. Stela IONIȚĂ

Impresii ale participanților la Concursul interjudețean, Valori multietnice și multiculturale în Nord-Vestul României

* "Diversitatea, inclusiv cea culturală este un dar divin. Ea va trebui să fie pilonul păcii universale. Dacă nu, nu vom mai fi nici noi." Prof. univ. dr. Otto Adler

* The variety of customs presented and the quality of the participants were excellent, and gave us a very positive view to the future of Romania, as one of the newest member of the EU. Alex Hecht

* Inspectorul general al ISJ Sălaj, prof. dr. Ioan Abrudan, preocupat de soarta elevilor români care își însușesc părinții în țări din UE, aflat în vizită de lucru în Italia, a transmis gândurile sale, prin poșta electronică, organizatorilor: "Salut inițiativa, felicit organizatorii și voi sprijini ideea. Astfel de evenimente îi apropie pe tineri într-un climat de cooperare, colaborare și coexistență în libertate spirituală, ilustrând, cu succes, principiul cunoașterii și valorificării culturii și tradițiilor locale, ca modalitate de promovare a spiritului european în educație. Succes concurenților, felicitări, tuturor!"

* "Mulțumim pentru că am avut ocazia să participăm la acest schimb de experiență. Ne-am simțit foarte bine, am învățat și aici să recunoaștem și să respectăm deosebirile prin dezvoltarea unor relații inter-etnice armonioase, pentru educarea elevilor în spiritul toleranței și înțelegerii." Livia Ghiurcutu - Oradea, Bihor, Liceul Teoretic Aurel Lazăr

* "Mă aflu pentru a doua oară în Șimleu și Nușfalău, ambele ocazii fiind legate de concursurile care implică interculturalitatea și multietnicitatea. Lăsând la o parte aspectele legate de concurs, am rămas plăcut impresionat de felul în care înțeleg să conviețuiască pe aceste plaiuri mai multe etnii: români, maghiari, slovaci, romi, evrei și alții. Și Vișeu de sus prezintă o situație similară, acolo conviețuind mai multe etnii: români, germani, (tipet), ucrainenii etc." Paul Eusebiu Olar - Liceul Teoretic Bogdan Voda, Vișeu de Sus.

* Nagyon hasznos eloadas, vetelkedo volt, mivel latszik a gyerekek lelkesedese a mult, a jelen es a jovo ertekeinek megtartasa, felkutatasa irant.

"A jelen en vagyok, a jovo is en vagyok, sorsomat en alakitom, de tisztelettel, erkölcsösen, határok nélkül."

Szuksegek van arra, hogy a mai fiatalok toleranciaira nyiltsagra az uj fele esegy egeszesegeseb europai moralta tanitsuk.

"Nagy család vagyunk, de a csaladon belül is kulombozo egyenisegek es megis egyutt alkotunk, egyutt kuzdunk, egyutt orunk es egyutt sokkal gorderkenyebb az elet." - Liceul Teologic Reformat "Wesseleenyi" Zalău

* "Din acest concurs tragem concluzia că suntem un popor cu obiceiuri și tradiții foarte frumoase care trebuie păstrate, dacă le pierdem sau le uităm suntem pierduți în UE." Primarul comunei Nușfalău, Dioszegi Gyula

* Apreciez și susțin ideea unor întâlniri interetnice fie că au caracter de concurs fie că sunt alte forme de activități. Apreciez faptul că sunt antrenați copii în astfel de acțiuni în urma cărora se consolidează relații de prietenie și respect reciproc. Apreciez ospitalitatea gazdelor Comunei Nușfalău, un exemplu de comuna în care conviețuiesc în bună înțelegere mai multe etnii. Felicitări organizatorilor!" Prof. Cornelia Neaga, Clubul Copiilor Șimleu Silvaniei, Jud. Sălaj

* "Prin acest exemplu am demonstrat că urmăm deja, cu conștiință, deviza UE: unitate prin diversitate. Așa sugera, pe viitor, o mai atentă și riguroasă selecție a probelor de concurs și respectarea criteriilor UNITARE de jurizare." Aurelia Dan școala Generală Lucian Blaga - Bistrița.

* Acest concurs interjudețean este unic prin faptul că pune în valoare cultura materială și spirituală din zona de nord-vest a României, subliniază unitatea multiethnică și multiculturală din această zonă! Este un proiect nobil, considerăm că nu se va opri aici, cu ceea ce s-a petrecut în acest colt de țară cu adevărat istoric: Șimleu Silvaniei, Nușfalău. Apreciam inițiativa factorilor responsabili de acest proiect: dl-ului prof. dr. Ciocian - sufletul acestei activități, Inspectoratului Școlar Județean și primăriilor implicate. Jud. Cluj susține continuarea acestui proiect!"

Holocaustul și moștenirea evreiască

În urmă cu 135 de ani, în Germania, exista deja ideea potrivit căreia rasa germană este de o calitate superioară (Richard Wagner). Poporul evreu a fost persecutat încă din Evul Mediu, pe fond religios, iar către finalul sec. al XVIII-lea, în urma îmbogățirii evreilor, s-a născut antisemitismul, pe baza rivalităților economice. Momentul în care Adolf Hitler a venit la putere în Germania a însemnat începutul calvarului pe care urma să-l trăiască poporul evreu. Fecunditatea și persecutarea evreilor de către Germania nazistă, de aliații și colaboratorii săi, între 1933 și 1945, reprezintă Holocaustul (cuvânt de origine greacă, însemnând ardere prin jertfă) sau "SHOAH", cuvânt ebraic care înseamnă "ardere de tor". Indiferent de cuvântul folosit, ambele se referă la același fenomen fără precedent în istoria omenirii. Pentru ce? Cu ce au greșit acești oameni? Evreilor li s-a imputat doar atât: ca s-au născut evrei. Într-o lume deja modernă în care știința, tehnica atingeau culmi înalte, o minte bolnavă a trimis la moarte milioane de evrei. Acest popor înșă, care și în prezent are religia neschimbată, păstrând aceleași obiceiuri și tradiții, n-a fost învin: "Ce răzbanare mai bună să le dăm ucigașilor trecutului? Suntem o națiune. Suntem aici. Suntem mai puternici. Noi evreii am supraviețuit în urma tuturor diferențelor" (Elly Berkovits Gross, S.U.A. - supraviețuitoare a lagărului de concentrare Auschwitz-Birkenau). Holocaustul a fost precedat, în fiecare țară, de amplificarea antisemitismului, discriminării, intoleranței și urii față de evrei. Ideile rasiste, devenite politice în cel de-al treilea Reich, puneau pe seama evreilor toate dezechilibrurile, nenorocirile și greutățile unei țări. Oamenii simpli care trăiau împreună cu evreii s-au schimbat de la o zi la alta, ajungând să nu-i salute pe evrei, să-i înjure, batjocorească, să-i scuipie pe cei alături de care au crescut sau cu care odinioară erau prieteni. De unde atâtă ură pe acest Pământ? Cu ce au greșit evreii? Aceste fapte cumplite nu s-au întâmplat doar în Germania, ci în toată Europa, inclusiv pe meleagurile sălăjene, în locurile în care trăim în prezent. În județul Sălaj au fost comunități evreiești foarte puternice, dovadă fiind cele 13 sinagogi care au existat. Numărul evreilor luați în considerare, în cursul rezolvării definitive a problemei evreiești a fost de 11 milioane, toți fiind identificați pe țări, în situații exacte. Este imoral să interzici unui om să facă anumite cumpărături la ore date, să nu poată circula ori când și cu orice, să nu poată practica meseria învățată, să nu aibă loc căsătorii între români și evrei, să nu-i accepte pe evrei în școli și facultăți, să nu facă evreii serviciul militar etc. Acestea sunt doar câteva dintre

legile date împotriva evreilor, legi inumane care răpeau libertatea acestora. După ce evreii au fost obligați să poarte, în partea stângă, pe piept, steaua galbenă, și după săptămânilor petrecute în ghetourile de la periferiile orașelor, în chinuri cumplite, fără hrană, au fost transportați cu așa numitele "trenuri ale morții" spre o destinație numită MOARTE. Aceste iaduri, numite lagăre de concentrare, unde sârmă ghimpată, crematoriile și soldații SS înarmați erau singura privilegiate, au fost sfârșitul a 6 milioane de evrei. AUSCHWITZ-BIRKENAU, BUCHENWALD, TREBLINKA, MAJDAANEK, BELZEC, THERESIENSTADT și lista ar putea continua..., toate au fost "gaza" unde evreii au trăit pentru ultima oară. Modalitățile de a-i ucide au fost variate: de la injecții letale în inimă, până la asfixierea în camerele de gazeare ultramoderne, de la împușcarea în ceață până la mitraliera în masă pe marginea gropilor comune, de la agățarea de stâlpi până la spânzurațoare. Unii au murit de foame, de sete, de boli, de muncă epuizantă, călcați în piciorare, înghetați, electrocuțați, alții au murit și de dor de casă, de dor de familie, de dor de viața care le-a fost interzis. În timpul Holocaustului au fost uciși 6 milioane de evrei, dar supraviețuitorii și descendenții acestora sunt cei care păstrează bogata moștenire evreiască. Astfel, ultima sinagogă din județul Sălaj, cea din Șimleu Silvaniei, a fost salvată de evreii din S.U.A. - New York, și descendenții din familiile de evrei locali. Acest ultim lăcaș de cult evreiesc avea să-și aibă sfârșitul, la fel ca și celelalte din județ, lăsat fiind în paragină. Dar n-a fost să fie așa. Einstein spunea că "nimic nu este lasat la voia întâmplării". Restanșterea acestei sinagogi este o dovadă că evreii sunt puternici și că luptă pentru ceea ce le aparține.

Sinagoga din Șimleu este în prezent un Muzeu Memorial al Holocaustului, care, de la inaugurarea din 11 septembrie 2005, arată oamenilor, de la mic la mare, ce s-a întâmplat pe aceste meleaguri, în urmă cu câteva decenii.

În muzeu stă scris: "A IERTA DA, A UITA NU". Noi toți trebuie să fim conștienți de ceea ce au trăit evreii și să luptăm pentru o lume mai bună. Această pată a istoriei SA NU SE MAI REPETE. Nu contează dacă suntem evrei, români, maghiari, ruși, indieni, albi sau negri, toți suntem ființe omenești. "Scrisul, cititul, socotitul sunt cunoștințe și deprinderi importante numai dacă îi ajută pe copiii noștri să devină OAMENI cu adevărat" (facing History and Ourselves: Holocaust and Human Behavior).

Natalia GROSS, cls. a XII-a A

Colegiul Național "Simion Barnuțiu" Șimleu Silvaniei - EDUCAȚIE ȘI MULTICULTURALITATE

Supliment al revistei de cultură a Sălajului, "Caiete Silvane", realizat de Colegiul Național "Simion Barnuțiu", cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Șimleu Silvaniei
 Coordonaatori de proiect: Teodor CRIȘAN, Daniel SĂUCA
 Redactori: Traian SĂRBE, Stela IONIȚĂ, Otilia VASIL, Florin BUTUȘINĂ
 Tehnoredactor: Marius SOARE

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Caiete Silvane

VASILE CABA - O personalitate sălăjeană mai puțin cunoscută(I)

Regimul comunist instaurat în România după cel de al doilea război mondial a dus o politică de exterminare a întregii elite interbelice și înlocuirea ei cu "omul de tip nou", supus în totalitate. Cei care au rezistat regimului inuman din închisorile comuniste au fost apoi marginalizați și ca nicăieri în lume, nici măcar în celelalte țări ale fostului lagăr socialist, nu li s-au recunoscut calificările profesionale pe care le aveau, fiind trimiși să efectueze munci necalificate. Foarte mulți au sfârșit într-un nemeritat anonimat. Este și cazul lui Vasile Caba, pe care îl putem considera una dintre nenumeratele victime ale regimului comunist.

Vasile Caba s-a născut în anul 1890 în localitatea Șoimuș, județul Sălaj. Tatăl său, Laurențiu Caba era preot greco-catolic în această localitate.

A absolvit școala primară în Șoimuș, după care a fost înscris de către tatăl său la liceul minorit din Șimleu Silvaniei. Aici va absolvi primele 4 clase, după care s-a înscris la renumitul liceu românesc din Beiuș, pe care l-a absolvit în anul 1908.

Din perioada studiilor pe care le-a făcut la șimleu el îl amintește cu nostalgie pe preotul Alimpiu Coste din Cehei, care i-a predat cursurile de catehetică.

În perioada vacanțelor mergea adesea la Băsești, tatăl său fiind unul dintre colaboratorii apropiați ai mareului om politic sălăjean George Pop de Băsești. Își amintea cu emoție câteva episoade petrecute în preajma mareului om politic, care l-a însărcinat să-i aranjeze biblioteca personală.

Un alt episod narat de către Vasile Caba este cel petrecut acasă la Șoimuș, cu ocazia unei vizite efectuate de către Petri Mor tatălui său, pentru a verifica matricolele cu morții și noii născuți. Era în clasa a VI sau a VII de liceu și se afla în vacanță. El spune că tatăl său nu a vrut să comunice cu Petri Mor în limba maghiară, spunându-i acestuia că acasă la el se vorbea doar în limba română. După aceasta îi spune că și el avea origine românească, și că și-a maghiarizat numele din Petricăș în Petri și că bunicul său a cheluit banii dați de către episcopul Grigorie Maior pentru construirea unei biserici în satul Sărăuad, satul natal al episcopului și al bunicului lui Petri Mor. Din acel moment tatăl său nu a mai primit congrua de la statul maghiar. Congrua era un supliment financiar ce se plătea preoților din visteria statului ungar, dar nu și românilor care cereau drepturi naționale.

Vasile Caba a urmat și a absolvit cursurile a două facultăți: de drept și de litere.

În anul 1918 îi apărea la Viena teza de doctorat în litere, în care se ocupa de folclorul românesc din Sălaj, de limba și creația orală a poporului român de aici. Lucrarea este scrisă în limba maghiară și se intitulează *Szilagy varmegye roman nepryelve es nepekoltaszete*. În cuprinsul lucrării și apoi ca anexa, Vasile Caba redă diferite texte de folclor și în limba română. Este vorba de colinzi, cântece, balade, descântece, chiuituri, etc.

Ca și volum de material cules ea a fost considerată de către Leontin Ghergariu a fi cea mai bogată colecție de folclor din Sălaj ce a fost publicată până în anul 1945.

Redăm în continuare lista acestor texte de folclor din lucrarea lui Vasile Caba: *6 cântece bătrânești*: Ana, Grăuia lui Novac (ambele din comuna Cehei), Nevasta rea (com. Cheja), Bărbatul celuit (com. Cătelul Român, azi Meseșeni de sus), Ileanca (com. Hurez), Costan și Părasca (com. Creaca); *legende* (com. Cehei); *8 colinzi* (2 din com. Șoimuș, 1 din Giorocuta, 1 din Someș Odorhei, 1 din Oarța de jos, 2 din Marca, 1 din Săg); *doou urări după colinzi* (com. Șoimuș); *14 hore* (2 din Almaș, câte una din Unimăt, Sărbi, Giulelciș, azi Plopiș, Valcăul român, Chieșd, Cuceu, Ortelec, Mălădia, Prodănești și Porți); *4 orași de nuntă* (com. Someș Guruslău); *Hora miresii* (com. Băița); *33 de strigături* (7 din Someș Guruslău, câte două din Bicaz, Odești, Rona, Asuajul de jos, câte una din Pria, Bărsăul de jos, Dobrin, Băbta, Nădișul român, Bocșa, Urminiș, Mal, Badon, Plosca, Giurtelecul Șimleului, Firminiș, Zalnoc, Derșida, Laz, Hidig, Orțița, Drighiu); *9 descântece*: de deochi și de durere de dinți (com. Ineu), de umflătură (com. Bărsăul de jos), de mărit (com. Dobrin) de curs sânger din nas (com. Naimon), de mușcătură de șarpe (com. Ortelec), de durere de cap (com. Sighetu Silvaniei), de scintit (com. Poptelec), de viermi (com. Șoimuș); *10 ghicitori* (com. Șoimuș) și *doou bocete* (com. Marca) (Leontin Ghergariu, *Folcloriști din Sălaj*, în Acta Musei Porolissensis, II, Zalău, 1978, p. 408).

În toamna anului 1918, Vasile Caba a fost trimis de către Consiliul Național Român Central din Arad pentru a participa la acțiunea de constituire a Consiliilor Naționale și a Gărzilor Naționale din Sălaj. A luat parte la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 și a votat Unirea Transilvaniei cu România.

La primele alegeri parlamentare din cadrul României Mari, care au avut loc în luna noiembrie 1919, el a candidat și a fost ales ca deputat pe listele Partidului Naționalist al lui Nicolae Iorga, în circumscripția electorală Someș Odorhei. Era o mare victorie a lui Iorga în Sălaj, deoarece aici era fiul electoral al Partidului Național Român, care de altfel a și obținut celelalte 7 mandate de deputați.

Acest parlament a avut o viață scurtă de doar câteva luni, deoarece primul ministru al guvernului Alexandru Vaida Vovod a fost demis de către rege și înlocuit cu generalul Averescu.

Vasile Caba și-a arătat intenția de a candida la un nou

mandat de deputat pentru aceeași circumscripție electorală, care se mutase la Jibou. Dar, atât candidatura lui, pentru iorgiști, cât și cea a avocatului Gavril Oșianu, fost deputat al P.N.R., au fost respinse. A fost o manevră politică a guvernului averescan pentru a fi sigur că va câștiga alegerile în această circumscripție.

În această perioadă, Vasile Caba a colaborat și cu ziarul șimleuan *Gazeta de Duminecă*, care reapare la șimleu, începând cu anul 1920. Astfel, în nr. 4 al acestui ziar el publică articolele *Politica bizantină* și *Un erou martir* (Traian Păteșcu -n.n.). În numerele 5 și 6 al ziarului el publică schița *Micul erou*.

Se mută la Cluj, unde și-a făcut stagiatura de avocat, în perioada 19 februarie - 20 octombrie 1921. A practicat, apoi, avocatura în cadrul Baroului Avocaților din Cluj, până în anul 1936, când se transferă la Oradea.

Au venit anii grei ai războiului, urmat de instaurarea regimului comunist, cu ajutorul Moscovei. După cum știm, politica noului regim totalitar a fost cea de a extermina elita interbelică și a înlocui cu "omul de tip nou".

Nici Vasile Caba nu a scăpat de prigoana comunistă, el fiind dat afară din avocatură în anul 1948. În anul 1952 el cere să fie pensionat, dar este refuzat. Se adresează, din nou, Sfântului Popular al Regiunii Oradea, la Secția de Prevederi Sociale, în anul 1954, când este pensionat. El cere să-i fie transpus dosarul său la Direcția Generală a Pensilor pentru a i se face dreptate. Depusese cerere pe data de 12 ianuarie 1954, dar nu a primit cartele și alte drepturi convenite, începând cu acea dată.

În anul 1958 a fost arestat de către Securitatea Regiunii Oradea și condamnat politic la 8 ani de închisoare, pentru că a făcut politică alături de Nicolae Iorga, după cum am amintit, confiscându-i-se întreaga avere. Despre regimul dur de detenție pe care l-a îndurat în temnițele comuniste, traseul închisorilor unde a stat și bolile pe care le-a acumulat în această perioadă, el amintește într-o cerere adresată Ministerului Sănătății, în anul 1973. Iată ce spunea el, printre altele: *"bătut până mi-au sărit și resturile de măsele din gură, sângele curs pe nas în iadul de pușcărie din Oradea, Aiud, Jilava, Galați și Botoșani, durmind uneor pe cement, în loc de pat - , am luat o pneumonie, din care numai prin minunea lui D-zeu am scăpat și grija frățoșcă alor doi medici tineri de aceiași suferință, unul moldovean, altul muntean (ca în Miorița) cari făcând cu schimbul la căpătăuul meu de ducă îmi scimbu compresele din hordăul cu apă de la celălalt de necesități dintr-un colț al celelei. - așa am scăpat, căci medicul oficial mi-a întins 2 buc. de aspirină, nu ca să mă vindec ci ca să mor!"*

Vasile Caba a fost condamnat de către Tribunalul Militar Timișoara cu sentința nr. 255/1959 din 29 mai 1959, la 8 ani închisoare, "pentru ueltime constând în vorbe ușoare". A fost eliberat pe data de 14 ianuarie 1963 de la Penitenciarul Botoșani cu biletul de eliberare nr. 249, cu aplicarea decretului de grațiere nr. 5/1963.

A intrat în închisoare cu 81 de kg. Și datorită tratamentului inuman la care a fost supus mai avea, la eliberare, doar 59 kg.

Suferea de o serie de boli contactate în închisoare (T.B.C., miocardită, insuficiență cardiacă, renală, arteroscleroză, colelit și bronșită cronică). La eliberare a fost internat imediat într-un sanatoriu T.B.C. din Oradea, unde a stat sub tratament mai multe luni, după care a fost trimis la sanatoriul T.B.C. din Geoagiu, în anul 1964. Aici a stat 7 luni, fără a fi însă tratat complet.

După venirea de la tratament nu avea posibilitatea să-și cumpere nici măcar medicamentele, de aceea el cere să i se aprobe ca 3 luni pe a să fie trimis la sanatoriu. Cu demnitate și curaj, el spune următoarele: *"Statul m-a îmbolnăvit este moralicește obligat să mă vindec!"*. Amintește, apoi, comuniștilor care a făcut România Mare: *"Nu cred că a murit Oradea Mine, pe care noi bătrânii am făcut-o!"*

Revenit acasă, el nu mai avea practic din ce să supraviețuiască. Deși se găsea la o vârstă venerabilă el este nevoit să se adreseze Direcțiunii Generale pentru Recrutarea și repartizarea Brațelor de Muncă din București, deoarece se găsea într-o situație critică. Nu mai avea nici unde să locuiască, fiindcă i s-a confiscat toată averea și nici nu primea pensie, deoarece fusese condamnat politic. După cum reiese din această adresă nu mai avea pe nimeni din familie în Oradea și astfel, spune el *"locuiesc din seară în seară când la unu, când la alții din milă, fără nici o sursă de existență"*. De aceea el cere să fie *"plasat într-un post modest din care prin muncă cinstiți să-mi pot câștiga o bucată de pâine"*.

Dintr-o scrisoare datată 25 martie 1965, adresată ficei sale Doina, care locuia în București, rezultatul faptului că a fost angajat la Uzina "Alumina" din Oradea, începând cu anul 1964. Avea venerabila vârstă de 75 de ani și a fost angajat pe postul de traducător de limbi străine (franceză, germană, maghiară). Cunoștea bine aceste limbi străni, deoarece studiasse în străinătate, unde a obținut și două doctorate, înainte de 1918.

În calitate de funcționar al uzinei a fost cazat într-o locuință comună, în care deținea o cameră de 9 mp. Aici îi încăpeau, spune el, doar două dormeze și un dulap, iar

baia și bucătăria erau comune. Tot în această locuință mai era cazat și un recidivist, care săvârșise un omor. Dar acesta a fost cadavrisit de statul comunist cu două camere care aveau 42 mp. Recidivistul era și foarte violent. Așadar, se poate observa "oamenii de valoare" ai noului regim și bătaia de joc la care erau supuși tocmai cei care înfăptuiseră România Mare. Dar pentru comuniști nu conta acest lucru. Ei l-au făcut trădător de țară inclusiv pe Iuliu Maniu, ctitorul Unirii din 1918.

În scrisoarea pe care o adresa ficei sale o ruga să ceară o audiență la Chivu Stoica, căruia să-i expună situația dificilă în care se găsea de la eliberarea din închisoare. Dacă nu avea curajul să se prezinte personal cu plângerea sa o ruga să o depună la registratura preșidenției Consiliului de Stat (Chivu Stoica fiind în acea vreme președinte al Consiliului de Stat) și să-i trimită doar numărul de înregistrare. Dar, spune el, să nu o depună prin poștă, fiindcă acolo, *"astfel de plângeri se rețin de către securitate și nu ajung la destinație, cum mi s-a întâmplat nu odată"*. O liniștea în privința pericolului existent: *"Conținutul plângerei mă privește pe mine singur, tu nu răspunzi de ceea-ce cuprinde, așa că tu faci pe curierul, mai bine zis pe reprezentantul meu legal. Tată pentru copil, copil pentru tată, fără nici o teamă. Este un drept natural și privat în virtute de lege universală"*. De asemenea, îi spune că problema era foarte urgentă și nu suporta nici o amănare: *"Cheștiunea comportă urgență. Rețin de mult plângerea încă din ianuarie. Aveam de gând s-o prezint, personal fostului președinte (Gheorghe Gheorghiu-Dej -n.n), care era așteptat aici după alegeri. Eram înțeles cu directorul uzinei noastre să-mi facă posibilă această operațiune. El mă susține. Era prieten cu defunctul. În situația schimbată nu am altă cale decât aceasta. Să fac un drum la București mi-ar fi prea costisitor și riscant de a aștepta zile sau săptămâni întregi la rând în aglomeratie"*. Îi trimitea și cererea adresată lui Chivu Stoica *"ca să vadă abuzurile care nu conțin la Oradea față de cei care am suferit nevinovați rigurile pușcărilor"*. Însă, se pare că această cerere nu a avut nici un ecou la conducerea centrală a P.C.R.

Vasile Caba a fost tot timpul pasionat de istoria locurilor natale. După cum am văzut, el a publicat încă din tinerețe o serie de articole în presa sălăjeană și teza de doctorat în litere despre care am amintit. După eliberarea din închisoare s-a apucat, din nou, de scris. A încercat să elucideze unele aspecte din istoria Sălajului și să scrie o monografie a țării Silvaniei. Aceasta rezultă și din corespondența lui cu o serie de istorici sălăjeni ca Grațian Mărcuș. Condițiile de studiu și situația sa materială erau însă foarte precare. Aceasta se poate observa și din manuscrisul existent la Muzeul Județean de Istorie din Zalău. Nu avea nici măcar hârtie pe care să scrie și nota pe ce avea la îndemână (pe verso la rețetele medicale, la unele cereri, etc). Pentru noi aceste documente, adică rețetele și cererile au fost de o reală valoare, deoarece așa am reușit să creionăm o schiță biografică a acestei personalități sălăjene. Pentru că nu scria în nota epocii pe care o trăia, adică a celei comuniste, manuscrisul lui în care încearcă să schițeze o monografie a județului Sălaj, nu a fost luat în seamă spre a fi publicat. De aceea, Vasile Caba spunea următoarele: *"...când văd atâta nedreptate mă doresc în altă lume"*.

Din păcate nu știm cu precizie până în ce an a trăit Vasile Caba, dar dintr-o cerere adresată Ministerului Sănătății, în care descria situația mizeră în care se afla, cu o pensie de 772 de lei și suferind de o serie de boli, având nevoie zilnic de medicamente pe care nu și le permitea, rezultatul faptului că a trăit peste 85 de ani. A fost pensionat doar la vârsta de 80 de ani.

În concluzie, se poate afirma faptul că și Vasile Caba a fost una dintre personalitățile de seamă ale Sălajului și o victimă, ca multe altele, a regimului comunist, care l-a tărat prin pușcăria, în dorința lor de a elimina întreaga elită interbelică, iar după eliberare l-a marginalizat și și-a bătut joc de el. A trecut la cele veșnice într-un anonimat nemeritat, după ce o viață întreagă a pus umărul la construcția democratică a României, atât în anul 1918, cât și în calitatea sa de parlamentar, avocat sau om de litere. De aceea, am considerat că avem o datorie morală față de memoria înaintașului nostru sălăjean, să amintim, atât cât a fost posibil până la ora actuală, câteva crâmpeii din viața și opera sa. Astfel, în numerele viitoare ale revistei "Caiete Silvane" vom reda o serie de scrieri inedite ale lui Vasile Caba.

Surse documentare:

1. Arhiva Muzeului de Istorie și Artă din Zalău unde există manuscrisul lui Vasile Caba despre istoria Sălajului
2. Leontin Ghergariu, *Folcloriști din Sălaj*, în Acta Musei Porolissensis, II, Zalău, 1978, p. 408.
3. Colecția ziarului *Gazeta de Duminecă* pe anul 1920
4. Dezbaterile Adunării Deputaților, sesiunea 1919-1920
5. Cornel Grad, Doru E. Goron, *1918/1919. Contribuții sălăjene la Marea Unire*, Edit. Limes, Zalău, 2000, p. 40

Marin POP

Dezbaterile "Caiete Silvane"

Protejarea patrimoniului cultural imaterial

Organizată de Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Sălaj și revista de cultură a Sălajului "Caiete Silvane", cu sprijinul Consiliului Județean Sălaj, dezbaterile **Ordonanței Nr. 19 din 31 ianuarie 2007 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial** (publicată în Monitorul oficial al României Nr. 81 din 1 februarie 2007) s-a bucurat joi, 29 martie a.c., de interes.

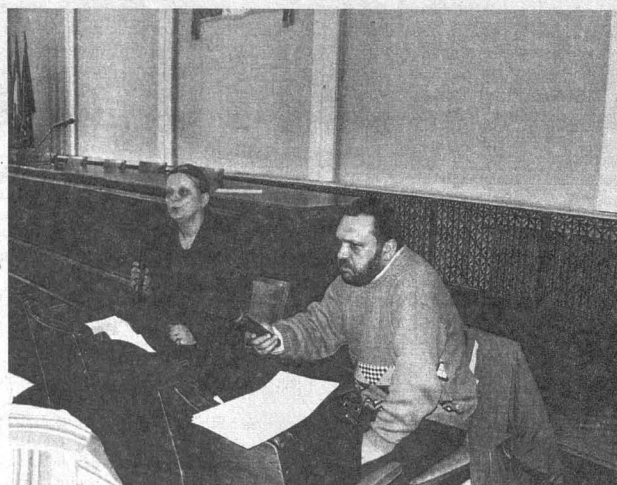
Au participat la această dezbateri dl. Tiberiu Marc, președintele Consiliului Județean Sălaj, Onorica Abrudan, viceprimar al Municipiului Zalău, Elena Musca, directorul Muzeului Județean de Istorie și Artă din Zalău, Corina Bejenariu, muzeograf, Sidon Crișan, directorul Casei Orășenești de Cultură Șimleu Silvaniei, Cristian Moldovan, referent de specialitate la Centrul Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Sălaj, Ioan Iluț, directorul Ansamblului folcloric profesionist "Meseșul", Viorel Turcaș, primarul comunei Cizer, prof. Nicolae Agache, instructorul Ansamblului "Cizereana" din Cizer, înv. Ioan Sur, instructorul Ansamblurilor "Murunița" (!!!) și Partia din Horoatu Crasnei, solistele de muzică populară Rodica Pop Seling (și în calitate de profesor la Liceul de Artă "Ioan Sima" din Zalău), Aurora Moga Popovici, Adriana Suci, Lucreția Bolba (și realizatoare a emisiunii de folclor la Radio Favorit - Zalău), instrumentiștii Ionuț Dărjan și Titus Câmpean (și ei în dublă calitate, artiști și profesori la Liceul de Artă "Ioan Sima" din Zalău), Violeta Vișen, referent la Casa de Cultură și Sindicatelor din Zalău, Ioan Pinteau și Maté Stefan, referenți la Casa Municipală de Cultură Zalău, Radu Morar, coregraf la Ansamblul "Meseșul", Diana Giurgiu, director al Căminului Cultural din Cuzăplac, ziariști. În mod special a fost invitată la întâlnirea noastră Mihaela Dumitrescu, reprezentanta Asociației româno-belgiene "Young Values" - "Tinere Valori", organizație nonguvernamentală cu obiect de activitate în domeniul promovării culturii românești din Derșida. Ea s-a întors recent din Belgia, unde a susținut câteva acțiuni de promovare a culturii tradiționale sălăjene. Nu toți cei invitați - și direct implicați - au răspuns invitației noastre. Ne-am fi bucurat să fie prezenți mai mulți directori de cămine culturale, toți directorii caselor de cultură, instructorii ai formațiilor care abordează folclorul, precum și directorii și instructorii de la cluburile copiilor din Jibou și Șimleu Silvaniei, unde avem și două formații - "Cununa" și, respectiv, "Barcăul" - și două festivaluri de folclor deja consacrate - "Someș, cântecele tale" și, respectiv, "La fântâna dorului". A lipsit, de asemenea, din motive obiective, "tezaurul nostru viu" în materie de meșteșuguri populare, Elena Grațiana Pop, din satul Ciumărna, invitată în aceste zile la București, la Muzeul Satului, cu o expoziție de țesături, cusături, împletituri tradiționale.

"Trebuie beneficiat de finanțări UE prin proiecte și programe proprii"

Afirmatia aparține domnului Tiberiu Marc, președintele Consiliului Județean Sălaj, care a vorbit despre programele de dezvoltare rurală și oportunitățile de accesare a unor fonduri europene, inclusiv pentru conservarea și punerea în valoare a culturii tradiționale. Domnia sa a apreciat binevenită această ordonanță care reglementează regimul juridic al protejării patrimoniului cultural imaterial; este necesară o inventariere a meșteșugurilor active; trebuie "să finanțăm nuclele care să se dezvolte și să devină generatoare de venit". Referitor la altă componentă a patrimoniului cultural imaterial - creația

artistică tradițională - Tiberiu Marc a afirmat că în acest domeniu "Sălajul are multe valori", dar la manifestări cum ar fi "Fiii Satului" pentru partea de spectacol protagoniștii sunt dinafara județului, iar la Zilele Cetății. "Zălul se umple de oferte de toate felurile, foarte multe îndoielnice (...) Haideti să punem mână de la mână să organizăm propriile noastre manifestări și să le susținem". Putem aborda tradiția, la manifestări de amploare, și în domeniul culinar; "nu știu dacă trebuie neapărat să pârlim un bou în piața centrală sau să venim cu produse tradiționale...". "Există bune intenții peste tot; să organizăm manifestări locale care să devină germenii unor manifestări tradiționale și

generatoarele unor activități economice, până la urmă". Președintele a subliniat nevoia dezvoltării turismului rural, domeniu în care "trebuie beneficiat de finanțări UE prin proiecte și programe proprii".

Doamna Onorica Abrudan, viceprimar al Municipiului Zalău, a apreciat Ordonanța 19 "bine venită, bine gândită și dacă nu conștientizăm importanța patrimoniului cultural imaterial este o iresponsabilitate a noastră; nu știm să prețuim îndeajuns valorile tradiționale (...)". Doamna viceprimar a adus în discuție Festivalul "Zilele romane", unde sunt invitați meșteri populari adevărați, fiind evitate kitch-urile care ne-au împânzit fiecare manifestare". Onorica Abrudan a făcut referire la cei care au misiunea de a păstra și pune în valoare patrimoniul cultural imaterial, care trebuie să fie în aceeași măsură informați, responsabili și dăruți. "Nu e corect să pună în valoare străinii patrimoniul nostru. (...) Este remarcabil faptul că există oameni de suflet care prin propriile eforturi duc mai departe valorile noastre(...)".

"Lucrurile evoluează, fie că ne place sau nu"

De 40 de ani dascăl în Sălaj și de 38 în Cizer, profesorul de limba și literatura română Nicolae Agache a abordat Capitolul 4 din Ordonanță, **Marca tradițională distinctivă**. Portul popular din Cizer are o particularitate: **murunița** - acea minunată și "înflorită" cunună pe care o poartă fetele la costumul popular. "Am încercat să valorific acest meșteșug prin singura femeie care știe face murunițe din Cizer. Acum avem patru generații - străbunică, bunică, mamă, fiică - în sat care lucrează murunițe. Am făcut murunițe pentru toate fetele din ansamblu" - a spus profesorul exprimându-și părerea că

evoluează, fie că ne place sau nu. Meșteșugurile se supun mecanismului pieței, de cerere și ofertă. Anul trecut am fost la Var. Tot satul lucrează (împletitură de niule, n.n.), dar nu au sustinere economică. Nu este meșteșug să se păstreze în virtutea valențelor estetice, ele, meșteșugurile, trebuie să fie aducătoare de venit". În ce privește alte forme de manifestare a creativității umane, Corina Bejenariu a spus că "Dimensiunea de spectacol a folclorului este un aspect, este o modalitate de punere în valoare. Eu sunt pentru cercetare la fața locului, pentru constituirea de arhive de folclor, (...) totul trebuie să aibă o dimensiune științifică incontestabilă".

Întrebați care-ar fi principalele probleme care țin de promovarea culturii tradiționale din Sălaj, participanții la dezbateri au identificat inițiativa, existența specialiștilor, promovarea valorilor culturale prin pliante, CD-uri, DVD-uri etc. (Elena Musca), cercetarea și valorificarea folclorului cât mai aproape de autentic (Aurora Moga Popovici), responsabilitatea din partea celor care răspund de acest domeniu (Onorica Abrudan), colaborare între specialiști (Ioan Pinteau), informare și colaborare între instituții (Rodica Pop Seling), să ne întâlnim mai des și să comunicăm mai bine (Lucreția Bolba), mult suflet și multă responsabilitate (Ioan Iluț).

Ce vrea Europa de la noi în materie de cultură tradițională?

Mai mulți dintre cei prezenți au pus problema proiectelor. "Cum să facem proiecte?" E greu de făcut un proiect bun, chiar dacă identifiți problema și te străduiești de unul singur să respecti pașii unui proiect... Nu am făcut proiecte, nu am fost învățați să facem proiecte, nu suntem toți specialiști în elaborarea de proiecte - au opinat cei prezenți - cu atât mai mult cu cât nu poți vorbi de un proiect strict cultural. Turismul cultural presupune, pe lângă obiectivele, evenimentele culturale, și o infrastructură dezvoltată și servicii pe măsură... Mihaela Dumitrescu a vorbit despre câteva intenții și proiecte ale Fundației culturale româno-belgiene "Tinere valori". Proaspăt întoarsă din Gent, Belgia, unde a prezentat câteva produse și imagini legate de cultura tradițională sălăjeană, ea ne-a spus că străinii sunt foarte deschiși, vor să afle multe despre noi. Noi vrem să facem și să dăm mult în timp puțin; trebuie să facem, însă, puțin și bine. Convingător. Firmsc. Belgienii sunt interesați să vină la noi, dar nu să vadă folclor pe scenă ori cultură tradițională în expoziții și târguri ale meșterilor populari. Ei doresc să vadă războiul de țesut în casă, cu femeia care țese, să vadă împletitorii lucrând și roata olarului învârtindu-se. Ei vor să vadă tinerii jucând în curte, ori în șură, ca pe vremuri, îmbrăcați în costume populare. Vor autenticul. Vor mediul natural în care s-a născut cultura tradițională. Și noi vrem. Se mai poate, oare?! Trebuie să încercăm. E vremea programelor și proiectelor. Să ne grăbim că pleacă... trenul!

Heana PETREAN-PĂUȘAN

Caiete Silvane

Impresiile unui turist tomnatic (IV)

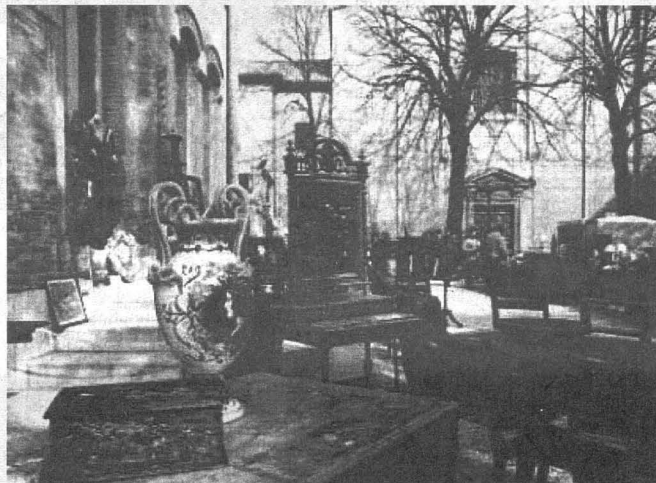
3 septembrie 2006

E duminică. Aseară, înainte de-a adormi, mi-a trecut prin gând că ne vom trezi duminică, dacă ne vom trezi (!). Eram atât de obosit, încât am adormit foarte repede lăsându-l pe Aurel să citească. Sunt convins că s'fioră, deși mi-am luat picăturile Olynth cu mine, însă el și-a procurat dopuri pentru urechi, în urma avertismentului meu lansat încă din vară. Dar și el are un somn agitat. Băguie și hârâie din laringe de parcă îl înecă vegetațiile. În sfârșit, mă trezesc sătul de somn, dar cu gândul de-a seară în reluare: E duminică. Și e liniște afară, și în hotel... Numai autoutilitarele cu aprovizionarea mai întrerup calmul acestei prime zi de duminică a lunii septembrie. Bioritmul lui Aurel e diferit de-al meu. Obișnuit să stea noaptea până la ore mici, a doua zi doarme mai mult. Mai rămân întins în pat, sub ceașaf, încercând să lupt cu deprinderile. Cum făceam în timpul primelor zile din vacanțele studențești, acasă. Îi auzeam pe-ai mei cum se străduiau să nu mă trezească; vorbeau în șoaptă și umblau tiptil. Mă trezeam bănuind că nu trebuie să mă grăbesc, era doar vacanță, rămâneam curbărit în așternut, cu senzația că așa mai dormi.

Pregătiri matinale obișnuite. Îmi iau ziarele și revistele aduse din țară și ies pe balcon. Mă așez în singurul fotoliu de plastic și deschid **România literară**. Numărul 34 din 25 august. Nicolae Manolescu susține în pagina 1, referitor la **Ion Călugăru**, că "din păcate, (acesta n.m.) nu știe să extragă din specificul rasei (e vorba de evrei - n.n.) și al locului acea universalitate umană pe care o găsim la scriitorii geniali". Măi, să fie! Înseamnă că literatura română a dat extrem de puțini scriitori cu astfel de statut! Ceilalți nici n-ar fi trebuit să existe !? Îmi vine să răs citind, în același editorial, că Jean Bart este "un amator în literatură, ca și C. Hogaș". Doamne, cât mi-a plăcut în prima etapă a adolescenței romanul acestuia, **Europolis!** Iar pe Hogaș (cu Piscița sa) l-am citit doar pentru că am fost obligat de programa școlară. Și, cinstit să fiu, nu prea m-a "prins". Mă rog, chestie de gust (mă refer la editorialul semnat de N.M.). Și de erudiție, biensur. Am avut întotdeauna încredere în aprecierile domniei-sale. Ceva mai încolo, în **Strigătul**, Alex Ștefănescu, după ce o bicituiește cu blândețe (iată oximironul!) pe Marta Petreu, cade brusc și venturian în genunchi: "Dacă nu emoționează, poemele Martei Petreu provoacă admirația, ceea ce nu e puțin (...). Ele reprezintă o creație intelectuală bine articulată, fără urmă de amatorism. Poeta proiectează și confecționează viziuni de mare anvergură, în jurul cărora ne putem învârti cu gura căscată!". Este vorba despre relativ recent apărutul volum de poeme **Scara lui Iacob**. Cum adică, "dacă nu emoționează"? Atunci nu mai avem de-a face cu poezia, a cărei prim impact asupra cititorului/auditorului îl constituie emoția ca reflex al sensibilizării! Fie-mi îngăduit să constat că onorabilul domn cronicar literar tratează opera uneia dintre

poetesele importante ale contemporaneității literare române, pe alocuri, cu o doză de "involuntară" ironie, ca și când ar scrie despre un eminent debutant. Am avut ocazia să petrec în compania sentențiosului critic și istoric literar circa 20 de ore la Zalău, în cadrul unei întâlniri dintre redactorii și colaboratorii ai revistei **Tribuna** din Cluj cu membrii **Cenaclului Literar Silvania**, unde fusese invitat special, finalizată ardelenește la cabana pionierilor de pe Meseș. Ce tineri eram! Și cum nu ne mai păsa de faptul că era cel puțin unul printre noi care urma să-și scrie a doua zi după eveniment informările! Se spuseseră destule bancuri interzise. Numai că nu ni s-a întâmplat nici unuia nimic de natura evidențelor. Doar calomniile (zvonicică) referitor la (dez)orientarea sexuală, sau absența de pe unele tabele "secrete" cu privilegiatii, aflate la gestionarii câtorva magazine, sau calomnierea și hărțuirea psihologică a copiilor unora dintre noi. Bănuiesc, fără prea mari și adânci regrete, că dl. Alex o fi uitat episodul pasager și comun din existența noastră "la comandă" în istoria mișcărilor (frământărilor, zvrăcolirilor) literare contemporane.

Aurel s-a trezit. E bine-dispus. De ce-ar fi altfel? Vine spre balcon. Mă tachinează în felul său amical, colegial, reproșându-mi că prea am trântit ușa de la baie. Și eu care făcusem tot posibilul să nu deranjez! Dar așa e: atunci când

vrei prea mult să protejezi, se produce un incident contrar. Ne îmbrăcăm lejer, dar decent, și coborâm la micul dejun. Treceam pe la bufet, de unde ne autoservim cu tot ceea ce dorim dintr-o gamă largă de produse: cereale, iaurt, lapte, suc, sortimente de patiserie, ciocolată, gemuri, unt, margarină etc. Ne așezăm la aceeași masă de aseară. Uite că s-a schimbat ospătarul! Suntem serviți de un bărbat nițel peste patruzeci de ani, înalt, suplu, ușor adus de spate (deformare profesională, așa crede), păr cărlișorțat, fizionomie de om uns cu toate unsoarele, simpatie în seriozitatea trucată cu care

te abordează. Pepe! Așa ni se recomandă. Plin de solicitudine, răspunde curiozității noastre. Este din Napoli. Și e plăcut surprins de italiana cu care conversează Aurel. Ni se aduce micul dejun cald, apoi cafea. Măncare pe săturate. În taxa sejurului, pe lângă plata camerei, am avut posibilitatea să optăm pentru două din cele trei mese zilnice. Am hotărât, de acord cu sugestia prietenului meu, să alegem micul dejun și cina, astfel creându-ne un segment confortabil de timp pentru vizitarea unor obiective turistice și

albaștri. Bine dispuse, discută dezinvolt și răd cu poftă. Se vede treaba că au venit singure pe litoralul italian. Dacă locuiesc la **Capitol**, fac parte și ele din clasa de mijloc. Altfel ar fi tras la un hotel din casa de patru stete. "Hai să ne răcorim!" zice Aurel. Am văzut destul. Ne ridicăm și, sporovăind, ne îndreptăm spre apă. După câteva minute, el iese, eu mai rămân. Simt că-mi face bine acest gen de mișcare.

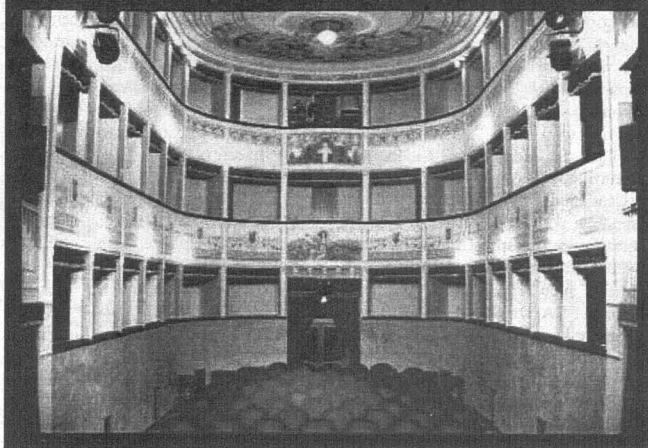
Pe la 12.30 plecăm spre hotel. Toate parcurile sunt ocupate. Multime de motorete, scutere, motocicletă de o parte și alta a trotarelor aliniată pe acostament. Mă opresc din loc în loc să admir formele ciudate ale câte unui scuter-motocicletă de 500 sau 800 centimetri cubi. Ajuși la hotel, după duș, scoatem mănecarea ce ne-a mai rămas de ieri, însă Aurel s-a aprovizionat de acasă ca pentru o expediție la Polul Nord. Veteran al ieșirilor în Italia, știe că nu ajung banii și pentru masa de amiază. Eu n-am prea știut ce și cât să iau. Dar nici nu l-am întrebat. Îmi promis că voi cumpăra apa minerală și berea. Să spun drept, nici nu mi-e prea foame. Măncăm, apoi ne întindem nițel. Ațipim. Mă trezesc, îmi spăl ciorapii din timpul călătoriei și a periplului milanez. La plajă și la înot în Adriatică. După cină. Comandasem o butelie de vin roșu demi-sec. Pepe turnă cu decență în pahare, apoi lipi o etichetă pe sticlă cu numărul camerei, pentru a o recunoaște pe raft a doua zi. Leșim la plimbare prin oraș. Străzi pavate, marginite de clădiri vechi, masive. O adevărată istorie a arhitecturii de prin secolele XVIII până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. În zona balneară, ca să zic așa, casele sunt mai recente, cu maximum un etaj. Domină hotelurile cu șase - zece etaje, îngăduind împrejur construcții moderne, locații ale unor magazine, baruri, restaurante. La intrarea pe strada Republicii (viale dalla Repubblica), un tânăr, lângă un perete, își câștigă existența cântând la flaut diverse melodii aluziv-clasice. În cutia pe care o avea în fața picioarelor, câteva monede și vreo două bancnote. S-a înserat, dar orașul e luminat "a giorno". Ceva mai încolo, un alt instrumentist interpretează la nai valsuri aproximativ vienez. Lume multă de toate națiile. Exagerez. Doar câteva nații. E o răcoare plăcută. Clădirile mai importante, cum e și Teatrul Rossini, bisericile și citadela, zămbesc alintate sub dușul reflectoarelor. Ne întorcem alene la hotel. Terasa e animată de câțiva turiști. La o masă mai dosnică, personalul restaurantului se distrează de glumele și giumbușleurile lui Pepe. În cameră, pornim televizorul, ascultăm știrile și urmărim distrați un concurs pe teme de cultură generală. S-a mai stins o zi. Iar eu am făcut insolatie. Trebuia să fac și eu ceva, nu? Mă badjonez cu alcool medicinal și iau două aspirine. Aurel mă amenință, după ce mi-a inventariat reținerile în abordarea conversațiilor cu gazdele noastre, că de mâine va vorbi cu mine doar în italiană. He-he, s-o vedem și pe asta! E încântat de conținutul cărții pe care o citește, și-mi traduce câteva fragmente din obiceiurile casei imperiale a Chinei în perioada când se instaura comunismul maoist. Într-adevăr impresionant. Încă odată: Noapte bună români, oriunde v-ați afla!

Viorel TĂUTAN

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

TEATRO VITTORIA

Città di Pennabilli

Caiete Silvane

Augustin Mocanu, Folclor poetic

* *Antologie din aria Codru-Valea Sălajului* (Ed. Caiete Silvane, Zalău, 2007)

"Creдем că nu poate exista o imagine mai cuprinzătoare, mai obiectivă prin realismul ei, mai frumoasă prin sinceritate, mai profundă și mai firească despre viața românului decât propria sa creație folclorică" - mărturisește Augustin Mocanu pe coperta a IV-a a recentei sale cărți *Folclor poetic. Antologie din aria Codru-Valea Sălajului* apărută la Editura Caiete Silvane. Este a șasea carte a profesorului Augustin Mocanu și a cincea de folclor: *Pe cel deal cu dorurile - folclor poetic din județele Maramureș și Sălaj*, (Ed. Caiete Silvane, Zalău, 2001); *Folclor din Țara Silvaniei* (Ed. Caiete Silvane, Zalău, 2004), *Floare de Rai - antologie de poezie populară* (Ed. Silvania, Zalău, 2004), monografia *Boju - 790 de ani* (București - Slobozia, 2005) și *Colinda "Fata de măior"* (Ed. Caiete Silvane, Zalău, 2006). Iată cum dragostea și preocupările pentru cultura populară ale unui dascăl de limba și literatura română și, mulți ani, director de liceu în Cehu Silvaniei s-au transformat într-un ... raft de cărți etnografice și într-un nume de referință în literatura de specialitate. De altfel, spre bucuria noastră și speranța noastră - nemurirea valorilor spirituale tradiționale - în ultima perioadă au apărut la editurile sălăjene mai multe lucrări etnografice, însă puține încă pentru graba cu care trebuie să arhivăm folclorul și, în general, cele mai importante piese ale patrimoniului cultural imaterial, fie prin tipărituri, fie pe orice fel de suport material care durează în vreme.

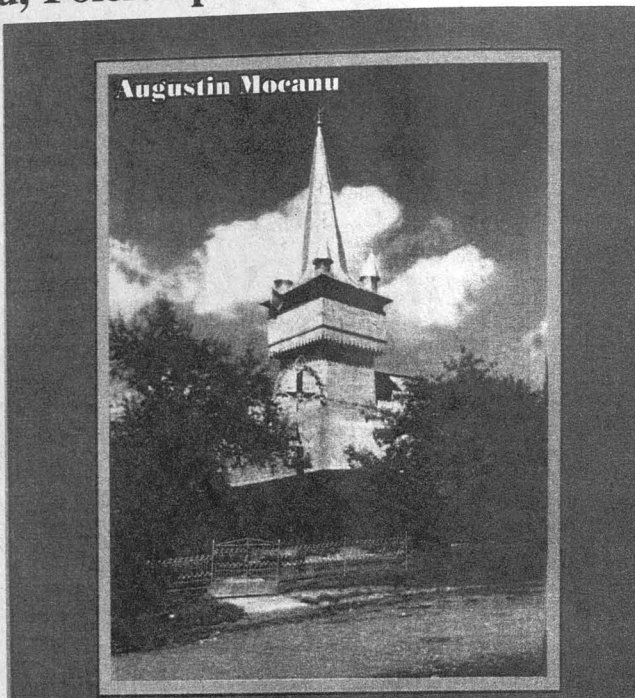
Pă deal vii, pă deal mă duc/ Și n-aiud cântec de cuc/ Nici de cuc, nici de voinic/ Numai gură de prunc mic/ L-o lăsat măsă durind/ Și l-o aflat doina zicând...

Cu acest motto, deosebit de semnificativ, își începe Augustin Mocanu antologia de folclor poetic din aria Codru - Valea Sălajului. În "Notă asupra ediției", autorul precizează că deține, încă de prin 1970, o importantă colecție de folclor poetic pe care a putut-o valorifica abia după anul 2000. "În activitatea de redactare a cărților noastre am avut în vedere pătrerea unanimă conform căreia aproape fiecare text folcloric are valoare de document social-istoric, cultural și spiritual. (...)

Volumul de față este o antologie zonală care cuprinde producțiuni poetice orale din arealul Codru - Valea Sălajului. Această arie se întinde între localitățile: *Supuru de Sus*, în județul Satu Mare, pe râul Crasna, *Bulgari*, în județul Sălaj, pe Valea Sălajului, *Aluniș*, pe *Someș*, în județul Sălaj, *Ardusat*, pe *Someș*, în județul Maramureș, *Crucișor*, aproape de *Someș*, în județul Satu Mare, *Soconzel*, în județul Satu Mare și înalpi la *Supuru de Sus*. Din punct de vedere administrativ, teritoriul acesta este împărțit între județele Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Satele Orța de Jos, MM, Giurtelecu Hododului, SM, și Moțiș, SJ; formează locul de întâlnire dintre județe". Aici nu vorbim de interferențe folclorice, ci de aceeași identitate folclorică, pentru că, afirmă Mocanu, "În ce privește creația orală, acest spațiu se prezintă unitar: prin tradiția comună, prin gustul artistic și preferințele manifestate față de unele genuri și forme literar-muzicale cum sunt colindele, urările și creația lirică, ce dețin locul de frunte, prin stilul folcloric local și prin atracția către anumite motive și teme cultivate cu precădere". De altfel, știm că în Zona De Sub Codru, comună celor trei județe vecine, costumele populare este la fel, muzica și dansul, precum și numeroasele datini, în special cele legate de momentele fundamentale din viața omului - nașterea, nunta, moartea (vezi Victor Becheanu, *Obiceiuri ale vieții de familie* (Editura Silvania, Zalău, 2006).

În urma cercetărilor făcute în teren și în bibliotecă, Augustin Mocanu a ajuns la convingerea că "emblemă folclorică a zonei este colinda mioritică *Fata de Măior*, care cunoaște aici cea mai intensă circulație, depășind ca număr absolut și frecvență oricare altă zămislire orală prezentă în acest teritoriu și însumând 90 de variante din 196 existente în toată țara".

Din colecția de peste 1800 de poezii deținută de profesorul Augustin Mocanu, antologia la care ne referim cuprinde 709 poezii populare, selecția fiind făcută pe criterii valorii estetice și pe cel al reprezentativității pentru creația spațiului de referință. Organizat pe capitole și subcapitole, materialul poetic a fost grupat

FOLCLOR POETIC Antologie din aria Codru-Valea Sălajului

pe "genuri" și "după funcția socială pe care o îndeplinea în desfășurarea vieții comunităților rurale tradiționale unde creația orală, constituind o veritabilă enciclopedie cultural-științifică, spirituală și artistică, era una dintre componentele esențiale ale realității sociale - partea conceptuală a suprastructurii - căci existența umană însăși nu putea fi concepută fără folclor, acest depozit enorm al experienței mult milenare a poporului, bogat în idei, concepții, sentimente, mentalități și principii morale și de altă natură" - precizează autorul.

Cartea este structurată pe patru mari

capitole: *Descântece* De leac, De dragoste, De gospodărie); *Poezia obiceiurilor tradiționale* (calendaristice: colinde, mulțămite; poezia marilor trepte ale vieții: nuntă, înmormântare); *Epica - Balade familiale; Lirica* (cântece despre cântec, cântece de înstrăinare și singurătate, cântece de amărăciune și necaz, de jale și nenoroc, de cătănie și război, cântece satirice, de lume și petrecere, cântece de dragoste, despre natură și strigături la joc). *Glosar și Indicele de localități* vin să întregască o lucrare etnografică riguroasă.

Ileana PETREAN-PAUȘAN

Satul Borza - scurtă monografie

Satul Borza face parte din comuna Creaca, care este așezată în partea centrală a județului Sălaj în extremitatea nord-estică a munților Meșeș ocupând partea nordică a depresiunii Agrijului, râul cu același nume străbătând-o de la sud la nord.

Comuna are o populație de 3293 locuitori (1992) și o suprafață de 7416 ha.

Din punct de vedere administrativ, are ca vecini: la nord orașul Jibou; la est comuna Bălan; la sud comuna Românași; la sud-vest municipiul Zalău, iar la vest comuna Mirșid. Această comună cuprinde nouă sate: Creaca, Borza, Brebi, Brusturi, Ciglean, Jac, Lupoia, Prodănești și Viile Jacului.

Satul Borza este situat în partea nordică a comunei, pe dreapta Agrijului, fiind legat de Prodănești printr-un drum comunal având 106 case și 246 locuitori.

Despre satul Borza legenda spune că a fost întemeiat de un oștean moldovean rămas rănit pe aceste meleaguri în urma unor lupte. Vindecându-se, el și-a întemeiat o gospodărie și împreună cu un prieten s-au retras aici. Ținând cont că multe nume sunt de Moldovan și Cosma s-ar părea ca această legendă să respecte adevărul istoric.

În documente satul apare sub următoarele denumiri: 1469-Berzova, 1722-Borsva, 1750-Borzsa, 1760-Borzva,

1760-1762-Borzsa, 1834-Borova, Borza.

În anul 1848 aici existau 32 de familii, în 1908 erau 70 de case și 347 de locuitori. De asemenea exista o școală profesională cu un învățător calificat și școala de repetenție, o biserică din lemn cu hramul "Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril", care a fost restaurată printr-un program finanțat de guvern în anul 2000, iar acum este monument de arhitectură alături de celelate biserici din comună. Este situată pe un deal cu pereți de stâncă și chiar dacă este mică lasă o impresie de neuit putând observa chiar de la intrarea în Sfântul Lăcaș o inscripție în slavă care spune că: "Iată din mila lui Dumnezeu această biserică au început a o zidi în anul 1758, în biruința Crăiesii Marii Terezii, fiind meșter Breaz lanoș de la Gileaiu".

În acest an am inițiat un proiect de mediu, care se află în derulare (sunt în căutare unor fonduri) despre obiectivele turistice ale acestui sat, care sunt:

STEJARUL SECULAR (Quercus robur), care "păzește" biserica ca un soldat de peste 100 de ani având o circumferință de 4,20m și o înălțime de cca 20 metri.

POIANA CU LĂCRĂMIOARE, care este așezată într-o zonă numită "Piatra Pintii". Bătrânii satului spun că de pe această piatră ar fi "sărit" Pinea Viteazu până în satul Moigrad când a fost

înconjurat de oștenii unguri pentru a fi prins. Suprafața ocupată de aceste plante deosebite cu un miros foarte plăcut este de aproximativ 2 hectare în satul Borza și 2 hectare în satul Gălgău din comuna Bălan.

PIETRELE: "HOREA, CLOȘCA și CRIȘAN" se pot vedea din depărtare. Aceste pietre care au înfățișarea unor oameni stând parcă de veghe asupra satului într-un loc numit "Podirei". Sunt marne formate dintr-un amestec de argilă (lut) și calcar (piatră de var) în diferite proporții și de diferite culori și gresii: roci dure formate prin cimentarea nisipurilor cu diverse materiale având o grosime de 200 metri. Aceste stânci sunt ceva mai mari decât "Piatra Dracului" din Hida, care a fost declarată monument al naturii.

Când ajungi acolo priveliștea este una magnifică: poți vedea satele: Prodănești, Lupoia, drumul spre Ciglean și chiar Creaca. Aceste stânci se aseamănă cu "Babele" și cu "Sfinxul".

PEȘTERA DE PE IERTAȘ este o peșteră de tip carstic care s-a format de-a lungul anilor prin infiltrarea apei prin niște gropi: 6 sunt mici și 3 sunt mari, având cea, 2 metri, situate pe pășunea Iertașul cel lung, "a iertui" -a defrișă, (d-na prof. Cosma Lucreția).

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Camelia COSMA

Caiete Silvane

Sfânta Maria Mare

"Maica Domnului, înainte de a fi devenit Mamă de Dumnezeu în umanitatea Sa, a fost Mamă de Dumnezeu în divinitatea Sa, și nașterea pe care l-a dat-o în divinitatea Sa este figurată prin nașterea pe care Dumnezeu a avut-o în Ea ca Om"

Meister Eckhart

"And as we wind on down the road
Our shadows taller than our soul
There walks a Lady we all know
Who shines White Light and wants to show
How everything still turns to Gold
And if you listen very hard,
The tune will come to you at last
When all is One and One is all
To be a Rock and not to roll"

Page, Plant - Stairway to Heaven

În Omul și devenirea sa după Vedanta¹ Guénon transmite următoarele:

"Purușa este pentru ansamblul unui domeniu format de o treaptă determinată a Existenței (spre exemplu domeniul individual) asimilat lui Prajapati (Domnul ființelor create, această expresie îi aparține chiar lui Brahma care este conceput ca Voiața Divină și Ordonator Suprem); Prajapati este și Vishwakarma (Principiul constructiv universal); Voiața Divină se manifestă cu deosebire în fiecare din ciclurile speciale de existență, ca un Manu al aceluiași ciclu, care-i dă legea (Dharma); Manu nu trebuie privit ca un personaj, nici ca un mit, ci ca un principiu care este la propriu Inteligența cosmică, imaginea reflectată a lui Brahma, și în realitate, una cu El, exprimându-se ca un legislator primordial și universal."

Să încercăm să explicăm acest fragment. În tradiția hindusă, Sinele este ceea ce Eckhart numește *fecioara-femeie*². El poartă numele de Atma, iar Atma nu este decât alt nume al lui Brahma. Într-una din predicile sale³, Eckhart începe cu următorul citat din Luca 10, 38: "Intravit iesus în quoddam castellum et mulier quaedam, martha nomine, excepit illum in domum suam". Fragmentul e tradus în felul următor de către maestrul renan: "Domnul nostru Iisus Christus a urcat până la o cetăție, unde a fost primit de către o fecioară, care era o femeie."

Această "cetate" unde e primit Christos, e ceea ce Eckhart numește *cetăția din suflet*, și această sintagmă este expresia riguros corespondentă a ceea ce în Hinduism se numește *Brahmapura* - Orașul lui Brahma (pura = oraș). Brahma, considerat ca locuind în această cetăție, e numit Purușa.

Aflăm din fragmentul citat din Guénon că Purușa este, pentru o treaptă de existență sau nivel ontologic, asimilabil lui Prajapati care nu este altul decât *Isvara*⁴. Prajapati este Domnul ființelor create, deci Principiul manifestării, adică Logosul, Cuvântul, Christos. Dumnezeu lui *Genezei Vechiului Testament* e Logos-ul, adică al doilea *hypostas* al Treimii. Christos e Principiul manifestării⁵; Dumnezeu de care vorbesc Sfântul Dionisie Areopagitul și Eckhart, adică Tatăl Treimii, este "cea care le depășește pe toate, care e simplu dezlegată de toate și dincolo de toate", după cum afirmă primul din cei doi.

Așa fiind, Prajapati (*Isvara*), spune Guénon, e conceput ca Voiața Divină. Putem în aceeași măsură să-L concepem și pe Christos ca Voiața Divină și nu doar pentru că e Fiul lui Dumnezeu, ci tocmai pentru că e Dumnezeu însuși; or, această "ieșire" din Dumnezeu trebuie privită ca o exteriorizare feminină raportată la o Tăcere Supraluminoasă masculină. Această Voiața Divină e ceea ce tradiția hindusă numește *Shakti* în Kabbalah ebraică *Shekinah*. În tradiția creștină occidentală, aspectul corespondent al *Shakti*-ei hinduse este *Madonna Intelligenza*⁷ iar în ortodoxie, *Sfânta Sophia*.

Dar mai aflăm din același fragment citat mai sus că "Voiața Divină (adică *Shakti* hindusă) se manifestă (Shekinah ebraică semnifică "prezența reală a Divinității", "locuirea lui Dumnezeu"; Guénon transmite și Prezența trebuie întodeauna raportată la instituirea unui centru spiritual, fapt care ne duce cu gândul la existența unei identități între *Shekinah*, *Shakti* sau *Mireasa Superioară* și *Avatara*; această *Locuire* se manifestă prin *Pace*, și este vorba aici de acea *Pace* specifică Centrului prin excelență, în sensul curcerii identității, a nonualității, a vizionii sintactice directe nereflectate. *Pace* care în sâmburele metafizic al Ortodoxiei se numește *Ishih* iar în Islam Ea este *Sakinah* (Marea Pace) cu deosebire în fiecare din ciclurile speciale de existență, ca un Manu al aceluiași ciclu, care-i dă legea (Dharma); Manu nu trebuie privit ca un personaj, nici ca un mit, ci ca un principiu care este la propriu Inteligența cosmică, imaginea reflectată a lui Brahma, și în realitate, una cu El,

exprimându-se ca un legislator primordial și universal".

Există o identitate între Principiul immanent (*Sinele*) și Logosul Creator, deși *Paramatma* este mai adânc decât *Atma*, fiind Suprema Realitate dincolo de Ființă și de orice determinare. Este Infinitul Absolut și nedeterminat. Voiața divină (*Shakti*), manifestarea acestei Voite (*Shekinah*), Pacea (*Sakinah*), Centrul spiritual (*Cetăția din suflet*, *Brahmapura* - iar aici trebuie să precizăm că poate fi vorba în aceeași măsură de un centru exterior, cum e Santiago de Compostela, Ierusalimul, Kaaba, etc., cât și de unul interior care în toate tradițiile nu e altul decât inima), *Manu*, ca principiu legislator primordial, și deci Inteligența cosmică, *Sophia*, *Hagia Sophia*, *Madonna Intelligenza*⁸ sunt aspecte ale Personalității divine.

Aici fiind, să ne îndreptăm atenția asupra fragmentului citat mai sus din metafizicianul renan. Îl vom mai reda odată: "Domnul nostru Iisus Christus a urcat până la o cetăție, unde a fost primit de către o fecioară, care era o femeie." și credem că ar fi util să punem acest fragment în legătură cu altul care apare în folclorul românesc, depozitar bogat de vestigii tradiționale: "De cu seară, fecioară, / Peste noapte mămușoară / Și dimineața văduvioară"⁹. Mireasa Tâmasă arată că primul vers se referă la *Mireasa Superioară*, *Shakti*, al treilea vers o desemnează pe *Prakriti*, *Mireasa Inferioară*¹⁰, iar cel din mijloc rostește despre Punctul din Cumpăna Cerului, care ține cele două surori în echilibru.

Atunci când Christos intră în Templu (Inimă)¹¹, Templul trebuie să fie gol (*ledic*)¹². Numai Dumnezeu îl cunoaște pe Dumnezeu și dacă e cineva care îl așteaptă deja acolo, nu e nimeni altul decât Același Dumnezeu necreat. Fecioara îl poate primi pe Christos, adică e pregătită să o facă tocmai pentru că nu era doar fecioară ci și femeie. Eckhart spune limpede: "dacă omul ar rămâne fecior pentru todeauna, nici un rod n-ar proveni dintr-însul. Dacă însă este menit să aducă roade, atunci este necesar ca el să fie o femeie"¹³. Fecioara-femeie e sufletul individual care și realizează adevărata Identitate¹⁴.

La Eckhart, *fecioara* desemnează starea de *jivan-mukta*, de eliberat în timpul vieții corporale, expresia folosită de el este *ledic*: "Fecioara înseamnă omul desprins (ledic) de toate imaginile străine de el însuși (să se citească aici străine de Sine, n.n.), tot atât de desprins ca și atunci când el nu există (când omul-creatura nu există, ceea ce există e Suprema Realitate; de asemenea, se poate lua și literal: când el nu există, El există; se vorbește cât se poate de limpede despre anihilarea individualității, a ego-ului, n.n.)"¹⁵.

Toate acestea ne trimit în fapt la *cumcordia* hierogamică. Căci de fapt Christosul trebuie să ia în căsătorie Fecioara, adică omul desprins (*ledic*), eliberat, din uniunea cărora se va naște Mesia, Christosul¹⁶. Exact asta povestesc versurile: "De cu seară, fecioară, (în ajun, cel desprins așteaptă ca un receptacul coborârea *nousului*, n.n.) / Peste noapte mămușoară (uniunea hierogamică din Cumpăna Cerului unde cei doi soți sacri sunt Unul și Același; se produce *metanoia* - schimbarea minții, când Intelectul coboară în Inimă - Identitatea Supremă; Christos se căsătorește cu Christos, n.n.) / Și dimineața văduvioară (episodul din Beith-Lehem, Soarele de la Miezul Noptii coboară pe Cumpăna prin și în pântecul celei a cărei Sot Diniv Ia devenit Prunc Sfânt; văduvioara, Sfânta Marie Mică, Mireasa Inferioară; n.n.)".

La Eckhart avem exact același lucru. Fecioara din ajun e împlinită doar prin partogeneză, deci atunci când e "mămușoară"¹⁷: "Iisus este unit cu fecioara-femeie și ea cu Iisus, iar ea luminează și strălucește împreună cu el întocmai ca un singur Unul"¹⁸.

Mihnea CĂPRUȚĂ

¹ Ed. Antet, 1995; fragmentul citat se află la p. 44.

² Vom reveni mai jos asupra acestui punct.

³ Vezi Meister Eckhart, *Cetăția din suflet*, Ed. Polirom, Iași, 2003, Predica a doua.

⁴ *Isvara* este Personalitatea divină, deci prima autodeterminare a Principiului Suprem și corespunde lui Dumnezeu din cele trei monoteisme religioase. Personalitatea de care vorbim aici nu trebuie confundată cu *hypostas*-ul Treimii creștine, căci sensul ei este acela de *ousia*. Cu alte cuvinte, Personalitatea divină de care vorbim aici este Ființa pură.

⁵ Faptul că Prajapati este și *Vishwakarma* (Principiul constructiv universal), nu face decât să întărească ceea ce spuse mai sus pentru că acest *Vishwakarma* este ceea ce tradiția creștină occidentală, în sâmburele ei esoteric, numește Marelui Arhitect al Universului. William Blake, care a fost un strălucit reprezentant al Hermetismului, îl reprezintă pe Acesta la începutul lucrării sale *Europe A*

Prophecy, sub numele de *The Ancient of Days*. Interesant este că în Ortodoxie, avem în iconografie tema lui Hristos Cel Vechi de Zile. Ea este destul de rară pentru a nu exista riscul confuzării credinciosului, tocmai fiindcă Fiul apare reprezentat ca un bătrân cu părul și barba albe, și astfel poate fi confundat cu Tatăl; pentru aceste considerații privitoare la tema lui Hristos cel Vechi de Zile a se consulta Constantine Cavarinos, *Ghid de iconografie bizantină*, Ed. Sophia, București 2005, p. 173-177; să nu se uite că în iconografia creștin ortodoxă imaginea Tatălui este riguros interzisă reprezentării; acest fapt nu se datorează nici unui alt motiv decât acela că Dumnezeu este Tăcere pură.

Shakti este de la propriu activitatea divină. Or, orice voințe este de la o ieșire din ceea ce *Dao de jing-ul* numește "lipsa dorinței" care e proprie doar Misteriosului Anonim. Orice exteriorizare a Principiului Suprem se produce prin *Shakti*, și este *Shakti*. Deci prima Autodeterminare a Dumnezeirii în sensul eckhartian este de la o ieșire din Tăcere și așa cum Creția este *ex nihilo*, deci din Propria-I Esență și Substanță și nu din altceva care să-l fie exterior cici nu e ceea ce să nu fie El, și prima Autodeterminare se face prin Sine, de către Sine și pe Sine.

Apropo de ceea ce am spus în nota anterioară, Intelectul pentru a fi ceea ce e, are nevoie de un obiect al inteliecției și de un mijloc prin care să se producă inteliecția. Or, ceea ce Inteligența pură cunoaște prin propriu-Intelect este toamă Intelență. În altă ordine de idei, *Madonna Intelligenza* este des înconștient în contextul *Fedeli-lor d'Amore* și trebuie să se vadă în *amoralul* cântat de trubadurii medievali, o referință mai mult sau mai puțin voalată la Aceasta (atragem atenția că hermeneutice moderne au plăcut mai mult întodeauna prin lectura distorsionată a "reliefului" unei lumi apuse; distorsiunea apare în momentul în care sunt utilizate instrumente și mentalități anacronice; Evul Mediu european este o altă lume decât Europa modernă; nu credem că greșim dacă vedem o apropiere între ceea ce se numește "courtly love" și *cetăția* lui Eckhart sau *Brahmapura* hindusă, cu atât mai mult cu cât am arătat mai sus că ceea ce are-L întâmpină pe Christos în Cetate este "o fecioară, care era o femeie". Vom dezvolta asupra acestei predicii a lui Eckhart ceva mai jos). Aceste lucruri au o mare legătură cu tema *Melancholiei* care apare însă cu pregnanță în Renaștere etimologică, *melancholia* înseamnă "bilă neagră".

¹¹ Explicațiile din paranteze ne apăsă.

¹² În ebraică, Tabernaculul este desemnat prin termenul *mishkan* (Locuința lui Dumnezeu); termenul are aceeași rădăcină verbală cu *Shekinah*; vezi Guénon, *Regele Lumii*, Ed. Rosmarini, București, 1994, p. 26; să nu se piardă din vedere subiectul pe care îl tratăm; toate aceste aluzii vor deveni poate mai evidente atunci când vom vorbi într-un studiu viitor - despre Sfânta Maria Mică sau Mireasa Inferioară și Prezența (*Shekinah*) Întrupării se va produce prin *Prakriti* (Substanța Universală), cei doi poli devenind Unul și Același în mod real, imediat și întrupat.

¹³ Vezi, *ibidem*, cap. 3.

¹⁴ A nu se confunda cu *ego*-ul, care este tocmai ceea ce trebuie depășit pentru a realiza *Dumnezeirea*; spune Eckhart: "Când sufletul ajunge în această lumină neamestecată, el se aruncă în neînțelegerea sa (aici subtilitatea jocului nu stă neapărat în rezolvarea dublei negații, ci în afirmarea unui miez (în arabă *lubb*) al miezului n.n.) atât de departe de tot ce este creat în neînțelegerea sa, încât cu nici o putere a lui nu se poate întoarce în condiția sa de creatură". (M. Eckhart, op. cit., predica 1, p. 21, Polrom, Iași, 2003).

¹⁵ Repetăm pentru cazul în care nu am făcut în deajuns de clar acest lucru: acest aspect feminin apare doar în raport cu creatura. El nu există în mod real. De altfel, se ajunge aici coborând de la metafizică la mitologie, iar în acest sens putem afirma că în ciuda acuzelor de ramolism și incapacitate spirituală aduse ortodoxiei, *Hagia Sophia* nu e decât strict vorbind o înecățenie culturală, mai mult sau mai puțin descufabilă, mitologizată și considerată "feminină"; nefind altceva decât exprimarea unui aspect divin. Dacă suntem atenți însă, în creștinismul occidental necesitatea mitologizării apare mult mai pregnantă: *Sophia* apare ca *Madonna*, *Notre Dame* sau *Our Lady*. Căutarea Gnozei (să se înțeleagă acest termen în sensul său propriu și real, diferit de cel referitor la dualismele crețice), a *Sophiei*, cu alte cuvinte Calea Metafizică spre Dumnezeu, apare în Occidentul european medieval ca una devoțională, afectivă - cu alte cuvinte specific marianică - *the courtly love*, *cavalierismul* (care, de asemenea, trebuie înțeles în sensul său real, ce vorbește despre o Cale Regală, cosmologică - prin care limita atinsă este cea a Paradisului terestru - a celor ce se numeau *belatores* - corespondenți castei *kshatriya* din India) nefind altceva decât exprimarea în termeni erotici, a căutății, a *questei*, de curcieren și deci apropiere prin identitate, a Centrului. Creștinismul în sine a venit cu un mesaj mai degrabă afectiv decât gnostic, și cu toate acestea el nu ar fi putut trăi fără să fi fost ceea ce este și fără să posede miezul transcendent iminent și imanen, pe care noi îl numim esoterism sau metafizică.

Acest miez apare mai pregnant în Ortodoxie iar în Ortodoxia însăși, în ceea ce păstrează ea mai frust și mai departe de lume, și anume în monahism și nu uităm, spre exemplu, că în tâlbulugul modernizării (părilor Române de la începutul secolului 19, monahismul a fost cel care a fost depozitarul *sâmburelui*, și nu Biserica, și nu e întâmplător că tocmai atunci apare loc "episodul" ishah al lui Paisie Velicikovski). Aceasta pe lângă faptul că în cadrul Creștinismului, Ortodoxia e singura care mai păstrează un sâmbure metafizic care, se pare, Catolicismului îi lipsea chiar și în perioada medievală având în vedere necesitatea relațiilor "subterane" ce au existat pe vremea crucejardelor între elitele creștine occidentale și cele arabe (hermetismul, ca sâmbure esoteric al Occidentului se oprea la un nivel cosmologic). Despre *Notre Dame* și *Sfânta Sophia* vezi și Mireasa A. Tâmasă, studiul *The Near West* apărut în SUA în revista de studii tradiționale *Sophia*, text care a fost încorporat și în ediția

engleză a cărții sale *Mânia Zeilor (The Wrath of Gods)*.

¹⁶ Versurile apar în basmul transmis de D. Stăncescu, *Călăgăraș, apud Mireasa A. Tâmasă, Din Negura de vreme*, Ed. Mirton & Rose-Cross Books, Timișoara-Toronto, 2003, p. 24.

¹⁷ *Nunta Metafizică* se desfășoară dincolo de manifestare, cu *Nirguna* drept *Mire* și *Saguna* ca *Mireasă*; *nunta cosmologică* îl are pe *Saguna Mire* și pe *Prakriti* mireasă; evident că acestea nu trebuie luate literal, ci doar ca suport pentru înțelegerea realității metafizice. Ca paradigmă mitologică o avem pe *Mariam*, *The Lady*, *La Madonna*, unind în Ea cele două aspecte feminine ale divinității - *Shakti*, cel înalt, și *Prakriti*, cel inferior - care îi dă naștere lui Christos, *The Lord*, *Il Signore*, fiindu-i asfel Mamă, Fiică și Soție; Dante, care se numără printre *I Fedeli d'Amore*, scrie în *Paradisul XXXIII*: "Vergine madre, figlia del tuo figlio".

¹⁸ Se poate vedea aici foarte limpede simbolismul pragului, al lui Ianus, care situându-se în Centru, în Cumpăna "dintre", cu alte cuvinte "niciunde" căci transcende spațiul, privește cu o față spre *Iana Coeli* (*Shakti* ca *Diana*) iar cu cealaltă față spre *Iana Inferni* (*Prakriti* ca *Hecate*). De asemenea, apropo de *Prakriti* ca *Matroana Inferioară*, versurile stau în legătură evidentă cu planeta *Venus* care e *Lucifer*: primul vers desemnează *Lucaefărul* de la crepuscul, al treilea *Lucaefărul* din zori, iar cel din mijloc vorbește despre *Lucaefărul* din miez de noapte. Simbolismul este extrem de bogat, și nu putem dezvoltă asupra lui fără a ne depărta de tema pe care o abordăm. Totuși pentru a înțelege ceea ce doar am amintit în treacăt, vom încerca să sintetizăm la maxim: "peste noapte mămușoară" numește axul, pe Iana Bifrons, asimilabil lui Christos, Soarele de la Miezul Noptii care-i ghidază pe cei Trei Regi Magi, Chakravarti (Cel care învârtă Axul), Non-Dualitatea pură care ține în echilibru cele două Mirese; "de cu seară fecioară" o ascunde pe *Shakti*, pe *Shekinah* ca parădă a lui Metatron și în fapt *Una* cu El, fel cum *Diana* (*Iana*) e *Una* cu *Dianus* (*Ianus*), și la fel cum *Iana Sântana* e *Una* cu *Ion Sânt Ion* - se observă probabil cum numele sacre se mulează morfologic perfect pe sâmburele ce trebuie comunicat alegoric: *Ion Sânt Ion* [*sau Iana Sânt(z) Iana*] e o formulare simetrică care arată identitatea celor doi *Luciferi* prinși în cumpăna polară a *Sfântului*, *Căruia* *Il* servese drept determinări. "Dimineața văduvioară" este mireasa inferioară, *Malkuth*, *Lucifer* de jos, *Samael*, *Venitul* lui *Dumnezeu*, *VITRIOL*, otrăv care e îndemnă la catabază: *Visita Interiora Terrae Rectificando Invenies Occultum Lapidem*. *Mireasa Tâmasă* amintește (vezi op. cit., p. 24) că Fecioara e numită în tradiția creștină *Stella manutina* (*Lucaefărul* de dimineață, deci sub aspectul *prakritian*), dar și *Stella maris*, *Steaua Polară*, deci Soarele din Miez de Noapte, *Hagia Sophia*.

¹⁹ De fapt Prezența (*Shekinah*) lui Christos în inimă este o realitate. *Shekinah* nu e condiționată de nimic. Incapacitatea realizării Ei de către individ face ca Ea să pară a fi potențială și nu reală cum este de fapt.

²⁰ Spune Eckhart (p. 21, op. cit.): "nimeni nu este pe măsura acestui templu, în afara Dumnezeului celui necreat".

²¹ *ibidem*, p. 26.

²² Am ajuns la afirmarea Identității Supreme în care Cunoașterea Se cunoaște pe Sine prin Cunoaștere; de fapt aici avem un exemplu cum nu se poate mai bun pentru înțelegerea identității dintre *Shakti* și Logos: Cunoașterea (*Dumnezeirea*) Se cunoaște (activitatea divină (*Shakti*, *Mama* divină), abordată ca feminină în raport cu imobilitatea eternă a *Tăcerii*), prin Cunoaștere (*Logos*, *Sophia* - vedem că nu se poate face în mod real o distincție între *Înțelepciune* și *Cuvânt*). Apare deci clar că la nivelul Nuntii Metafizice Mireasa este *Una* și Același cu Christos. La acest nivel Mireasa este identică cu *Mama*, la fel cum Tatăl este identic cu *Fiul*.

²³ Sebastian Maxim, traducătorul textelor lui Eckhart în ediția citată de noi, traduce termenul astfel: liber, eliberat, lipsit de legături, necăstorit, vid.

²⁴ Meister Eckhart, op. cit., Predica 2, p. 25.

²⁵ Numai fecioara-femeie poate da naștere Christosului la fel cum numai coborârea *nous*-ului în inimă dă naștere metației.

²⁶ Am făcut această subliniere pentru a nu se trece cu ușurință asupra a ceea ce am vrut să spunem: *axis mundi* e osia care leagă toate *spretele* devenirii. În momentul în care se atinge centrul unui astfel de plan ontologic, se spune, într-un limbaj simbolic, că se deschide ochiul eternității, sau al simultaneității - spațiul și timpul dispar. În conștientă cel ce ajunge aici se identifică, dintr-un anumit punct de vedere relativ, simultan cu axul (vezi René Guénon, *Marea Triadă*, Ed. Herald, București 2005, cap. XVIII). Paradisul Terestru (centrul planului nostru ontologic), îi conferă celui care îl redobândește starea adamică. Or, Christos e *Manu* (Adam - deci Pântecul Superioare desemnează "mediul", dacă putem să ne exprimăm astfel, prin care coboară Mireasa, deci Axul care își este identic (sub rezerva aleasă relativității, vezi *Marea Triadă*, p. 191) Sieși în orice punct al Său. Stația, pe de altă parte, e Pântecul Inferior (dar tot în continuitatea Axului) în care pătrunde Christosul, deci centrul planului ontologic, plan pe care, din acest centru, Mesia (*Avatara*) îl pacifică, îl legiferează și prin acesta îl imprimă noua ordine (*lege*, *dharma*) - acestea sunt exact atribuțiile *Shekinah*-ei (consacrarea Centrului în interiorul și la nivelul unui anumit plan ontologic, pacificarea acestuia, în sensul suprem al cuvântului, despre care am vorbit mai sus) și ale lui Manu (legislator, rege și preot, *Melki Tsedek*, Rege al Dreptății. Scrie în *Epistola către evrei* (7, 1-3) a Sfântului Pavel: "Căci acest Melchisedec [...] fără tată, fără mamă, fără sprijin de neam, nevând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, ci, asemănând ființului lui Dumnezeu, el rămâne preot purtare". Pentru cele ce privesc subiectul Regelui Lumii, a se vedea René Guénon, *Regele Lumii*, Ed. Rosmarini, București 1994.

²⁷ M. Eckhart, op. cit., Predica 2, p. 28-29.

Biblioteci pe Internet

Vom deschide serialul dedicat prezențelor culturale pe internet cu bibliotecile românești, urmând să continuăm apoi, dacă va exista interes, cu cele străine, apariții periodice, pagini dedicate muzeelor, colecțiilor de artă, filmelor etc.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ PANAIT ISTRATI BRĂILA

<http://www.bjbraila.ro/bjpi5ro/>
Am ales să începem cu colegii noștri de la Brăila, deoarece ei fac parte dintr-un proiect sprijinit și de Biblioteca Județeană "Ionuț Scipione Bădescu" Sălaj din Zalău, legat de utilizarea on-line a bazelor de date create cu programul TinLIB. Colecțiile de texte electronice sunt în format PDF (necesită descărcarea și instalarea programului gratuit Acrobat Reader de la Adobe).

Autorii români se află la adresa:
<http://www.bjbraila.ro/bjpi5ro/SITE/03%20Diverse/06%20fulltext/ltrom.htm>

Aici veți găsi balade populare, povești și opere de Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu, Neagoe Basarab, Nicolae Bălcescu, Dimitrie Bolintineanu, Ion Budai Deleanu, Dimitrie Cantemir, Ion Luca Caragiale, Mateiu Ion Caragiale, Miron Costin, George Coșbuc, Ion Creangă, Barbu ștefănescu-Delavrancea, Mihai Eminescu, Emil Gârleanu, Calistrat Hogas, Ștefan Octavian Iosif, Petre Ispirescu, Alexandru Macedonski, Andrei Mureșanu, Costache Negruzzi, Anton Pann și Ion Slavici.

Îi felicităm pe bibliotecarii din orașul de la Dunăre pentru colecția de cărți scrise de autori străini (Hans Christian Andersen, Alphonse Daudet, Daniel Defoe, Charles Dickens, Karl May, Charles Perrault, Jules Renard, Walter Scott, Jonathan Swift, Mark Twain, Jules Verne și Oscar Wilde), majoritatea titlurilor sunt foarte cerute de cititorii de vârstă școlară, deoarece ele au fost incluse în bibliografia de literatură universală:

<http://www.bjbraila.ro/bjpi5ro/SITE/03%20Diverse/06%20fulltext/ltistra.htm>

SCRIPTORIUM

<http://www.scriptorium.ro/listacartilor.html>
Este un proiect inițiat și îngrijit de Adrian Dimulescu, care oferă o colecție de texte românești din domeniul public (mai vechi de 75 de ani), în diferite formate consultabile, folosind tehnologiile electronice de tot felul apărute în ultimii ani; edițiile electronice sunt disponibile în mod liber pentru a fi corectate, copiate, republicate de orice persoană interesată. Aici veți găsi Biblia sau Sfânta Scriptură (textul canonic ortodox, cu binecuvântarea Patriarhului Teoctist), volume de George Bacovia, Ion Barbu, Constantin Cantacuzino, Ion-Luca Caragiale, Mateiu Caragiale, Miron Costin, Ion Creangă, Mihai Eminescu, Nicolae Filimon, Calistrat Hogas, Nicolae Iorga, Petre Ispirescu, Mihail Kogălniceanu, Stoica Ludescu, Camil Petrescu, Ion Slavici, George Topărcescu, Grigore Ureche, Alexandru Vlahuță, Duiuiu Zamfirescu. În engleză: Kant, Shakespeare, Aristotel.

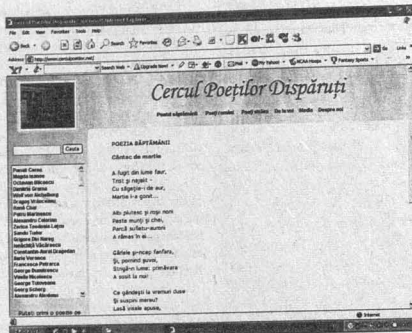
E-LIBRARIE

<http://www.elibrarie.ro/index.php>
Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică, sub egida Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației, a înființat în 2001 o librărie electronică, menită să disemineze (SIC) informația electronică de tip carte. Oferta este variată și cuprinde foarte multe domenii: arhivistică, arte, bibliologie, chimie, contabilitate, critică literară (Felicia Giurgiu, Lucian Ioniță, Paul Miclăuș, Otilia Hedeșan, Adrian Mioc, Floarea Nicola, Ion Siugariu), cultură și civilizație (Mihai Eminescu, Radu Mihai Crișan), divertisment, drept, eseuri, filozofie, generalități, informatică, inginerie, istorie (Ion Gavrilă Ogoran, Lucia Baki, Marin Gr. Nastase, Ecaterina Lung, Atanasie Berzescu, Paul Miron, Ioan Crăciun, Filon Verca, Miodrag Milin, Radu Mihai Crișan), istoriografie, lexic, lingvistică, literatură pentru copii, literatură română (Daniel Luca, Mihai Moldovan, Mihai Alexandru, Ion Izvor, Ioan Viorel Boldureanu, Horia Dulvac, Dan Negrescu, Ion Manta, Dusan Baiski, Paul Miron, Alexandra Vrâncănu, Ioan Crăciun, Veronica-Alina Constanțeanu, Madi Ciocan-Băluță, Ion Iliescu, Miodrag Milin), literatură sf (în engleză), literatură universală, matematică, medicină, mitologie, poezie (I. Chichere, Doru Ilana, Doru Ilana, Traian Cadan, Ioan Crăciun, Constantin Neculau, Simion Catau, Sabin Opreanu, George

Bera Arădeanu, Marcel Turcu, Iosif Caraiman, Paul Miclăuș, Liana Sabău, Gheorghe Izbănescu, Nicolae Sârbus Eugen Buraru, Nicolae Bara, Nicoleta Douca, Traian Pop Traian, Florina Drăgan, Adalbert Gyuris, Valeriu Drumeș, Monica Ilaș), politică, psihologie, religie, societate informațională, sport, științele naturii, stilistică, teatru, tehnic.

CERCUL POETILOR DISPĂRUȚI

<http://www.cerculpoetilor.net/>

Am descoperit cu plăcere această arhivă electronică de lirică românească și universală, destinată să-i bucure pe toți iubitorii de poezie. Intrucât numai numele poetilor români prezenți aici ar ocupa o pagină de revistă, să amintim doar autori traduși, prezenți pe acest sait: Anna Ahmatova, Charles Baudelaire, Karin Boye, Olaf Bull, René Char, Emily Dickinson, Gunnar Ekelöf, Victor Hugo, Erich Kästner, Pär Lagerkvist, Nicolaus Lenau, Li Tai Pe, Michelangelo, Adam Mickiewicz, Sigbjorn Obstfelder, Boris Pasternak, Francesco Petrarca, A S Puskin, Wislawa Szymborska, Petöfi Sandor, Edith Södergran, Rabindranath Tagore, Edmond Vanderammen, François Villon, Wolf von Aichelburg, Oscar Wilde.

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

Cuprinde mai multe biblioteci on-line, fiecare organizată independent (probabil ca urmare a unor diferite proiecte și surse de finanțare). Dacă ar fi să găsim o caracteristică comună a ramurilor adunate la această adresă, ar fi lipsa fișierelor arhivate, date a posibilității de download și de studiu pe un calculator fără legătură la internet.

http://www.unibuc.ro/ro/main_ebooks

Iată o primă colecție de cursuri și studii românești, din diferite domenii: științe exacte (matematică, fizică, chimie, informatică), științe ale vieții și pământului (biologie, geografie, geologie), științe umaniste (filosofie, filologie, istorie, psihologie, științe ale educației), teologie, științe sociale și politice (sociologie, asistență socială, științe politice, relații internaționale, științe administrative, științe ale comunicării), științe juridice, educație fizică și sport, geologie tehnică.

<http://www.unibuc.ro/CLASSICA/>

O mulțime de lucrări clasice, deosebit de interesante pentru studenții de la istorie sau cu preocupări umaniste, scrise de Petru Maior, I. Simionescu, A.D. Xenopol, V. Arion, V. Pârvan, G. Vălsan, Pericle Papahagi, G. Bogdan - Duică, Frederic Damé, N. Cartoian, N. Iorga, Ovid Densusăianu, V. A. Urechia, Eugen Kolbing, D. Caracostea, Ștefan D. Grecianu, Eugen Lovinescu, Mihail D. Korne, Henri Pirenne, Sava Athanasiu, Dr. I.G. Sbierea, Alexandru Vitencu, B.P. Hasdeu, Diaconul Coresei, Dr. Athanasie M. Marinescu, George Barițiu, Radu Rosetti, Th. Capidan, Episcopul Melchisedec, V.V. Hanec, Constantin Kogălniceanu, At. M. Marinescu, Ioan Bogdan, Ioan Bîrlca.

http://www.unibuc.ro/ro/biblioteca_virtuala

Grupează alte cursuri universitare, lucrări de referință și studii, scrise în special în limbi străine. Meniul de domenii cuprinde secțiunile de artă, bibliologie, biologie, chimie, comunicare, drept, drept administrativ, filologie, filosofie, fizică, informatică, istorie, jurnalism, management, matematică, mecanică, psihologie, sociologie, teologie, științe politice. El era funcțional la data ultimei vizite, drept care recomandăm celor interesați să folosească meniul alfabetic de autori din partea superioară a paginii de web.

BIBLIOTECA ROMÂNEASCĂ

<http://biblioteca.euroweb.ro/volume.htm>
Funcționează din noiembrie 1998, prin colaborare cu editurile românești, cu sprijinul rețelei Starnet, fiind menținut de către Editura Folium. Cuprinde colecții axate pe filozofie, eseistică, sociologie (Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu, Paul Zarifopol), istorie-memorialistică (Nicolae Iorga), biblioteconomie, literatură română clasică și contemporană (George Bacovia, Ion Barbu, I.L. Caragiale, Matei Caragiale, Petru Cimpoșu, Barbu Delavrancea, Mihai Eminescu, Ion Ghica, B.P. Hașdeu, Ion Iovan, Adina Kenereș, Camil Petrescu, Răzvan Petrescu, Mihail Sadoveanu), istorie și critică literară (Gh. Adamescu, Titu

Maiorescu, I. Munteanu, Paul Zarifopol), literatură populară, traduceri în limba germană sau engleză.

ȘCOALA-ONLINE

<http://www.e-scoala.ro/biblioteca/index.html>
Este o colecție realizată de o firmă pusă pe fapte mărețe, cu un stil agresiv de promovare, preluat de la case mai mari, dar cu accente caraghioase, ilariante: "Biblioteca Online - singura (SIC!) bibliotecă din România care este deschisă non-stop". Între noi fie spus, nici măcar nu sunt singurii care cred că sunt singurii (publicitatea și cuvintele mari, bată-le vina!). Pe lângă clasicii deja binecunoscuți din domeniul public (Bacovia George, Ion Barbu, Ion Creangă, Mihai Eminescu, Petre Ispirescu, Ion Luca Caragiale, Mateiu Caragiale, Ion Slavici, Calistrat Hogas, George Topărcescu, Duiuiu Zamfirescu, Constantin Cantacuzino), găsim și câteva rarități (Eugen Todoran, Titu Maiorescu, Heine, Marcus Tullius Cicero, Anton Pavlovici Cehov, Franz Bardou, Mircea Eliade, Marin Preda). Inedit și interesant este cursul de psihologie aplicată în domeniul militar:

<http://www.e-scoala.ro/psihologie/index.html>

INSTITUTUL DE MEMORIE CULTURALĂ

http://www.cimec.ro/Resurse/Biblioteca_digitala.htm
Este o bibliotecă specializată, creată în 1996. A fost creată de Institutul de Memorie Culturală, o instituție publică extrabugetară în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor. Biblioteca virtuală cuprinde secțiuni de arheologie, istorie, două ghiduri și câteva lucrări din literatura română clasică. Separat există o secțiune metodică cu lucrări de catalogare a cărților. Am amintit acest sait în special pentru legătura către APROGRAF (Biblioteca Digitală Națională a Manuscriselor și Cărților Vechi), unde curiosul găsește fascimile digitale a 194 volume (peste 50.000 de pagini), din colecția Bibliotecii Bathynaeum din Alba Iulia. De asemenea, tot aici întâlnim o foarte utilă bază de date: "Localitățile din România".

RADIO INTERNET ROMÂNIA

<http://radioromania.ro/main/bibliotecatb.htm>
Iată că pe lângă oficialul Radio 3 Net (fostul program 3, România Tineret Stereo, de pe undele ultracurte), pe internet au apărut și posturi private de radio, care, ca să atragă ascultătorii, le oferă un link către unele dintre posturile TV on-line românești și o colecție de texte electronice alese pe sprâncene: Constantin Chiriță, George Călinescu, Marin Preda, Ionel Teodorescu, Ioan Slavici, Mircea Cărtărescu, Dan Brown, Leon Wieseltier, Paulo Coelho, Arthur C. Clarke, Emil Cioran, Andrei Pleșu, Ana Blandiana.

BIBLIOTECA VIRTUALĂ ASALT

<http://asalt.tripod.com/biblioteca.htm>
Iată un sait dedicat artelor și literaturii contemporane, menit să promoveze tendințele experimentale în plan artistic și literar; pagina dedicată volumelor electronice este organizată în 7 secțiuni: Debut (Monica Olteanu, Cerasela Stoșescu, Virgiliu Mocanu, Emilian Avramescu, Mircea șerban, Lucian Clement, George Vasilevici, Cezar Nicoliescu, Crina Popa, Adi Popan, Anda Moculescu, Grațiana Popescu); Proză (Dan Lungu, Sorin Dinco, Ștefan Caraman, Viorel Crețu, Mircea Damaschin, Mircea țuglea, Bogdan Suceavă, Cosmin Stăniloiu, Mădălin Roșioru, Gabriel Bădică, A. O. Kenada); Amintiri (Alfred Schwarz); Volum (Mircea țuglea, Ovidiu Nimigean, Dan Laurențiu, Mugur Grosu, Nina Vasile, Alexandru Matei, Ileana Băja, Victor Nichifor, George Vasilevici, Viorel Florin Costea); Teatru (Ștefan Caraman, Ilie Ivan, Matei Radu Bogdan, Ștefan Peca); Traduceri (Mihai Eminescu, Lorenzo Miglioli, Paul Celan, Pier Paolo Pasolini, Dieter Schlessak, Georges Bataille); EROTICA (texte selectate în concurs). Tot acolo, merită să vizitați:
<http://asaltbooks.tripod.com/>

În măsura în care cunoașteți și alte surse similare, vă rugăm să le semnalati prin e-mail la adresa bjlibjibou@yahoo.fr

GYÖRFI-DEÁK György
bjlibjibou@yahoo.fr

Caiete Silvane

Interpretarea în tre reduplicare și restituire

1. Reduplicarea originii prin derivare și răsturnare. Tema în calitate de rest simbolic (refulat) al discursului tetice.

Atunci când un semn se interpune în orizontul înțelegerii noastre, apelând la interpretare, recunoaștem prin aceasta, dintru început, o dublă operație: pe de o parte, o însemnare a ceva care s-a apropiat odată (ca prezent) și apoi s-a retras; pe de altă parte, o con-semnare a acestei retrageri (i.e. dezapropieri) ca prezență a unei absențe (oferind loc urmei sale). Altfel spus, urma este "dată" (și, deci, semnificată) simultan cu ceea ce "s-a pierdut" prin ea. Urma, ca efect concret al unei pierderi, nu "arată" (sau dovedește) prezența directă a originii sale, ci "absența" ei - mai bine spus, prezența ei sub forma unei "absențe" (i.e. "lipse").

Actul interpretării este prilejuit, astfel, prin refuzul prezentificării totale a ceva (de ordin tematic, să-i spunem) care vine la (i.e. dinspre și înspre) prezență și, implicit, prin eșecul tentativei noastre de a fixa, determina și clarifica această pregnanță tematică ce ni se refuză (din principiu) ca atare. Prin urmare, ne găsim suspendați (i.e. surprinși) între doi poli: în sus (i.e. în "spate"), unul ireductibil, dominat de cenzura manifestării directe (fără intermediere) a originii semnificative ca atare (i.e. ca sursă a manifestării); în jos (i.e. în "față"), un altul, reductibil, constituit ca urmă semnificată de trecerea la orizont a acestei origini. Din această polaritate care pune în tensiune (acordând) originea semnificativă cu urma sa semnificată (sau, după caz, cu urmele sale semnificate) își extrage seva activitatea hermeneutică "a" interpretului. Sub tensiune, urma tetică supusă interpretării se fisurază, deschizându-se (într-un orizont tematic) către o altă urmă tetică. Tensiunea (i.e. acordul) dintre cele două urme tetice este instituită prin chiar reduplicarea originii care le-a făcut posibil. Prin reduplicare, originea nu se împarte, nu se divide, ci împărtașește urmelor ceva de ordinul posibilului: le "face" posibile - reduplicarea are, așadar, sensul unei actualizări a posibilului ca posibil! Originea (unică) este dată "de la început" reduplicat (ca multiplu), astfel încât chiar și prima ocurență tetică (i.e. "originalul") este deja fisurată, anunțând și solicitând-o (în modul ei propriu) pe următoarea. (Istoria ce decurge astfel este istoria unei pierderi, propagarea unui "nihil"...concret. Pe parcursul acestei istorii, urma nu substituie originea, ci îi evocă nedeterminarea absolută.) Vitalitatea originii este atestată, de la nivelul urmei, doar ca reduplicare (prin "înnoire", am spune). Sub acest aspect, sensul reduplicării nu este acela al unei înmulțiri a "aceluiași" (și, deci, al unei "clonări"), ci al unei re-intoarceri a "unui" a fundamental "altul" (decât poate fi el determinat) în urma a căror semnificație (focală) este nu atât diferită, cât mai ales indirectă, derivată, pe cât de aluzivă, pe atât de aluzionată. Reduplicarea împrumută, așadar, sensul unei derivări: originarul "coboară" la o putere mai mică (fără a "scădea", prin aceasta, din putere: puterea originarului este chiar derivarea) pentru ca (și) urma sa să poată fi preluată (vocațional) și integrată (confidențial) într-un itinerar al dezvoltării. Semnificând (focal) prin derivare, originea tematică nu se manifestă în calitate "naturală" de sursă (a manifestărilor), ci în calitate "simbolică" de urmă, de marcă (iconică) peccetului cu trăsăturile originii. Desigur, ne putem întreba: ce anume confirmă autenticitatea urmelor dacă nu cumva chiar dezvoltarea originii lor (ca atare)? Cum se dezvoltă, însă, originea, sursa

dezvăluirilor, fără ca ea să coincidă cu (și, deci, să anuleze) urmele sale? Pe de altă parte, de ce am fi încredințați că un semn este de fel o "urmă" (a unei origini)? Ce anume ne sugerează, atunci când "urmărim" ceva, că nu ne înșelăm, că nu ne rătăcim? (De ce, însă, rătăcirea confirmă calea ca atare?) Sau sunt semnele (pretabile interpretării) doar noduri (i.e. rele) ale unei rețele, și atunci nu există rătăcire propriu-zisă, dar nici ieșire din această "pânză" (i.e. "plasă") întinsă? Să fim, oare, "căzuți în plasa" unei călătorii fără sfârșit? Sau nu cumva orice itineranță începe - mai mult sau mai puțin conștient - chiar cu ... sfârșitul său (și, deci, cu un "traseu")? Aceasta nu o poate spune, "la urma urmei", decât cel care a pornit la drum. (Din nefericire, eel a căruia călătorie este presupus nesfârșită nu o poate spune, în felul său, niciodată: nesfârșirea - liniară - este fără "întoarcere".)

Urma (tetică) este simbol al originii (tematic) doar în măsura în care originea simbolizează urma. Originea se oferă simbolizării: în acesta constă funcția simbolică a originii. Însă modul propriu de simbolizare al originii nu este determinat (asemenea celui al urmei), ci nedeterminat, ca rest simbolic ce rămâne în trecerea (ce admite, tocmai întrucât "trece", alte "trece") dintre urmele simbolice. Urma "arată" doar în măsura în care este arătată, iar această "arătare" se petrece (i.e. are "loc") pentru cel care urmărește drumul dintre urme. Pe de altă parte, caracterul gradual (și, deci, succesiv) al mărcii nu ține atât de precizia și "continuitatea" urmelor (în ele însele discrete, "fisurate", între-rupte), cât mai ales de variabilitatea (i.e. jocul) lor în orizontul mobil al retrăsării.

Urma este simbol pentru că nu este sursa simbolizării, iar sursa simbolizării depășește simbolul, întrucât îl generează. Originea transgresează, de fiecare dată, urmele sale, iar această trans-gresare (un fel de gresare "de dincolo") are loc, de fiecare dată, "între urme" (altfel spus: caracterul trans-subiectiv al originii se "explicităză" inter-subiectiv). Doar "între" urme (și, deci, la limita lor) ceva de ordinul "originarului" poate fi trans-portat, trans-ferat (i.e. meta-forizat), iar această limită este "locul" (sau, întrucât un gol, "nelocul") de rezonață a tuturor urmelor (făcute) disponibile prin reduplicarea originii.

Pe de altă parte, vizibilitatea urmelor tetice are ca pendant retragerea "invizibilă" a originii lor tematice. Însă originea se retrage re-trăgându-se (i.e. re-trasându-se) ceea ce vrea să spună (într-o rezonanță merleau-pontiană): se retrage pentru a se "trage" din nou (i.e. pentru a se re-trage). Originea nu stă fixă (ea nu este "stare", ci "în stare"), din contră, se "dă" numai în re-tragere (i.e. în orizontul unei duble "trageri") și, deci, în vizorul unei reveniri, al unei "întoarceri" (deja "trasate" în sine). Însă întorcându-se, originea se "întoarce" în ea însăși, se "pe dos" - reduplicarea împrumutând, așadar, sensul unei răsturnări. Această răsturnare devine efectivă la nivelul urmei prin "scurtcircuitarea" activității ei (determinate), prin "dezoperaționalizarea" posibilităților ei inițial "operante" și dispunerea ei (în "gol", am putea spune) către orice afectare posibilă. Această "pasivitate" nu are, așadar, un caracter static (i.e. inactiv), ci dinamic (sub aspectul unei dis-locări, al unei dis-poziții) este ceea ce înțelegem, în general, prin "receptivitate", prin "puterea" de a recepta. (Prin transpoziție, "darul" nu este "ceva" anume, ci puterea de a dăru-i însăși!). Altfel spus, urma este generată doar în măsura în care ea poate primi și găzdui evenimentul unei dislocări (i.e. divizării), al unei retrageri (i.e. refulării). Al raport

cu un astfel de eveniment, urma nu este (doar) dispusă, ci bine-dispusă...

Să luăm, spre exemplu, interpretarea unui text filosofic. Textul supus interpretării este deja o ocurență (i.e. urmă) tetică determinată a restului tematic indeterminat și indeterminabil (în fapt, tema meru restantă a discursului). Întrucât textul "problematizează" (fapt care îi remite lui însuși, prin reul, un caracter esențialmente problematic), ne este sugerată ideea că în "interiorul" său se află, refulat, mai mult decât poate el să cuprindă. Acest rest nemanifest (în mod direct) care transcende textul, conservând sensul lui tematic, survine la nivelul textului în calitate de "lipsă", de "fisură" a sa. Și tocmai această fisură a textului permite re(con)textualizarea sensului scriiturii, portanța tematică a acestuia survenind prin chiar ceea ce textul ratează sau omite a spune (altfel spus, prin negânditul - sau, în cel mai bun caz, prin tăcerea - care rămâne, pe cât de restant, pe tot atât de gestant în el și care îl predispozează reinterpretării și resemnificării). Restul tematic care se păstrează retras (i.e. "în tăcere") (pre)dispune, de altfel, orice teză unei dialectici iminente, re-trăgându-se ca antiteză, pentru a-i regăsi sintetic, "la urmă", menirea desfășurării sale răsturnate.

Interpretarea este solicitată, așadar, printre-o reduplicare (prin derivare și răsturnare): pregnanța tematică a unui Logos anonim care ni se refuză din principiu ca atare se confirmă dia-local, ca spațiu de joc în care "interpretii" se regăsecă ca fiind co-prezenți (i.e. contemporani). În acest spațiu de joc, activitatea hermeneutică îl pune în tensiune, îl (re)acordează pe interpret la priza textului desfășurat ca problemă. Problemativul, interpretabilul, devine, sub tensiune, polemic ("critic" implicit). Ținta acestei conversiuni este descătușarea problemei, nu prin de-codificarea (i.e. rezolvarea) ei, ci prin (de)localizarea aspectelor sale problematice. Interpretarea (i.e. analiza) unei probleme înseamnă simultan reconstituirea ei într-o altă semnificație, dia-logică funcționând ana-logic (deși într-un sens "răsturnat"), într-un orizont în care re-constituirea (într-un nou înțeles) nu înseamnă consumarea originii problemei, ci asumarea ei. De aceea reconstituirea poate apela discernământul nostru: nu pentru că suntem chemați să decidem în fața mai multor posibilități (aparent) diferite de interpretare, de "rezolvare" și de "clasare" a unor "cazuri" problematice (filosofarea noastră devenind, astfel, cel puțin ec-lectică), ci întrucât gândirea se poate întoarce asupra sa însăși, reconstituind prin retur (i.e. prin reflexie) aspectele problematice (filosofarea devenind, în acest caz, dia-lectică ce "stă" sub împlinire speculativă). Altfel spus, o problemă (fie ea filosofică) devine obiectul științei (i.e. cunoașterii) noastre doar în măsura în care raportarea noastră la această problemă devine "obiectul" con-științei noastre. În-locuirea problemei inițiale printr-o resemnificare a ei înseamnă simultan (con)locuirea-în problemă. Prin reflectare asupra unei probleme, "subiectul" inițial își devine sieși problemă (și, deci, "obiect"). Prin urmare, interpretarea trebuie sa aibă, pe lângă forța proiectării și retroiectării, exercițiul introiectării, marca unei gândiri reflexive, capabile să semnifice (indirect) la suprafață "dosul" său semnificativ (în trecut fie spus, unei gândiri nereflexive nu poți să răspunzi decât cu propria "ta" tăcere.)

Așadar ("așa-dar!"), tema nu se pretează decât unei interpretări. Ea nu se potrivește decât "între", nu se lasă decât între-văzută. Din punctul de vedere (sănătos, suntem ispițiți s-o

spunem) al unei teze, originea sa tematică rămâne (de fiecare dată) un rest nemanifest într-un mod direct, ci doar mediat, derivat, lătralnic, pieziș; de aici, exigența perpetuă (meru "actuală", pentru a-i spune astfel) de resemnificare a acestui rest tematic indeterminabil, ineptabil și ireductibil, fondator al oricărei teze (și, la limită, al oricărei sinteze).

2. Reduplicarea timpului tematic. Actualitate (re)interpretării ca fenomenalizare a unei temporalități tematice restante (refulate).

Să păstrăm semnificația acordată până acum sensului reduplicării. Vom avea, în cazul temporalității, o temporalitate indeterminată proprie originii tematice semnificative a unui text sau a unui discurs (spre exemplu), care ocazionalizează, prin reduplicare, momentele temporale determinate, proprii urmelor tetice semnificate (respectiv ale textelor sau ale discursurilor propriu-zise). Pentru ca un text "datat" să poată fi interpretat (ceea ce înseamnă, bineînțeles, că există în el ceva ce apelează la interpretare), originea tematică (refulată) a aceluia text trebuie să revină (re-actualizată) ca o resemnificare a textului în cauză. Dacă textul este reiat (i.e. reluat) în vechea semnificație, putem vorbi de, cel mult, un comentariu. Altfel spus, ceva "a-nume" (ne-textual sau, și mai bine spus: para-textual) din temporalitatea "datată" a textului supus interpretării se transferă (re-trăgând-se, deci) temporalității "dateabile" a interpretării înșei: temporalitatea originantă a temei survine "în trecere", ca trecere (i.e. transfer) între două momente temporale originate de ordin tetice. Timpul racordării urmelor la origine este un timp al "trecerii" și, astfel înțeles, o "trecere de timp", un timp al "așteptării". Această temporalitate restantă (i.e. refulată) recunoscută retroactiv ca inter-temporalitate (i.e. ca un "între-timp") conferă, prin fenomenalizare, actualitate activității hermeneutice. Din această perspectivă (inter)temporală, nu numai "prezentul" interpretării este fisurat, ci și "trecutul" (aparent "perfect" sau chiar "mai mult ca perfect" al) textului supus interpretării. Timpul acestei venituri la (i.e. dinspre și înspre) prezență a originii tematice se fenomenalizează (i.e. se temporalizează) la nivelul urmei textuale ca timp im-preces: ceva care ar să se actualizeze, dar s-a retras, lăsând în urma sa (pe dos), ca "amintire", cifrul (i.e. taina) unei deschideri; în temporalitatea urmei ceva este prezent ca trecut fără să fie "trecutul" însuși.

Actualitatea (re)interpretării este corelativă atracției fisurii (i.e. neajunsului) urmei textuale (i.e. textul interpretabil) de către originea tematică ce stă neînțesat și se împlinesc (i.e. să "ajungă"). Venirea (i.e. ajungerea) la prezență a acestei origini este simultan o mișcare de atracție, de absorție și, astfel, de absolvire a "neajunsurilor" textuale.

Am mai adăuga, în orizontul celor evocate până acum, că actualitatea nu este o temporalitate anume. Faptul de a fi actual nu convine temporalității (originate), ci temporalizării (originante). Actualitatea, ca formă a actualizării și nu a actualizării, transpune ca o temporalizare "pe cale" să se împlinesc.

Actualitatea ("timpul curent") este asemenea unei prize (inter)temporale la care sunt racordate pulsuri convulsive. Actualitatea reflectă cardiograma (inter)timpului.

Dan RADU

Caiete Silvane

ISSN 1454 - 3028

Adresa redacției: Zalău, Piața Iuliu Maniu,

nr. 4, Sălaj, România

Tel./fax 0260/612870

e-mail: caietesilvane@yahoo.com

www.caietesilvane.ro

Responsabilitatea pentru opiniile și calitatea materialelor publicate revine în întregime autorilor.

Revista apare în urma unui protocol de colaborare încheiat între Consiliul Județean Sălaj; Prefectura Sălaj; Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Sălaj; Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău; Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Filiala Zalău; Biblioteca Județeană „Ioniță Scipione Bădescu” Sălaj; Inspectoratul Școlar Județean Sălaj; Arhivele Naționale Filiala Sălaj; Cenaclul Literar „Silvania” și Centrul Culturii Tradiționale Sălaj.

Colectivul de redacție:

Cristian Contraș - director

Daniel Săuca - redactor șef

Daniel Hoblea - secretar de redacție

Ileana Petrean-Păușan, Elena Musca,

Marin Pop - redactori

Györfi-Deák György, Viorel Tăutan,

Marcel Lucaclu - colaboratori permanenți

Marius Soare - tehoredactor

Tiparul realizat la Tipografia Color Print Zalău, Str. 22 Decembrie 1989, nr. 66, Sălaj, tel./fax 0260-661752

Abonamentele la revistă se pot contracta prin oficiile poștale și factorii poștali, precum și prin Damco. Prețul unui abonament pe o lună este de 1,5 lei.

Caiete Silvane

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007

Ispitire cu haz

Clive Staples Lewis s-a născut în 29 noiembrie 1898, la Belfast, ca descendentul unui fermier de origine galeză căsătorit cu fata unui preot irlandez. Prietenii îi spuneau Jack, nume care-i plăcea în mod deosebit. În tinerețe, după moartea mamei, răpusă de cancer, s-a îndepărtat de Dumnezeu. Multă vreme s-a considerat ateu. În timpul studenției, a publicat o colecție de poeme cu titlul "Spirite înrobite" (Spirits in Bondage), din care face parte și "Pâinea noastră cea de toate zilele", unde spune, parca parafrazând un cunoscut poem eminescian: "Nu avem nevoie de cuvinte barbare, nici de farmec sacru/ Ca să stărnim necunoscutul". Precum mărturisește în autobiografia "Surprins de bucurie" (Surprised by Joy: The Shape of My Early Life, 1955), și-a regăsit credința în urma lungilor discuții purtate cu prietenul său J.R.R. Tolkien, preferând însă cultul anglican celui catolic. De asemenea, o mare influență asupra lui au avut și lucrările pastorului scoțian George MacDonald, biografiile și nuvelele polițiste cu părintele Brown scrise de G. K. Chesterton, dar mai cu seamă controversale cu prietenul său Owen Barfield, cunoscut în 1919.

Ultimului i-a dedicat volumul "Alegoria iubirii" (The Allegory of Love - A Study in Medieval Tradition, 1936), care i-a adus în anul următor primul premiu literar. Au urmat apoi alte scrieri cu subiect creștin: "Problema durerii" (The Problem of Pain, 1940), "Scrierile lui Zgândărilă" sau "Sfaturile unui diavol bătrân către unul mai tânăr" (The Screwtape Letters, 1942), "Creștinismul redus la esență" (Mere Christianity), "Cele patru iubiri" (The Four Loves 1960) și opera postumă "Rugăciune - Scrieri către Malcolm" (Prayer: Letters to Malcolm).

C. S. Lewis a scris și cele șapte "Cronici ale Narniei", tărâm ocrotit de leul Aslan (nume de origine turcă, înrudit cu ungurecul "oroszlán"), o imagine solară folosită ca reprezentare a lui Hristos, precum și o trilogie science-fiction, din care editura clujeană Logos a publicat primul volum, tradus de Mirela Rădoi, "Departee de Planeta Tăcută" (Out of the Silent Planet, 1938; urmată de Perclandra, 1943 și The Hideous Strength, 1945).

Cele 31 de "Scrieri ale lui Zgândărilă" au fost rezultatul unui ciclu de emisiuni difuzate de BBC, publicate apoi de ziarul "The Guardian", în perioada tensionată de la începutul celui de-al Doilea Război

Mondial (2 mai - 28 noiembrie 1941). În românește există două traduceri, prima apărută la Editura Logos din Cluj, tălmăcită de Mirela Rădoi; a doua, publicată de Editura Humanitas, în originala traducere a Soranei Corneanu.

În demersul său radiodifuzat de readucere aminte a idealurilor morale creștine, C. S. Lewis a pornit de la premisa formulată de teologul german Martin Luther, care spunea că atunci când un demon nu se lasă alungat cu textele Scripturii, el trebuie să fie făcut de răs și de batjocură, deoarece Necuratul nu suportă să fie luat peste picior. Deci, lumea descrisă reprezintă o imagine răsturnată a societății, generatoare de situații paradoxale și plină de comic.

În ceea ce privește diavolii, zice autorul, există două categorii atitudinii greșite în privința lor: materialismul, care neagă existența lor și magicienii, care apelează la ajutorul lor. Din cea de-a doua categorie face parte unchiul Andrew din "Nepotul magicianului", unul dintre volumele din ciclul "Cronicile Narniei".

Zgândărilă este un tartor cu experiență. El își sfătuește nepotul de frate să-l deruteze treptat pe omul desemnat ca victimă potențială. În loc să trăiască sentimentul comuniunii spirituale cu grația divină, el va fi îndemnat să-și îndrepte atenția asupra cântăreților cu vocea stridentă din cor, pus să observe și să critice felul cum se îmbracă vecinii, împins să ridiculizeze religia, să umble prin cartier în căutarea "bisericii care i se potrivește". Da, da, Michiduță trebuie învățat să creeze stări tensionate în relația tânărului cu mama ori cu iubita sa. Când flăcăul duce paharul la gură, gestul nu trebuie să preceadă un toast ori să reprezinte participarea la un prilej de bucurie. Cel slab de înger trebuie convins să vadă în băutura un anesthetic, menit chipurile să-i alinte neagra amărăciune.

În mod interesant, Zgândărilă nu se bucură de izbucnirea conflagrației mondiale, deoarece pe front oamenii mor înainte ca sufletul să le fie corupt, iar suferința umană însușă oamenilor nădejdea în pace și credința în apariția unei lumi guvernate de iubire. Revenind în 1961 asupra celor scrise în timpul războiului, C. S. Lewis mărturisea că, deși i s-a cerut în repetate rânduri să continue șirul nidelor epistole, i-a venit greu s-o facă. Nu era vorba de lipsa inspirației sau a subiectelor; o dată inventată,

tehnica scrisorilor diavolești își genera singură și în mod spontan urmarea, ci mai degrabă de teama de a vieții în pielea personajului. Scriitorul nu s-a lăsat amăgit de "jocul mental al atitudinii diavolești"; ca să descrie felurile drăconienii și stăpâniciei, prețul ar fi fost prea mare: "orice urmă de frumusețe, prospețime și jovialitate trebuia lăsată deoparte".

Apologetul britanic a afirmat în repetate rânduri că răspunderea pentru faptele noastre ne revine în întregime. Ispitirea se transformă în păcat numai cu acordul celui ispășit. Nimeni altcineva nu poate să aleagă în afara persoanei aflate în cauză. Statele polițienești nu pot oferi decât un simulacru de lume perfectă, deoarece cel mai bine pentru cetățeni, inclusiv pentru cei ticăloși, este să-și exercite libera voință. Transformarea oamenilor într-un fel de roboți biologici prin acte de cruzime sau de trădare reprezintă un procedeu experimentat în extremis de Talpa Iadului, după ce rețetele clasice de ispășire ale lui Zgândărilă au dat greș. Istoria nazismului și comunismului ne dovedește că oamenii pot fi smintiți și pervertiți de o propagandă bine pusă la punct, însă omenia, fărăna divină din sufletul lor, nu poate fi extirpată.

GYÖRFI - DEÁK György

Boda László

Aldous Huxley și existența lipsită de speranță

Dacă în cazul sculptoritei Camille Claudelle avem de-a face cu un caz zguduitor de rătăcire, când vine vorba de Aldous Huxley, cercetătorul teolog capătă senzația copleșitoare că avem de-a face cu cel mai potrivit exemplu pentru ilustrarea intelectualității decăzute. Nicidcum nu este vorba despre o încarnare a Răului, ci doar despre faptul că scriitorul englez posedă o mare capacitate de creație, derivată dintr-o inteligență elevată și, deși nu-l reneagă pe Dumnezeu, făurește o lume din care lipsește cu desăvârșire speranța mântuirii.

Huxley este un spirit cinic, dotat cu o inteligență excepțională, marcat de damnarea provocată de un Ego supradimensionat, însă care trăiește în deplină libertate. Precum singur se descrie în chipul lui Philip Quarles, este "o minte cercetătoare, glacială, inumană". Sunt trăsături întâlnite și la Mephistoul lui Goethe sau la Luciferul lui Madách. El asistă la prăbușirea sistemului de norme acceptate în mod tradițional, colaps provocat de convulsii unei lumi așa-zise moderne, unde salvarea este oferită de tehnică, stând pe ruinele valorilor spirituale și morale. Huxley dezvăluie cu forța unui profet faptul că civilizația tehnologică este o pură amăgire. Din ea nu lipsește credința în Dumnezeu, ci speranța mântuirii. Ea nu cuprinde într-însa nimic "diabolic", în sensul conferit de concepțiile din perioada romantică, ca la americanul Robert Louis Stevenson, unde domnul Jekyll se preschimbă în maleficul Mr. Hyde. O astfel de transformare psihică radicală reprezintă o licență poetică, o invenție scriitoricească. Spre deosebire de alții, Huxley trăiește viața unui veritabil damnat, care își caută mântuirea, însă n-o găsește. El este tipul de om dotat cu o inteligență superioară, incapabil să creadă în ceva, cinicul lipsit de căldură sufletească. Prin toate aceste trăsături, el devine ambasadorul îngerului decăzut, dar nu într-un rol jucat pe o scenă, ci în viața de toate zilele, în chipul unui autor trecut pe lista creatorilor de excepție din domeniul literar,

capabil să stărnească un mare eou în epoca sa.

Soarta decăzuților de pe Pământ nu este pecetluită. Închisoarea lor spirituală nu reprezintă locul unde-și petrec condamnarea pe viață. Huxley caută o cale de evadare. În "Minunata lume nouă", poate cea mai cunoscută dintre operele sale, critică fără milă și destramă iluzia în puterea de preschimbare a invențiilor tehnice. Printre "profeții minore" care l-au precedat, să-l amintim pe Cain în viziunea lui Byron sau falansterul din "Tragedia omului" de Madách.

Huxley trăiește într-un infern pământean, dar asta nu-l împiedică să încerce să evadeze. Întrucât s-a înstrăinat de adevărurile propovăduite de Biblie, caută să afle un capăt salvator de franghie în misticismul filozofilor orientale, atunci când, înainte de izbucnirea celui de-al doilea război mondial, se mută din Anglia în Statele Unite. Amploarea și grozăvia devastărilor îi oferă senzația copleșitoare a iadului slobozit pe Pământ. Pesimismul pune stăpânire pe sufletul său, dându-i senzația că "nu există nici o salvare", premiza sentimentului de dămare. În comparație cu el, deznădejdea lui Madách e doar o palidă umbră. În sinistra viziune a viitorului imaginat de Huxley, omul decade, revine la stadiul de animal, precum în celebrul film, "Planeta maimuțelor", peliculă puternic marcată de influența postumă a autorului englez.

Huxley începe să scrie o utopie cu titlul de "Insula", din slovele căreia transpare clar tănuita alianță cu îngerul căzut, deși scriitorul nu pare s-o conștientizeze și nici nu vorbește deschis despre ea. Dezvoltarea la maximum a capacităților omului reprezintă scopul (în aparență, umanist) al vieții în acest tărâm de vis. Însă devenirea se realizează prin mijlocirea unui drog. Să ne amintim că suferință și câte victime a provocat în rândul tinerilor consumul de narcotice și stupefiante, transformându-le viața într-un veșnic chin. Nici vorbă despre sentimentul de fericire a celor înalțați, acest "Rai" nu-i decât o firmă

amăgitoare atârnată deasupra porții atrăgătoare a infernului pământean, care oferă scurta glorie a podiumului celor orbiți de luminile strălucitoare ale reflectoarelor așinate asupra unei scene.

Un critic literar îl compară pe Huxley cu Shakespeare, dar nicidcum pentru a stabili o ierarhizare literară, ci pentru a evidenția felul similar de concepere a Răului. Concluzia exegetului se potrivește ca o mânășă în cazul de față. În "Istoria literaturii engleze", el arată că: "reprezentarea Răului de către Shakespeare nu izvorăște niciodată din premisa că viața este, în ultima instanță, căinoasă și lipsită de sens, că omul este dintru început sortit damnării și pieirii".

Vörösmarty s-a smuls din mocirla depresiei provocate de lipsa de speranță. El s-a înălțat până la iluminarea interioară reflectată de versul "Și-n lume va fi iarăși sărbătoare". Huxley a rămas până la sfârșitul vieții lipsit de posibilitatea de a scăpa. A încercat de mai multe ori, dar în final - toate indiciile o demonstrează la unison - a rămas robul plăcerii de a-și savura damnarea terestră, ca urmare a renunțării la credința în Mântuire, captiv în sfera unei existențe lipsite de orice posibilitate de smulgere din impas, descrisă atât de sugestiv de celebra inscripție plasată de Dante deasupra intrării în iad, inspirată de o autentică concepție teologică: "Lascați ogni speranza", adică: "Lăsați orice speranță".

Titlul original:

Aldous Huxley és a reményvesztett létezés

Din volumul:

Boda László, A Sátán, A nagy Kisértő a teológia, az élet és az irodalom szembesítésében (=Satana, Marele Amăgitor în reprezentările teologice, vieții și literaturii), Szent István Társulat, Budapest, 2006.

Traducere de GYÖRFI - DEÁK György

Caiete Silvane

Serie nouă, Anul III, Nr. 3 (27), aprilie 2007